

STRATEGIA ROZWOJU GMINY SZPROTAWA NA LATA 2015- 2023

OPRACOWANIE

GMINA SZPOTAWA

Spis treści

Wstęp.....	4
CZĘŚĆ I. DIAGNOZA SPOŁECZNO- GOSPODARCZA	7
1. Ogólna charakterystyka gminy Szprotawa.....	7
1.1. Położenie i otoczenie	7
1.2. Historia gminy Szprotawa	11
1.3. Zasoby naturalne i warunki przyrodnicze gminy Szprotawa	12
1.4. Gleby	19
1.5. Odnawialne źródła energii	19
1.6. Transport.....	22
1.6.1. Infrastruktura drogowa	22
1.7. Infrastruktura techniczna	23
1.7.1. Sieć wodociągowa i kanalizacyjna	23
1.7.2. Sieć gazowa	24
1.7.3. Gospodarka odpadami	25
1.7.4. Mieszkalnictwo.....	27
1.8. Analiza wskaźnikowa: infrastruktura techniczna	28
2. Sfera społeczna	30
2.1. Struktura demograficzna.....	30
2.2. Edukacja	37
2.3. Sport	42
2.4. Kultura	43
2.5. Turystyka	46
2.6. Zabytki.....	49
2.7. Ochrona i promocja zdrowia.....	56
2.8. Pomoc społeczna	58
2.9. Bezpieczeństwo publiczne.....	61
2.10. Analiza wskaźnikowa: sfera społeczna.....	63
3. Gospodarka i rynek pracy	65
3.1. Rolnictwo.....	65
3.2. Pozarolnicza działalność gospodarcza	67
3.3. Bezrobocie	70
3.4. Administracja publiczna	72
3.5. Organizacje pozarządowe	73
3.6. Analiza wskaźnikowa: sfera gospodarcza	74
4. Rewitalizacja zasobów naturalnych i kulturowych na terenie gminy Szprotawa	76
5. Zarządzanie finansowe	79
5.1. Struktura finansowa budżetu gminy Szprotawa.....	79
6. Analiza SWOT.....	82
CZĘŚĆ II. ZAŁOŻENIA STRATEGICZNE.....	85
Wizja i misja rozwoju gminy Szprotawa	85
Cele strategiczne i operacyjne.....	85
Finansowanie	99
Monitoring i ewaluacja strategii rozwoju gminy Szprotawa na lata 2015-2023.....	100
CZĘŚĆ III. RAPORT Z BADANIA ANKIETOWEGO	101
Spisy	116

Wstęp

Strategia rozwoju gminy Szprotawa na lata 2015- 2023 jest najważniejszym dokumentem programowym, w oparciu, o który samorząd realizuje obowiązek prowadzenia polityki rozwoju lokalnego. Oddajemy w Państwa ręce dokument nowej strategii rozwoju, której głównym celem jest stworzenie podstaw rozwoju gminy Szprotawa w okresie 2015–2023.

Strategia została opracowana w oparciu o perspektywę wizji gminy Szprotawa w 2023 roku, podkreślając jej specyfikę i wskazując na indywidualne rozwiązania, odpowiednie dla jej charakterystyki, wyzwań i potrzeb. Przedłożona strategia określa główne kierunki rozwoju gminy, wyznacza do osiągnięcia określone cele. Niemniej jednak jest to dokument programowy, który nie wskazuje precyzyjnie, co i z jakich środków zostanie zrealizowane. Takie podejście zgodne jest z zasadami przygotowywania dokumentów strategicznych, w których wskazuje się kluczowe obszary interwencji i budowania przewag konkurencyjnych. Natomiast, w celu wskazania szczegółowych zadań do realizacji z uwzględnieniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie oraz właściwych źródeł finansowania, należy stworzyć odpowiednie dokumenty wykonawcze.

Kluczowe w planowaniu strategicznym jest umożliwienie udziału w pracach nad założeniami jak najszerszej grupie osób. Włączenie społeczności w prace nad dokumentem strategicznym pozwala na skuteczne jego wdrażanie. Prezentowana strategia była tworzona przy zaangażowaniu przedstawicieli społeczności lokalnej m.in. poprzez warsztaty strategiczne, czy też konsultacje społeczne. Proces tworzenia zapisów strategicznych wsparty był również rzetelnymi analizami oraz wnioskami i sugestiami napływającymi od partnerów społecznych, przedstawicieli władz, a także przedstawicieli różnych dziedzin społeczno-gospodarczych.

Dzięki zaangażowaniu w proces budowy *Strategii rozwoju gminy Szprotawa na lata 2015- 2023* społeczności lokalnej i funkcjonujących w jej granicach podmiotów, dokument ten wyraża interes publiczny, a także jest ważnym elementem dla rozwoju społeczeństwa obywatelskiego zaangażowanego w sprawy lokalne. Ponadto prezentowany dokument koresponduje ze strategicznymi dokumentami ogólnymi wyższego rzędu takimi jak:

- *Strategia Europa 2020,*
- *Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo,*
- *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020,*
- *Strategia rozwoju województwa lubuskiego 2020,*
- *Strategia zrównoważonego rozwoju powiatu żagańskiego na lata 2015- 2023.*

Strategia rozwoju gminy Szprotawa na lata 2015- 2023 powstała z inicjatywy Burmistrza Szprotawy. Jej obecny kształt to wynik wielomiesięcznej pracy interdyscyplinarnej grupy złożonej z przedstawicieli samorządu terytorialnego oraz zewnętrznych ekspertów z konsorcjum spółki Arbiter S.A. oraz Grupa Ergo Sp. z o.o.

Niniejszy dokument zawiera w szczególności część operacyjną, tj. wizję, misję, cele strategiczne i operacyjne oraz otwarty katalog kierunków działań projektowanych dla gminy Szprotawa. Wytyczone kierunki znajdują swoje odzwierciedlenie w przeprowadzonej szerokiej analizie społeczno- gospodarczej oraz zasobach, jakimi dysponuje samorząd. Diagnoza ta została przeprowadzona w oparciu o weryfikację danych zastanych (*desk research*), na podstawie których prowadzone było dalsze wnioskowanie na potrzeby strategii. Analiza zależności pomiędzy silnymi i słabymi stronami oraz szansami na rozwój gminy oraz zagrożeniami zidentyfikowanymi w otoczeniu stanowiły punkt wyjścia dla sformułowania wyzwań rozwojowych.

Budując *Strategię rozwoju gminy Szprotawa na lata 2015- 2023* przyjęto zasadę, że zidentyfikowane kierunki powinny odnosić się głównie do kompetencji samorządu. Problematyka wymagająca włączenia się innych grup społecznych, tj. mieszkańców, przedsiębiorców oraz organizacji pozarządowych, zasygnalizowana poprzez konsultacje społeczne i badanie ankietowe została uwzględniona w celach operacyjnych oraz kierunkach działań, które wykraczają poza sferę kompetencji samorządu gminnego. Tym samym należy mieć na uwadze, iż realizacja celów zależna jest nie tylko od działań samorządu.

Proces budowy *Strategii rozwoju gminy Szprotawa na lata 2015–2023* przebiegał wieloetapowo:

1. Opracowanie diagnozy społeczno- gospodarczej.

Celem było stworzenie obrazu obecnej sytuacji gminy w aspektach społecznych i gospodarczych, a także ocena ich potencjału rozwoju. Efektem prac zespołu było powstanie diagnozy, opisującej podstawowe uwarunkowania rozwojowe gminy Szprotawa. Dokument został opracowany w oparciu o dane zastane, pozyskane m.in. z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, z zasobów danych gminy Szprotawa.

2. Badanie ankietowe mieszkańców, przedsiębiorców oraz organizacji pozarządowych z terenu gminy Szprotawa.

Celem było uzyskanie jak najszerszych informacji od mieszkańców, przedsiębiorców, przedstawicieli organizacji pozarządowych dotyczących poziomu życia, warunków rozwoju działalności, identyfikacji problemów oraz kluczowych kierunków rozwoju gminy Szprotawa. Każdy ankietowany miał także możliwość wskazania konkretnego rozwiązania, propozycji zadania do realizacji w okresie 2015–2023.

3. Analiza mocnych i słabych stron gminy, a także szans i zagrożeń jej rozwoju (analiza SWOT).

Celem było przeanalizowanie obecnych mocnych i słabych stron gminy Szprotawa, a także szans i zagrożeń istotnych z punktu widzenia jej dalszego rozwoju społeczno-gospodarczego.

4. Przygotowanie projektu planu strategicznego.

Celem była identyfikacja kierunków rozwoju gminy Szprotawa na lata 2015–2023 w podziale na cele strategiczne, operacyjne oraz kierunki działania. Plan strategiczny powstał w oparciu o wcześniejsze analizy, opracowania, a także materiały wypracowane na warsztatach oraz w wyniku badania ankietowego mieszkańców, przedsiębiorców oraz organizacji pozarządowych. Projekt strategii powstał także na podstawie analizy planu strategicznego w dokumentach krajowych i unijnych.

5. Opracowanie procesu monitorowania, ewaluacji i aktualizacji strategii.

Celem było opracowanie zasad monitorowania i ewaluacji celów i realizacji poszczególnych kierunków działań oraz aktualizowania dokumentu.

CZĘŚĆ I. DIAGNOZA SPOŁECZNO- GOSPODARCZA

1. Ogólna charakterystyka gminy Szprotawa

1.1. Położenie i otoczenie

Gmina Szprotawa to gmina miejsko- wiejska położona w południowej części województwa lubuskiego, w powiecie żagańskim. Powierzchnia gminy wynosi 233 km², co stanowi 20,58% powierzchni powiatu żagańskiego, 1,67 % województwa lubuskiego, 0,07% powierzchni Polski.

Geograficznie gmina Szprotawa znajduje się na Równinie Szprotawskiej, w bliskim sąsiedztwie Borów Dolnośląskich. Jej współrzędne geograficzne wynoszą: 51°33'56"N oraz 15°32'11"E.

Gmina Szprotawa znajduje się w odległości ok. 17 km od siedziby powiatu - miasta Żagań. Znajduje się ~60 km od granicy polsko- niemieckiej. Jest bardzo dobrze skomunikowana z otoczeniem. Jest oddalona o ~33 km od autostrady A4. Ponadto przez gminę Szprotawa przebiegają kluczowe drogi tj. droga krajowa nr 12 i droga wojewódzka nr 297. Gmina jest oddalona od lotnisk:

- Zielona Góra– Babimost: 83 km,
- Port Lotniczy Wrocław: 145 km,
- Port Lotniczy Poznań – Ławica: 191 km¹.

Gminę Szprotawa zamieszkiwało w 2014 r. 21 658 osób (stan na 31.06.2014 r.); z kolei w 2013 roku 21 722 mieszkańców (stan na 31.12.2013 r., dane GUS)². Gęstość zaludnienia w gminie wynosi 93 osoby/km², z czego na terenie miejskim 1 126 osób/km², a na terenie wiejskim 42 osoby/km². Gęstość zaludnienia w gminie jest wyższa niż w powiecie żagańskim i województwie lubuskim – odpowiednio o 21 punktów i 20 punktów.

Tabela 1. Powierzchnia gminy Szprotawa na tle powiatu żagańskiego, województwa lubuskiego i Polski [stan na 31.12.2013 r.]

Jednostka	Powierzchnia [km ²]	Udział procentowy powierzchni gminy Szprotawa [%]	Ludność [os.]	Gęstość zaludnienia [os./km ²]
Gmina Szprotawa	233	-	21 722	93
Powiat żagański	1 132	20,58%	81 803	72
Województwo lubuskie	13 988	1,67%	1 021 470	73
Polska	312 679	0,07%	38 495 659	123

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, www.stat.gov.pl.

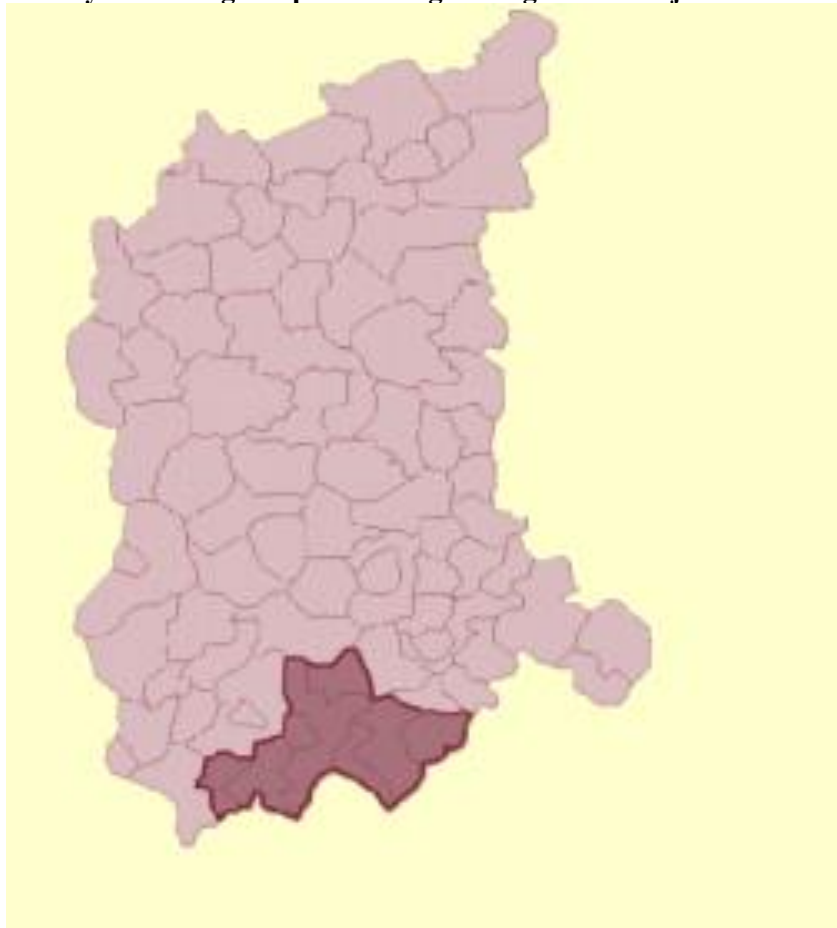
¹ Oszacowano na podstawie danych z mapy google: www.google.pl/maps.

² W dalszej części analizy będą podawane dane do 2013 r. ze względu na brak opublikowania danych za rok 2014 przez Główny Urząd Statystyczny.

Gmina Szprotawa sąsiaduje z:

- gminą Niegosławice;
- gminą Małomice;
- gminą Żagań;
- gminą Przemków (województwo dolnośląskie);
- gminą Bolesławiec (województwo dolnośląskie);
- gminą Nowe Miasteczko;
- gminą Kozuchów.

Rysunek 1. Usytuowanie gmin powiatu żagańskiego na tle województwa lubuskiego

Źródło: Statystyczne Vademecum Samorządowca, Główny Urząd Statystyczny, <http://stat.gov.pl/banki-i-bazy-danych/statystyczne-vademecum-samorzadowca/>.

Rysunek 2. Gmina Szprotawa na tle powiatu żagańskiego

Źródło: Opracowanie własne; Statystyczne Vademecum Samorządowca, Główny Urząd Statystyczny, http://zielonagora.stat.gov.pl/vademecum/vademecum_lubuskie/portrety_gmin/powiat_zaganski/Gmina_Szprotawa.pdf

Gmina miejsko-wiejska Szprotawa położona jest na pograniczu dwóch makroregionów fizyczno-geograficznych: Niziny Śląsko- Łużyckiej oraz Wału Trzebnickiego. Ponadto obejmuje fragmenty mezoregionów i makroregionów³.

- Kotlinę Żagańską,
- Równinę Nadbobrzańską,
- Dolinę Szprotawy,
- Wzniesienie Chocianowskie,
- Wzgórza Kożuchowskie,
- Wzgórza Dalkowskie.

³ *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Szprotawa. Uwarunkowania i kierunki zmian w zagospodarowaniu przestrzennym Miasta i Gminy Szprotawa*, pod red. M. Pjerożyńska-Semenków, Szprotawa 2010

Na terenie gminy znajduje się 17 sołectw: Bobrowice, Borowina, Cieciszów, Długie, Dziećmiarowice, Dzikowice, Henryków, Kartowice, Leszno Dolne, Leszno Górne, Nowa Kopernia, Pasterzowice, Siecieborzyce, Sieraków, Szprotawka, Wiechlice, Witków. Gmina złożona jest łącznie z 22 miejscowości.

Gmina Szprotawa ma charakter rolniczo- przemysłowy. Część północna to tereny typowo rolnicze, a w południowej występują kompleksy leśne. Południowo- wschodnia część gminy leży na terenie kompleksu leśnego Bory Dolnośląskie.

Na terenie gminy najwięcej podmiotów istnieje w sektorze drobnej przedsiębiorczości. Dominują mikro i małe przedsiębiorstwa. Większość z nich prowadzi działalność usługową i handlową. Funkcjonuje ok. 20 zakładów produkcyjnych oraz sieć dobrze rozwiniętych firm transportowych.

Gmina dysponuje 200 ha terenem o przeznaczeniu inwestycyjnym, utworzonym na obszarze powojkowym (po Jednostkach Armii Radzieckiej). Teren objęty jest planem zagospodarowania przestrzennego z dominującą funkcją przemysłową. W ramach obszaru gospodarczego wydzielona została Specjalna Strefa Ekonomiczna - Podstrefa Szprotawa, należąca do spółki „Invest-Park” z Wałbrzycha, która obejmuje 32,5 ha. Ponadto do Specjalnej Strefy Ekonomicznej został włączony teren przy ul. Sobieskiego w Szprotawie o powierzchni 1,82 ha, który należy do firmy Marmorin Sp. z o.o.

Największą powierzchnię w gminie Szprotawa zajmują użytki rolne, które stanowią 55,57%. Z kolei udział gruntów leśnych, zadrzewionych i zakrzewionych wynosi 36,63%, gruntów zabudowanych i zurbanizowanych 5,38%, w tym tereny przemysłowe 0,28%. Poniższa tabela przedstawia strukturę użytkowania gruntów na terenie gminy Szprotawa.

Tabela 2. Struktura użytkowania gruntów w gminie Szprotawa [stan na 2013 r.]

Wyszczególnienie	Powierzchnia [ha]	Udział procentowy w powierzchni ogółem [%]
Ogółem	23 253	100%
użytki rolne razem	12 921	55,57%
użytki rolne - grunty orne	10 381	44,64%
użytki rolne - sady	24	0,10%
użytki rolne - łąki trwałe	1 277	5,49%
użytki rolne - pastwiska trwałe	760	3,27%
użytki rolne - grunty rolne zabudowane	343	1,48%
użytki rolne - grunty pod stawami	28	0,12%
użytki rolne - grunty pod rowami	108	0,46%
grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione razem	8 517	36,63%
grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione	8 432	36,26%

zakrzewione – lasy		
grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione - grunty zadrzewione i zakrzewione	85	0,37%
grunty pod wodami razem	141	0,61%
grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi	135	0,58%
grunty pod wodami powierzchniowymi stojącymi	6	0,03%
grunty zabudowane i zurbanizowane razem	1 250	5,38%
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny mieszkaniowe	211	0,91%
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny przemysłowe	65	0,28%
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny inne zabudowane	135	0,58%
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny zurbanizowane niezabudowane	75	0,32%
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny rekreacji i wypoczynku	51	0,22%
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny komunikacyjne – drogi	633	2,72%
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny komunikacyjne – kolejowe	65	0,28%
grunty zabudowane i zurbanizowane - użytki kopalne	15	0,06%
nieużytki	128	0,55%
tereny różne	296	1,27%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, www.stat.gov.pl.

1.2. Historia gminy Szprotawa⁴

⁴ Opracowano na podstawie artykułu *Historia Szprotawy*, <http://izba.szprotawa.org.pl/historiaszprotawy.html>.

Miasto Szprotawa zostało założone w okresie średniowiecza. Miasto otrzymało przywilej lokacyjny na prawie średzkim ok. 1260 roku. Najstarszy zachowany dokument dotyczący tego obszaru pochodzi z 1260 r. – akt konsekracji ołtarza w kościele pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny.

Kalendarium ważniejszych wydarzeń historycznych:

- ok. 1260 r. – lokacja miasta na prawie średzkim,
- m.in. 1422, 1473 – pożary miasta,
- 1526 r. – miasto Szprotawa pod panowaniem austriackim,
- początek XVII w. – Szprotawa miastem królewskim z prawem do uczestnictwa w sejmach,
- lata 1618- 1648 – wojna trzydziestoletnia – m. in. stacjonowanie wojsk cesarskich, szwedzkich, hiszpańskich, bawarskich; z 4 tysięcy mieszkańców zostało 400 osób; w Szprotawie obejmuje władzę Landrat,
- 1657 r. – epidemia czarnej ospy w mieście,
- 1659 r. – powódź w mieście,
- 1672 r. – pożar w mieście, który zniszczył ok. 90% zabudowy,
- lata 30. i 40. XIX w. – powstaje huta i kolej (połączenia m.in. do Żagania, Żar),
- XIX i XX w. – okres kiedy wybudowano m.in. łaźnię miejską, pocztę, gazownię, zbudowano nowe mosty, zmodernizowano infrastrukturę drogową,
- początek XX w. – połączenie administracyjne z Zieloną Górą,
- 14 lutego 1945 r. – wkroczenie Armii Radzieckiej; w wyniku wydarzeń wojennych uległo zniszczeniu ~55 % budynków mieszkalnych oraz infrastruktury miejskiej,
- 1945 r. – akcja wysiedlania ludności niemieckiej; odbudowa miasta, budowa ośrodków kultury i oświaty; ponowne uruchomienie zakładów produkcyjnych,
- lata 1950- 1975 – Szprotawa siedzibą władz powiatowych,
- początek lat 90. XX w. – opuszczenie Szprotawy przez stacjonujące w niej wojska Armii Radzieckiej; likwidacja państwowych zakładów pracy – obniżenie standardu życia, gwałtowny wzrost bezrobocia,
- od 1999 r. – w wyniku reformy administracyjnej Polski gmina Szprotawa wchodzi w skład powiatu żagańskiego w województwie lubuskim.

1.3. Zasoby naturalne i warunki przyrodnicze gminy Szprotawa⁵

⁵ Opracowano na podstawie *Studium uwarunkowań ...* op. cit.

Gmina Szprotawa posiada atrakcyjne tereny pod kątem przyrodniczym i kulturowym, a także czyste środowisko naturalne. Kluczowe są tereny leśne, najgęstsze leżą na południe i wschód od miasta Szprotawa. Dominują w nich drzewa iglaste z przewagą sosny (72% ogólnego drzewostanu), a ponadto występują drzewa liściaste takie jak: dąb 9%, brzoza 7%, olcha 4%, pozostałe gatunki drzew 8%. Kompleksy leśne w gminie Szprotawa są jednymi z najstarszych w województwie lubuskim⁶. Charakterystycznymi elementami krajobrazu południowej części gminy są stawy i oczka wodne powstałe w wyniku eksploatacji żwiru, zwane „Pojezierzem Szprotawsko – Bolesławieckim”. Zbiorniki wodne poza podstawową rolą retencji i hodowli rybnej mają potencjał do pełnienia funkcji rekreacyjnej i sportowej.⁷

Do najważniejszych obiektów przyrodniczych gminy Szprotawa należy zaliczyć:

- Obszar Natura 2000 PLB020005 „Bory Dolnośląskie” – znajduje się w południowej części gminy, a jego granice zaczynają się na wysokości wsi Cieciszów, Wiechlice, Nowa Kopernia.
- Obszar Natura 2000 PLH080007 „Buczyna Szprotawsko- Piotrowicka” – obszar znajduje się na południe od miejscowości Szprotawka i obejmuje rezerwaty Buczyna Szprotawska i Piotrowicka.
- Obszar Natura 2000 PLH080046 „Małomickie Łęgi” w dolnie rzeki Bóbr – biegnie od ulicy Parkowej w Szprotawie w stronę granicy z gminą Małomice.
- Obszar Natura 2000 PLH080046 „Borowina”, który obejmuje lasy pomiędzy miejscowościami Witków, Siecieborzyce, Długie, Borowina, Dzikowice.
- Szprotawka, rezerwat „Buczyna Szprotawska” o powierzchni 155,5 ha, zlokalizowany w północnej części Borów Dolnośląskich; występuje tam m.in. 160- letni las buczyn górskich i niżowych oraz popielica⁸. Na obszarze rezerwatu znajdują się obiekty kulturowe m.in. drewniana wiata z XIX wieku, kurhany.
- Pomnik przyrody – najstarszy dąb szypułkowy w Polsce zwany „Chrobry”, zlokalizowany na wschód od rezerwatu „Buczyna Szprotawska”, w okolicy Piotrowic;⁹.
- Buczek – ruchome śródlądowe wydmy, utworzone na przełomie XIX/ XX w. w związku z działalnością poligonów wojskowych; na terenie Buczka znajdują się także stawy wędkarsko-rekreacyjne.
- Kompleks łąk i łąk „Borowina”, który obejmuje teren o powierzchni 512,22 ha.
- Zespół Przyrodniczo- Krajobrazowy „Park Słowiański” – zajmuje ~85 ha powierzchni i jest zlokalizowany w pradolinie Bobru. W XIX i XX wieku zagospodarowano park, w tym zbudowano kładkę przez Bóbr, usypano Wyspę Zaręczynową w kształcie serca. Głównym

⁶ Zob. <http://www.szprotawa.org.pl>.

⁷ „Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Szprotawa na lata 2005-2007”

⁸ Zob. *Buczyna Szprotawska – klejnot lubuski i dolnośląski*, <http://www.radiobory.dbv.pl/>

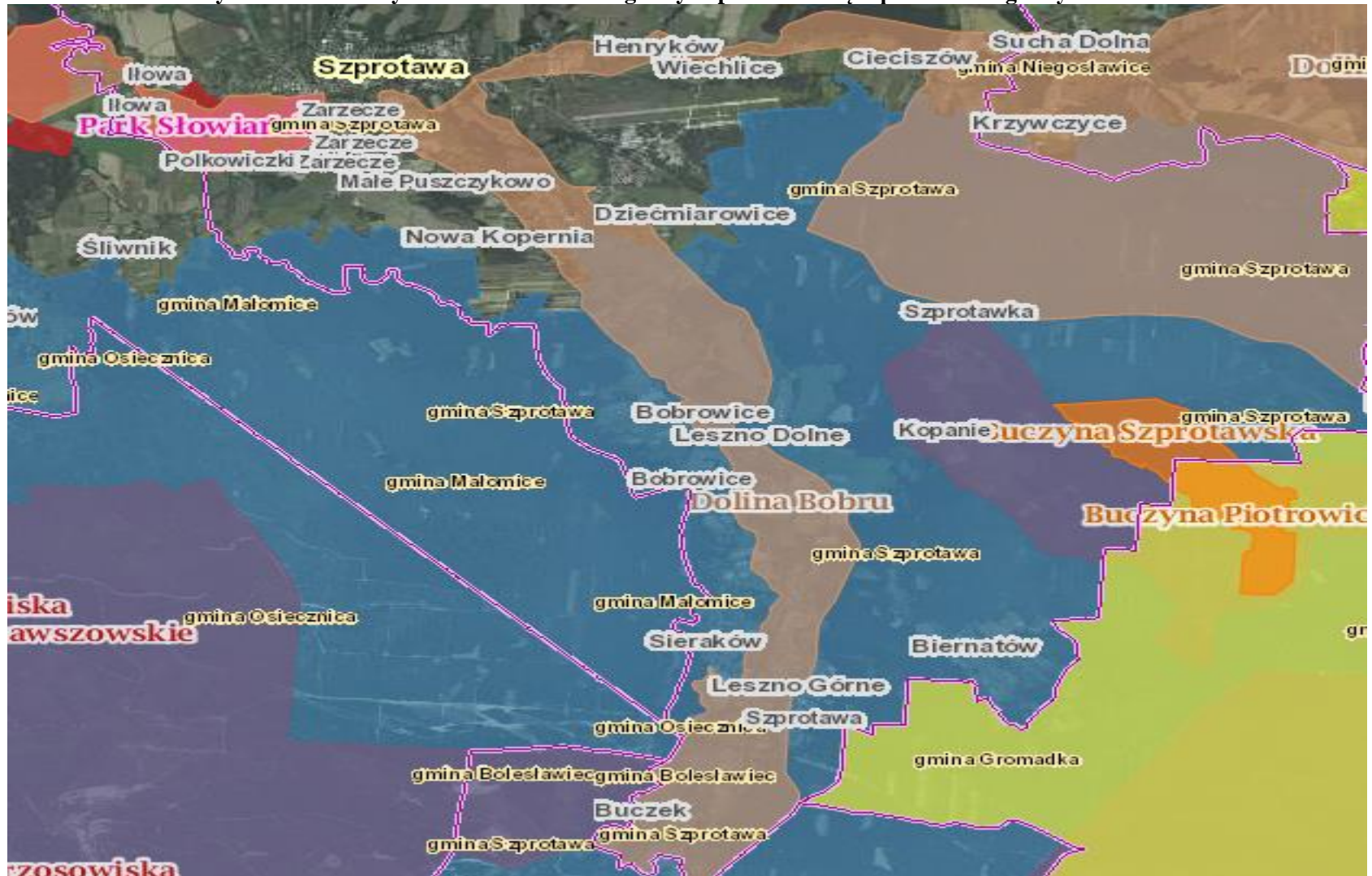
⁹ W listopadzie 2014 roku dąb został znacznie uszkodzony w wyniku podpalenia.

przedmiotem ochrony są zabytkowe grądy, olsy źródliskowe i pradolina geologiczna. Na terenie parku w okolicach tzw. Grzęzawiska Chorwackiego występuje hodowla żółwia błotnego i traszki zwyczajnej.¹⁰

- Wiechlice Lotnisko – Ostoja Przyrody „Bunkrowe Wzgórze”.
- Cieciszów – łąki storczykowe w dolinie rzeki Szprotawa.
- Wiechlice – wąwozy leśne i źródła.
- Międzylesie – śródleśny staw.
- Enklawy dębowo- olchowe: Borowina, Dzikowice, Witków, Kartowice.
- Dolina Bobru pomiędzy Lesznem Górnym a Lesznem Dolnym, starorzecze.
- Leszno Górne – potok „Osilek”, dopływ Bobru – ujście przy jazie.
- Leśny strumień „Kamienny Potok”, źródło koło Leszna Górnego – ujście do rzeki Szprotawa w Wiechlicach.
- Strumień „Sucha”, prawy dopływ rzeki Szprotawa.

¹⁰ Zob. *Park Słowiański*: <http://www.szprotawa.org.pl/>.

Rysunek 3. Obszary chronione na terenie gminy Szprotawa - część południowa gminy

Źródło: Opracowanie na podstawie: Geoserwis, Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>.

Rysunek 4. Obszary chronione na terenie gminy Szprotawa – część północna gminy

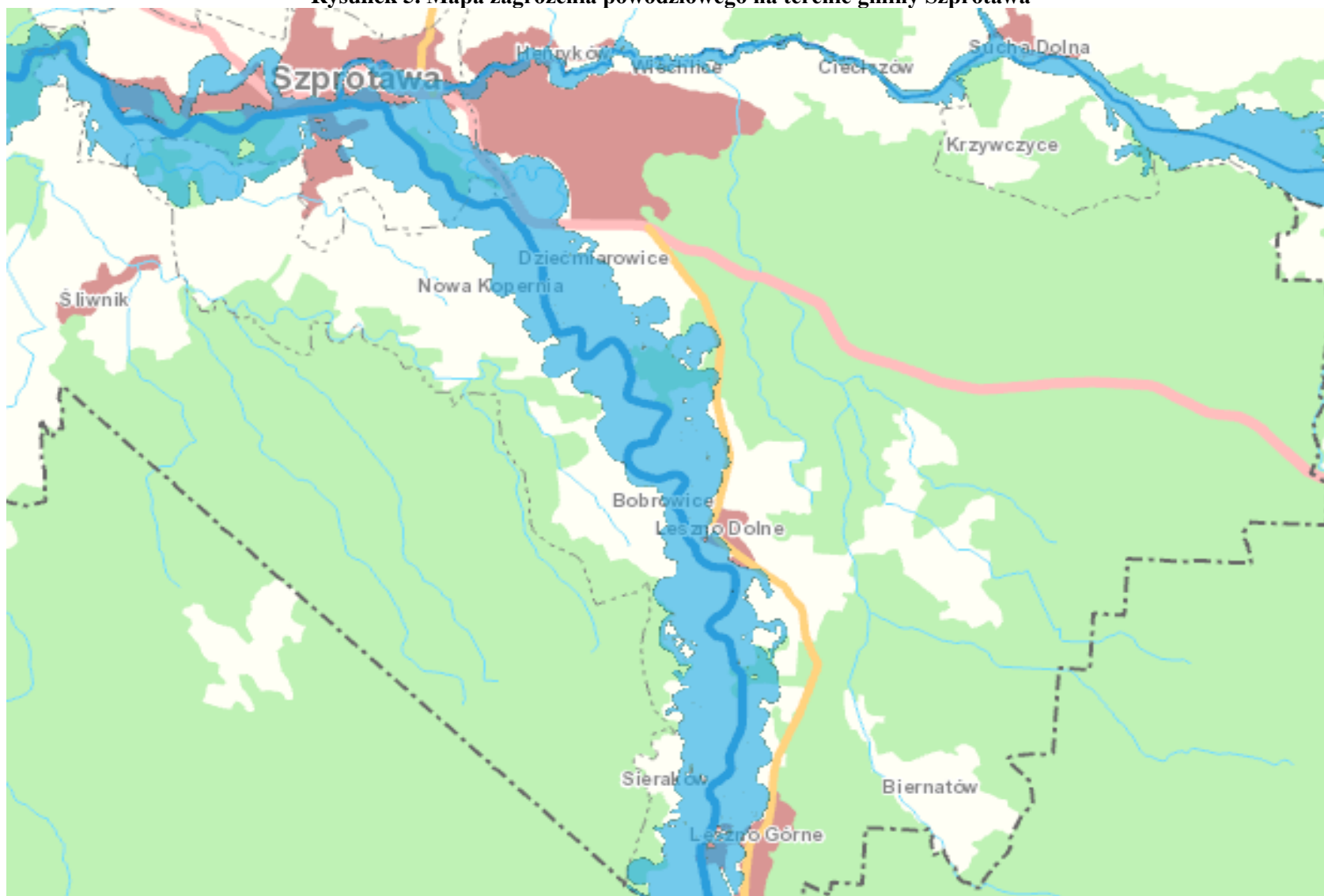
Źródło: Opracowanie na podstawie: Geoserwis, Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>.

Na terenie miasta Szprotawa występują różne formy zieleni miejskiej takie jak: parki i skwery, ogrody działkowe, cmentarze oraz zieleni towarzysząca głównie zabudowie mieszkaniowej i obiektom użyteczności publicznej. Do kluczowych obiektów zieleni miejskiej należy zaliczyć:

- Zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Park Słowiański” przy ul. Parkowej,
- Park miejski „Dęby” (nazwa potoczna),
- Park miejski „Huta” (nazwa potoczna),
- Park miejski u zbiegu ulic: Ogrodowej, Basztowej, Bronka Kozaka.

Przez teren gminy Szprotawa przepływają rzeki Bóbr i Szprotawa. Na ich obszarach i w bezpośredniej okolicy występuje ryzyko powodziowe. Skala zagrożenia powodziowego jest widoczna na mapie Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej, która została przedstawiona poniżej.

Rysunek 5. Mapa zagrożenia powodziowego na terenie gminy Szprotawa

Źródło: Mapy zagrożenia powodziowego i mapy ryzyka powodziowego, Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej, <http://mapy.isok.gov.pl/imap/> [dostęp: 22.07.2015]

1.4. Gleby

Gmina Szprotawa posiada gleby o średniej przydatności do uprawy rolnej. Na terenie gminy przeważają gleby klasy III i IV. Poniżej charakterystyka klas bonitacyjnych gruntów ornych, występujących na terenie gminy Szprotawa.

Tabela 3. Charakterystyka bonitacyjna gruntów ornych gminy Szprotawa

Klasa bonitacyjna	Powierzchnia [ha]	Udział procentowy [%]
Klasa I	-	-
Klasa II	10	0,09
Klasa III a i III b	4 729	43,28
Klasa IV a i IV b	3 409	31,20
Klasa V	2 187	20,01
Klasa VI	592	5,42

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: *Studium uwarunkowań...* op. cit.

Wśród gruntów ornych gminy 43,28% powierzchni zajmują gleby kompleksu pszennego dobrego. Są to średnio dobre gleby brunatne i płowe, średnio dobre czarnoziemy, średnio dobre mady. Gleby te występują w środkowej i północnej części gminy, we wsiach Siecieborzyce, Długie, Dzikowice i Kartowice. W północnej części gminy występują ponadto gleby kompleksu żytniego (bardzo dobrego) i pszennego (dobrego), wykształcone z gliny lekkiej i średniej.

Ponad 31 % gruntów ornych gminy należy do klasy bonitacyjnej IV. Gleby te zaliczane są do kompleksu pszennego wadliwego lub zbożowo-pastewnego mocnego, a niektóre z nich do kompleksu żytniego bardzo dobrego. Należą do nich gleby brunatne, płowe, bielcowe i opadowo-glejowe wytworzone z różnych piasków i żwirów gliniastych.

1.5. Odnawialne źródła energii

Stosowanie najlepszych dostępnych technologii gospodarki niskoemisyjnej w połączeniu ze zmianami bilansu paliwowo-energetycznego na rzecz wzrostu wykorzystania OZE poprawia stan środowiska naturalnego m.in. poprzez redukcję emisji zanieczyszczeń do atmosfery, gleby i wód. Obecnie na terenie gminy Szprotawa są wykorzystywane odnawialne źródła energii. Na jej obszarze znajduje się 9 elektrowni wodnych, z czego 7 jest eksploatowanych, a jedna jest w budowie.¹¹:

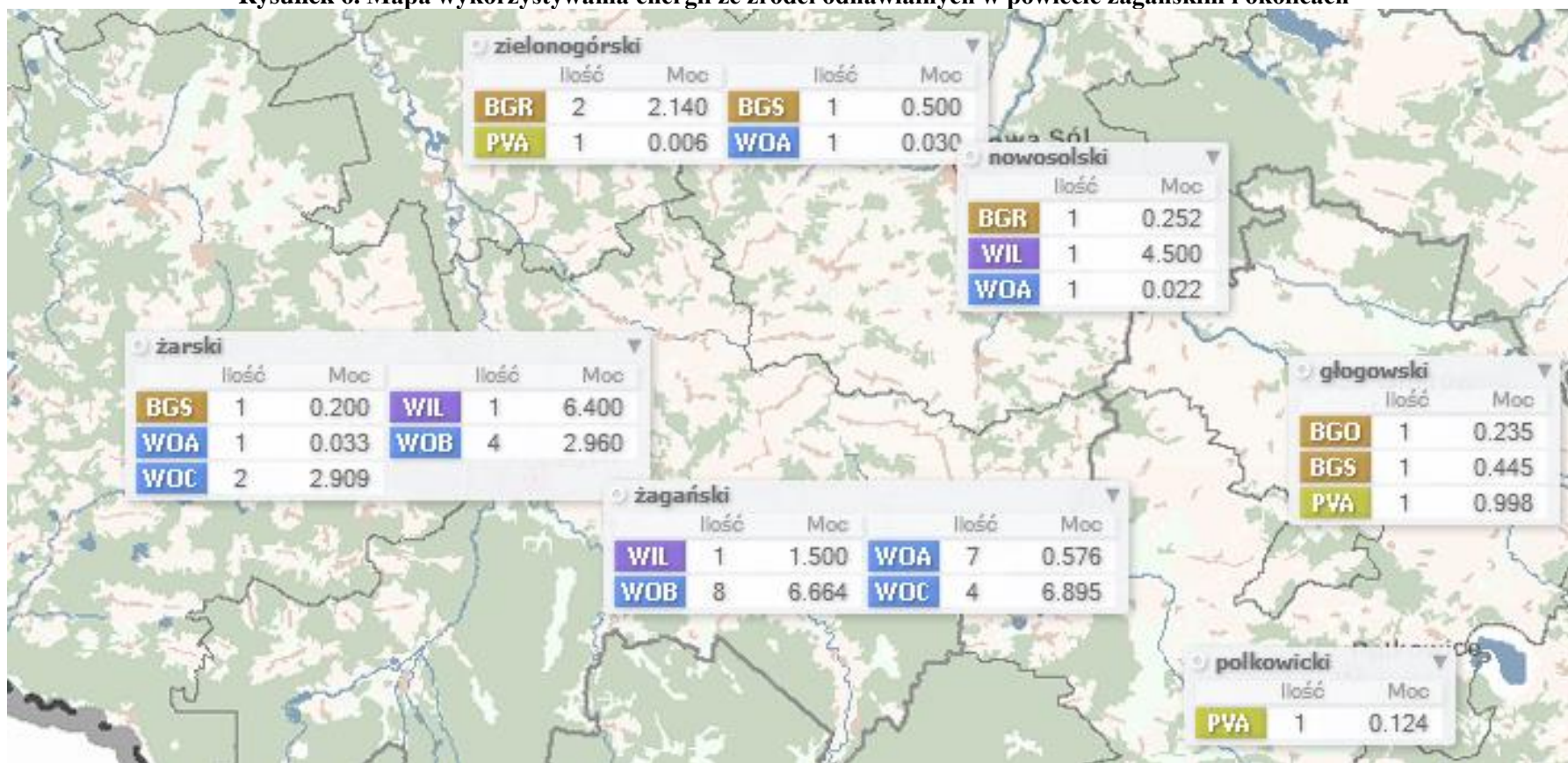
¹¹ Opracowane w oparciu o dane *Programu Ochrony Środowiska na lata 2014-2017 z perspektywą do roku 2021 dla Gminy Szprotawa*.

1. „Elektrownia Leszno Górne” – znajduje się w miejscowości Leszno Górne na rzece Bóbr. Jej moc wynosi 0,9 MW.
2. „MEW Bolko Henryków” – znajduje się w miejscowości Henryków (były młyn) na rzece Szprotawa. Jej moc to 0,05 MW.
3. „Elektrownia Szprotawa” – znajduje się w Szprotawie na rzece Bóbr. Jej moc to 0,8 MW.
4. Elektrownia wodna w Wiechlicach na rzece Szprotawa o mocy 165 kW.
5. Elektrownia wodna w Lesznie Dolnym na rzece Bóbr o mocy 0,9 MW.
6. Elektrownia wodna w Dziećmiarowicach na rzece Bóbr o mocy 0,9 MW.
7. Elektrownia wodna w Szprotawie na rzece Szprotawa, przy ujściu do rzeki Bóbr o mocy 8 kW.
8. Elektrownia wodna w Szprotawie – Iława na rzece Bóbr o mocy 0,65 MW.
9. Elektrownia wodna w Lesznie Górnym na kanale rzeki Bóbr o mocy 0,235 MW.

Na terenie gminy Szprotawa funkcjonuje jedna elektrownia wiatrowa w miejscowości Kartowice.

Poniższa mapa przedstawia zestawienie obiektów pozyskujących energię ze źródeł odnawialnych na terenie powiatu żagańskiego oraz w jego sąsiedztwie.

Rysunek 6. Mapa wykorzystywania energii ze źródeł odnawialnych w powiecie żagańskim i okolicach¹²

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Mapa odnawialnych źródeł energii; Urząd Regulacji Energetyki; <http://www.ure.gov.pl/uremapoze/mapa.html>.

¹² Objasnienie skrótów występujących na mapie: WIL: elektrownia wiatrowa; WOA: elektrownia wodna; BGO: wytwarzanie z biogazu z oczyszczalni ścieków; BGS: wytwarzanie z gazu składowiskowego; PVA: energia z promieniowania słonecznego; WSB: realizujące technologię współpalania.

1.6. Transport

1.6.1. Infrastruktura drogowa

Gmina Szprotawa jest położona przy ważnych szlakach komunikacyjnych. Kluczowym atutem gminy jest jej dobra dostępność komunikacyjna. Usytuowanie w niewielkiej odległości od autostrady A4 zwiększa potencjał obszaru dla tworzenia konkurencyjnej oferty inwestycyjnej oraz rozwoju wielu branż gospodarczych.

Na terenie gminy Szprotawa znajduje się 25,46 km dróg krajowych, 22 km dróg wojewódzkich, 75,93 km dróg powiatowych oraz 145,41 km dróg gminnych. Do ważniejszych połączeń drogowych należą:

- droga krajowa nr 12 na trasie od granicy z Niemcami w Łęknicy do granicy z Ukrainą w Drohusku - Berdyszczach,
- droga wojewódzka nr 297 na trasie Nowa Sól – Bolesławiec, dojazd do autostrady A4 i drogi ekspresowej S3.

Szprotawa posiada obwodnicę miasta na trasie wschód – zachód w ciągu drogi krajowej nr 12, która poprawiła jakość komunikacji na terenie gminy, a także wyeliminowała problemy związane z ruchem tranzytowym przez centrum miasta.¹³

Na terenie gminy przebiega trakcja kolejowa relacji Głogów – Żagań z dworcem kolejowym w Szprotawie, gdzie realizowane są wyłącznie przewozy towarowe. Najbliższe stacje kolejowe dla przewozów pasażerskich są w Małomicach, Lesznie Górnym i Żaganiu.

Na terenie gminy Szprotawa realizowane są usługi transportu komunikacji autobusowej, wykonywane przez PKS Nowa Sól, PKS Zielona Góra, PKS Żary, PKS Bolesławiec, PKS Szczecin, MZK Żagań, a także firmy prywatne: „Intertrans” z Głogowa i Feniks V Sp. z o.o. z Gliwic. Trasy wyznaczone są m. in. ze Szprotawy do Zielonej Góry, Poznania, Wrocławia, Koszalina, Gorzowa Wlkp., Jeleniej Góry, Szczecina, Bolesławca, Żar, Nowej Soli. Brakuje połączeń lokalnych w obrębie powiatu i gminy.

¹³ *Strategia rozwoju powiatu żagańskiego na lata 2014- 2023*, Żagań 2014; Referat Dróg Powiatowych w Starostwie Powiatowym w Żaganiu.

1.7. Infrastruktura techniczna

1.7.1. Sieć wodociągowa i kanalizacyjna

Gmina Szprotawa dysponuje czynną siecią rozdzielczą wodociągów o długości 238,78 km oraz kanalizacyjną o długości 123,36 km. Kanalizację sanitarną posiadają następujące miejscowości: Leszno Dolne, Leszno Górne, Dziećmiarowice, Długie jak również osiedle w Wiechlicach. Z końcem 2015 roku sieć kanalizacyjno- sanitarną zyskała Szprotawa wraz z Małym Puszczykowem i Osiedlem Piastowskim.

W centrum miasta Szprotawa, do czasu zakończenia budowy sieci rozdzielczej sanitarnej, ścieki odbierała stara sieć kanalizacji ogólnospławnej, która po zakończeniu inwestycji będzie pełnić funkcję kanalizacji deszczowej.

Pozostałe miejscowości nie posiadają sieci kanalizacyjnej i są podczyszczane w osadnikach o różnym stanie technicznym lub odprowadzane bezpośrednio do pobliskich rowów.

Długość sieci kanalizacyjnej sanitarnej w Szprotawie (wraz z Małym Puszczykowem i Osiedlem Piastowskim) wynosi ~76 km.

Długość sieci kanalizacyjnej deszczowej (dawniej ogólnospławnej w Szprotawie) wynosi 24,54 km.

Długość sieci kanalizacyjnej w pozostałych miejscowościach wynosi 46,78 km.

Na terenie gminy funkcjonują dwie oczyszczalnie ścieków na Osiedlu Wiechlice oraz w miejscowości Długie.

Oczyszczalnię w Wiechlicach rozbudowano z myślą o uzbrojeniu kolejnych miejscowości w sieć kanalizacyjną. Maksymalna wydajność nowego układu technologicznego wynosi 2 500 m³/dobę, w tym około 250 m³/dobę ścieków dowożonych. W chwili obecnej pracuje jeden z dwóch ciągów technologicznych. Cały układ jest przystosowany do odbioru ścieków z sieci kanalizacyjnej mogącej obsłużyć ponad 18 tys. osób zamieszkałych w aglomeracji (w tym ok.12 tys. osób dla samego miasta Szprotawa wraz z Małym Puszczykowem i Osiedlem Piastowskim) oraz ok. 5 tys. osób w pozostałych miejscowościach gminy. Oczyszczalnia posiada również niezbędną rezerwę do odbioru ścieków z terenów przemysłowych, na których zlokalizowana jest specjalna strefa ekonomiczna.

W miejscowości Długie funkcjonuje oczyszczalnia ścieków, która składa się z następujących elementów:

- kontenerowa oczyszczalnia ścieków typu Bioblok MU 110 o przepustowości 110,0 m³/dobę, z możliwością przyjęcia do 130,0 m³/dobę w zależności od składu ścieków i wymogów jakości oczyszczenia;
- przepompownia ścieków o pojemności retencyjnej 25,0 m³, wyposażona w dwie pompy rozdrabniające typu PZM – 65 Kielce.

Zgodnie z danymi z 2015 r. oczyszczalnia obsługuje całą miejscowość Długie. Stopień wykorzystania oczyszczalni szacowany jest na około 90%.

Tabela 4. Gospodarka ściekami w gminie Szprotawa w latach 2010- 2014

Ścieki oczyszczane w ciągu roku	2010	2011	2012	2013	2014	Przyrost w latach 2010-2014 [%]
odprowadzone ogółem [dm ³]	421,9	438,8	436,1	438,4	448,45	6,29%
ludność korzystająca z oczyszczalni [os.]	3 750	3 980	3 972	3 972	4 832	28,85%
oczyszczane z podwyższonym usuwaniem biogenów	1	1	2	2	2	100%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, www.stat.gov.pl oraz zasobów danych Szprotawskich Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o.

Skanalizowanie miasta Szprotawa oraz rozbudowa oczyszczalni wpłynie na poprawę czystości rzeki Bóbr, będącej odbiornikiem ścieków oczyszczonych poprzez redukcję wskaźników zanieczyszczeń o: S_{BZT5} - 90%, S_{ChZT} - 75%, $S_{Zaw.og.}$ - 90%, $S_{Azot.og.}$ - 80%, $S_{Fosf.og.}$ - 85%.

Tabela 5. Charakterystyka sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na terenie gminy Szprotawa, powiatu żagańskiego oraz województwa lubuskiego [planowany stan na rok 2015]

Jednostka	sieć wodociągowa		sieć kanalizacyjna	
	długość czynnej sieci rozdzielczej [km]	udział procentowy ludności korzystającej z sieci [%]	długość czynnej sieci rozdzielczej [km]	udział procentowy ludności korzystającej z sieci [%]
Gmina Szprotawa	238,78	90,9	123,36	79,52
Powiat żagański	650,6	90,44	279,0	56,54
Województwo lubuskie	6 730,5	89,86	3 315,0	65,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych *Programu ochrony środowiska na lata 2014-2017 z perspektywą do roku 2021 dla Gminy Szprotawa* oraz zasobów danych Szprotawskich Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o.

Ogólna sytuacja związana ze stopniem zwodociągowania gminy Szprotawa wypada korzystnie. Stopień skanalizowania gminy jest wyższy zarówno od powiatu jak i województwa.

1.7.2. Sieć gazowa

Gmina Szprotawa dysponuje dobrze rozwiniętą siecią gazową. Łączna długość sieci wynosi 65 149 m. W latach 2010 - 2013 nastąpił przyrost sieci gazowej o 2,5% w stosunku do roku 2010. Liczba osób, która korzysta z sieci gazowej w gminie to 12 824 osób, co stanowi 59,49% ogółu mieszkańców.

Gmina posiada większy udział osób korzystających z sieci gazowej niż na terenie powiatu żagańskiego (56,68%) oraz województwa lubuskiego (52,32%). Do rozdzielczej, czynnej sieci gazowej podłączonych jest ogółem 1 231 budynków mieszkalnych i niemieszkalnych. Liczba gospodarstw domowych, które ogrzewają mieszkania gazem wynosi 1 703, co w porównaniu z rokiem 2010 oznacza wzrost o 402 gospodarstwa. Poniższa tabela przedstawia ogólną charakterystykę sieci gazowej na terenie gminy Szprotawa, powiatu żagańskiego oraz województwa lubuskiego.

Tabela 6. Charakterystyka sieci gazowej na terenie gminy Szprotawa, powiatu żagańskiego, województwa lubuskiego [stan na rok 2013]

Jednostka	Sieć gazowa		przyrost długości czynnej sieci gazowej w latach 2010- 2013 [%]
	długość czynnej sieci [m]	korzystający z instalacji w % ogółu ludności	
Gmina Szprotawa	65 149	59,49	2,5
Powiat żagański	274 005	55,68	1,4
Województwo lubuskie	3 902 507	52,32	8,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, www.stat.gov.pl.

1.7.3. Gospodarka odpadami

Od dnia 1 stycznia 2006 r. odpady komunalne powstające na terenie gminy Szprotawa wywożone są na składowisko odpadów, znajdujące się w obrębie wsi Kartowice, które od 2012 r. funkcjonuje jako Regionalna Instalacja Przetwarzania Odpadów Komunalnych należąca do firmy SITA ZACHÓD Sp. z o.o. z Wrocławia. Odpady wywożone są również do innych instalacji odzysku i ponownego przetwarzania odpadów wysegregowanych.

Od 1 lipca 2013 r., zgodnie z nowym systemem wprowadzonym zmianą ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, każdy właściciel nieruchomości zobowiązany jest do złożenia deklaracji do Burmistrza Szprotawy, po uprzednim wyliczeniu opłaty za odbiór odpadów, według stawek przyjętych uchwałą Rady Miejskiej w Szprotawie. Na podstawie umowy zawartej pomiędzy Gminą Szprotawa a firmą sprzątającą, odbierane są odpady zmieszane i wysegregowane ze wszystkich nieruchomości z terenu gminy Szprotawa.

Według danych z *Programu ochrony środowiska na lata 2014- 2017 z perspektywą do roku 2021 dla gminy Szprotawa*, na terenie gminy powstaje miesięcznie średnio 530 ton odpadów komunalnych. Jest to ok. 6 360 ton rocznie. Z obliczeń wynika, iż każdy z nas produkuje wszystkich odpadów komunalnych ok. 25 kg miesięcznie. Wszystkie odpady muszą być zagospodarowane zgodnie z obowiązującymi

przepisami, tak aby nie powstawały już dzikie wysypiska odpadów, a odzysk odpadów wysegregowanych był coraz większy.

Dane historyczne prezentowane przez Główny Urząd Statystyczny za lata 2010- 2013, wykazują, że ponad 60% odpadów pochodziło z gospodarstw domowych. W porównaniu lat 2010 i 2013 liczba odpadów ogółem oraz odpadów z gospodarstw rolnych przyjęła tendencję malejącą. Z poniższej tabeli wynika, że liczba odpadów zmalała o 15,5%, zaś liczba odpadów z gospodarstw domowych o 12,4%.

**Tabela 7. Charakterystyka gospodarki odpadami na terenie gminy Szprotawa
[stan na rok 2010, 2013]**

Wyszczególnienie	2010	2013	Przyrost w latach 2010 i 2013 [%]
odpady ogółem [t]	5 670,91	4 792,62	-15,5
odpady z gospodarstw domowych [t]	3 799,51	3 327,36	-12,4
odpady ogółem przypadające na 1 mieszkańca [kg]	258,0	220,1	-14,7
odpady z gospodarstw domowych przypadające na 1 mieszkańca [kg]	172,9	153,0	-11,5
jednostki odbierające odpady w badanym roku wg obszaru działalności [szt.]	1	2	100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, www.stat.gov.pl.

Zmiany w zakresie segregacji odpadów na przestrzeni lat 2005- 2013 wskazują na 24-krotny wzrost liczby segregowanych odpadów komunalnych. W 2005 r. wysegregowano 25 ton odpadów, w 2010 r. -121 ton odpadów, a w 2013 r. - 600 ton.

Od 1 lipca 2014 r. funkcjonują dwa punkty selektywnego zbierania odpadów komunalnych w gminie Szprotawa tzw. PSZOK, w których mieszkańcy mogą bezpłatnie pozostawić papier i tekturę, metal, tworzywa sztuczne, szkło, plastik, opakowania wielomateriałowe, odpady zielone, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, zużyte baterie i akumulatory, odpady wielkogabarytowe, zużyte opony. W dwóch aptekach, na terenie miasta Szprotawa, dodatkowo znajdują się pojemniki na przeterminowane leki. W 2012 r. zebrano 35 kg leków, w 2013 r. – 45 kg.

W 2011 r. na potrzeby opracowania *Programu usuwania azbestu oraz wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Szprotawa na lata 2011 – 2032*, zinventaryzowano budynki, na których znajduje się azbest. Zliczono łącznie 1 492 tony wyrobów zawierających azbest, głównie płyt azbestowych, cementowych w pokryciach dachowych. W 2012 r. usunięto azbest z dachów z 36 nieruchomości prywatnych i 1 gminnej, czyli łącznie 186 ton azbestu (12,5 % ogółu azbestu na terenie gminy). W 2013 r.

usunięto azbest z 31 nieruchomości. W 2014 r. azbest został usunięty z 34 nieruchomości, w ilości 52 ton, a środki na ten cel gmina pozyskała z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Zielonej Górze oraz z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie w wysokości 100% kosztów na demontaż, transport i utylizację azbestu.

Za prowadzone działania z zakresu gospodarki odpadami gmina Szprotawa została uhonorowana tytułem Gminnego Lidera Recyklingu. Gmina Szprotawa jako jedyna z województwa lubuskiego znalazła się wśród 21 wyróżnionych gmin.

1.7.4. Mieszkalnictwo

Na zasoby mieszkaniowe występujące na terenie gminy składa się łącznie 7 821 mieszkań. Zgodnie ze stanem na dzień 30.06.2015 r. mieszkań komunalnych było 534, z kolei lokali socjalnych 114 sztuk. (dane: Urząd Miejski w Szprotawie). Zgodnie z danymi GUS, średnia powierzchnia użytkowa mieszkania wynosi 68,5 m². Analogiczny wskaźnik dla powiatu żagańskiego wynosi 69,6 m², województwa lubuskiego 72,3 m², dla Polski 73,1 m². Na przestrzeni lat 2010 - 2013 liczba mieszkań na terenie gminy nieznacznie wzrosła o 0,5%. Standardy średniej powierzchni użytkowej mieszkania są niższe niż dla powiatu żagańskiego, województwa lubuskiego i Polski.

Tabela 8. Liczba mieszkań oraz ich średnia powierzchnia na terenie gminy Szprotawa, powiatu żagańskiego, województwa lubuskiego, Polski [stan na rok 2013]

Jednostka	Liczba mieszkań [szt.]	Średnia powierzchnia [m ²]	Przyrost liczby mieszkań w latach 2010 i 2013 [%]
Gmina Szprotawa	7 821	68,5	0,5
Powiat żagański	29 167	69,6	0,9
Województwo lubuskie	1 786 759	72,3	2,6
Polska	13 852 896	73,1	2,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, www.stat.gov.pl.

O standardzie i komforcie życia decyduje m.in. podłączenie mieszkania do mediów (gaz, wodociągi), czy też wyposażenie w łazienkę, posiadanie centralnego ogrzewania. Poniżej przedstawione zostały dane statystyczne prezentujące warunki mieszkania na terenie gminy. Budynki mieszkalne w gminie Szprotawa są wyposażone w:

- ustęp splukiwany – 94,2% ogółu mieszkań;
- łazienkę – 90,5% ogółu mieszkań;
- centralne ogrzewanie – 77,6% ogółu mieszkań.

1.8. Analiza wskaźnikowa: infrastruktura techniczna

W ramach sfery technicznej przeanalizowano następującą grupę wskaźników:

- korzystający z wodociągu jako % ogółu mieszkańców;
- korzystający z gazu sieciowego jako % ogółu mieszkańców;
- przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę.

Najlepiej sytuacja społeczna przedstawia się w gminie miejskiej Żagań. Na kolejnej pozycji plasuje się gmina Szprotawa. Najgorsza sytuacja społeczna jest w gminie Wymiarki.

Tabela 9. Analiza wskaźnikowa gmin wchodzących w skład powiatu żagańskiego [stan na 2013 r.]

Wyszczególnienie	Korzystający z wodociągu jako% ogółu mieszkańców		Korzystający z kanalizacji jako% ogółu mieszkańców		Korzystający z gazu sieciowego jako% ogółu mieszkańców		Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę		Ogólne miejsce w rankingu z wszystkich kategorii
	liczba	ranking	liczba	ranking	liczba	ranking	liczba	ranking	
Gmina Szprotawa	90,9	4	52,4	3	59,0	2	68,5	7	2
Gmina Brzeźnica	89,9	5	10,8	8	0,0	8	88,4	2	5
Gmina Gozdnicza	98,6	2	84,0	2	7,5	7	58,7	9	4
Gmina Howa	59,8	9	41,1	5	56,8	3	71,8	6	5
Gmina Małomice	85,3	8	45,0	4	39,0	4	76,9	4	4
Gmina Niegosławice	96,5	3	33,9	6	0,0	8	89,9	1	3
Gmina Wymiarki	87,6	6	5,2	9	38,2	5	75,9	5	6
Gmina Żagań (gmina wiejska)	85,8	7	30,6	7	21,7	6	82,2	3	5
Gmina Żagań (gmina miejska)	98,8	1	85,1	1	90,2	1	62,0	8	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, www.stat.gov.pl.

2. Sfera społeczna

2.1. Struktura demograficzna

W czerwcu 2014 r. gminę Szprotawa zamieszkiwało 21 658 osób, co stanowi 26,53% ludności powiatu żagańskiego, 2,12% województwa lubuskiego oraz 0,06% ludności Polski (Bank Danych Lokalnych GUS). Gęstość zaludnienia w gminie Szprotawa wyniosła 93 os./km². Jest to wyższa wartość dla gęstości zaludnienia niż dla średniej powiatu żagańskiego, czy też województwa lubuskiego, ale niższa niż dla ogólnokrajowej.

W poniższej tabeli zostały przedstawione podstawowe dane dotyczące demografii w gminie Szprotawa, w powiecie żagańskim, województwie lubuskim oraz w Polsce.

Tabela 10. Liczba ludności gminy Szprotawa na tle powiatu żagańskiego, województwa lubuskiego i Polski [stan na czerwiec 2014]

Wyszczególnienie	Liczba ludności [os.]	Udział ludności [%]	Gęstość zaludnienia [os./km ²]
Gmina Szprotawa	21 658	-	93
Powiat żagański	81 641	26,53%	72
Województwo lubuskie	1 020 767	2,12%	73
Polska	38 483 957	0,06%	123

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, www.stat.gov.pl.

Na tle wszystkich gmin wchodzących w skład powiatu żagańskiego najwięcej mieszkańców posiada gmina Żagań, z łączną liczbą ludności dla miasta i terenów wiejskich 33 676 osób (stan na 2013 r., GUS). Na drugim miejscu jest gmina Szprotawa, która ma o 12 018 mieszkańców mniej niż gmina Żagań. Populacja w pozostałych gminach jest niższa niż 8 tys. mieszkańców. Pod względem gęstości zaludnienia zdecydowanie wyróżnia się miasto Szprotawa (1 126 os./ km²) oraz miasto Żagań (661 os./ km²). Najmniejszą gęstość zaludnienia ma gmina wiejska Żagań (26 os./ km²).

Tabela 11. Liczba ludności i gęstość zaludnienia w gminach należących do powiatu żagańskiego [stan na czerwiec 2014]

Gmina	Liczba ludności [os.]	Gęstość zaludnienia [os./m ²]
Gmina Szprotawa – łącznie	21 658	93
Gmina Brzeźnica	3 781	31
Gmina Gozdnicza	3 253	136
Gmina Iłowa	7 042	46

Gmina Małomice	5 316	66
Gmina Niegosławice	4 546	33
Gmina Wymiarki	2 369	38
Gmina Żagań (gmina wiejska)	7 239	26
Gmina Żagań (gmina miejska)	26 437	661

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, www.stat.gov.pl.

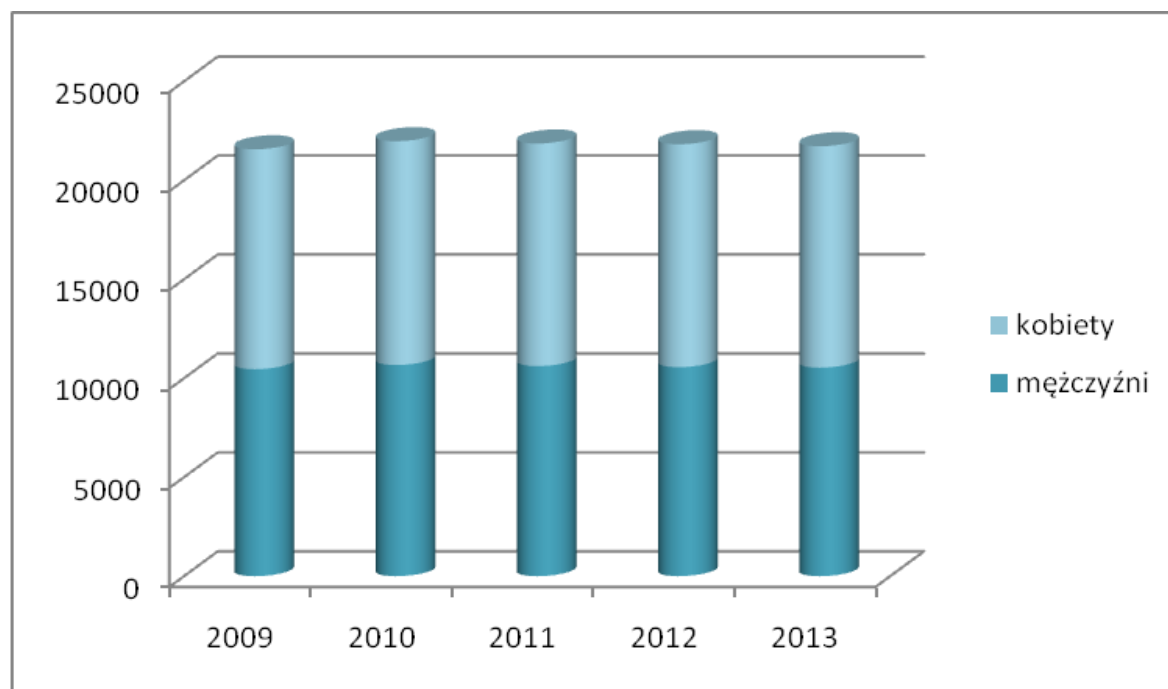
W latach 2009 – 2013 liczba ludności na terenie gminy Szprotawa nieznacznie wzrosła o 0,71%. W wartości bezwzględnej przyrost mieszkańców gminy wyniósł 153 osoby. Wskaźnik feminizacji, czyli liczba kobiet na 100 mężczyzn, w 2013 roku wyniósł 106. Szczegółowe dane dotyczące ludności z podziałem na płeć przedstawione są w poniższej tabeli oraz w formie graficznej wykresu.

Tabela 12. Liczba ludności gminy Szprotawa z podziałem na płeć w latach 2009 -2013

Wskaźniki	2009	2010	2011	2012	2013	Przyrost w latach 2009 – 2013 [%]
Ludność ogółem [os.]	21 569	21 979	21 862	21 823	21 722	0,71%
w tym mężczyźni [os.]	10 456	10 669	10 613	10 560	10 533	0,74%
w tym kobiety [os.]	11 113	11 310	11 249	11 263	11 189	0,68%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, www.stat.gov.pl.

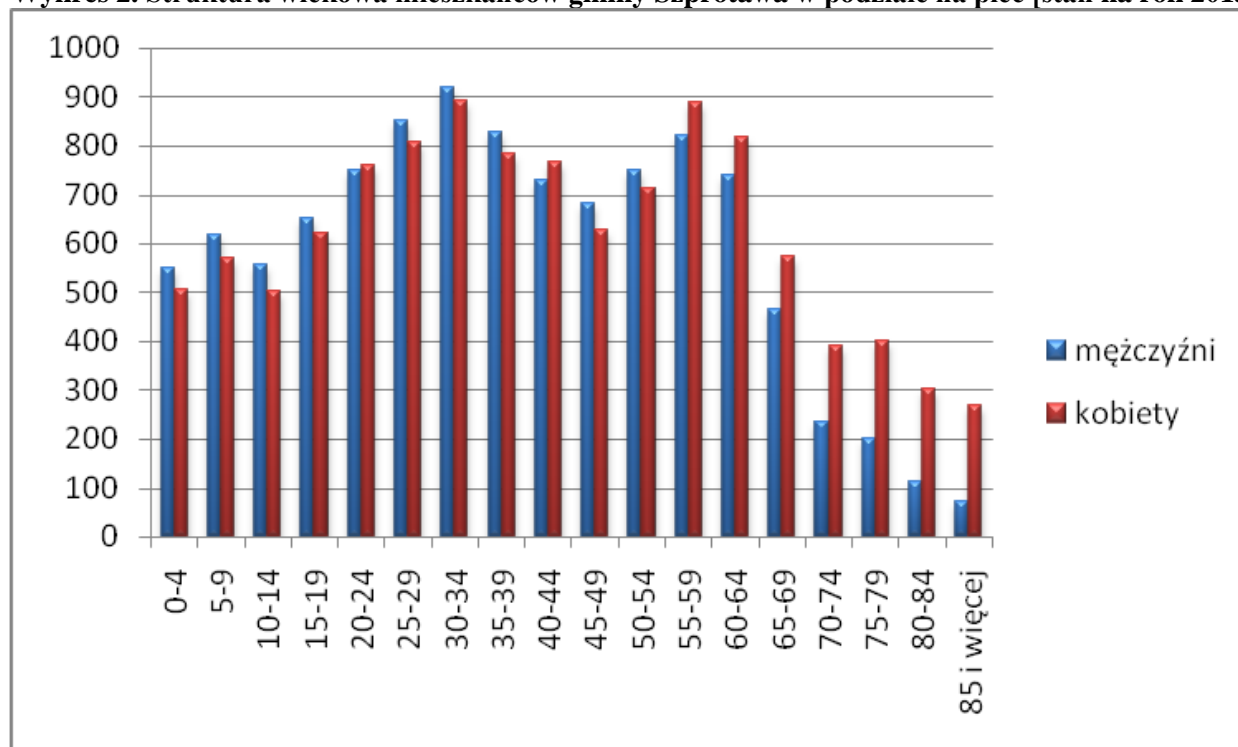
Wykres 1. Liczba ludności w podziale na płeć w gminie Szprotawa w latach 2009–2013

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, www.stat.gov.pl.

Analizując grupy wiekowe w gminie Szprotawa, należy odnotować, że w poszczególnych grupach od urodzenia do 54 roku życia zauważalna jest przewaga liczebna mężczyzn (dane GUS, stan na 2013 r.). Z kolei wśród osób od 55 roku życia przeważają liczbowo kobiety. Największa dysproporcja kobiet w stosunku do liczby mężczyzn widoczna jest w grupie 70 lat i więcej, która wynosi łącznie 741 osób. Odwrotna dysproporcja – mężczyzn do kobiet widoczna jest w wieku 10-14 lat, która wynosi 52 osoby. Największy udział w strukturze wiekowej ludności w gminie Szprotawa mają osoby w przedziale wiekowym 25- 39 lat oraz 55- 64. Niniejsze dane zostały przedstawione na wykresie z podziałem na kobiety i mężczyzn.

Wykres 2. Struktura wiekowa mieszkańców gminy Szprotawa w podziale na płeć [stan na rok 2013]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, www.stat.gov.pl.

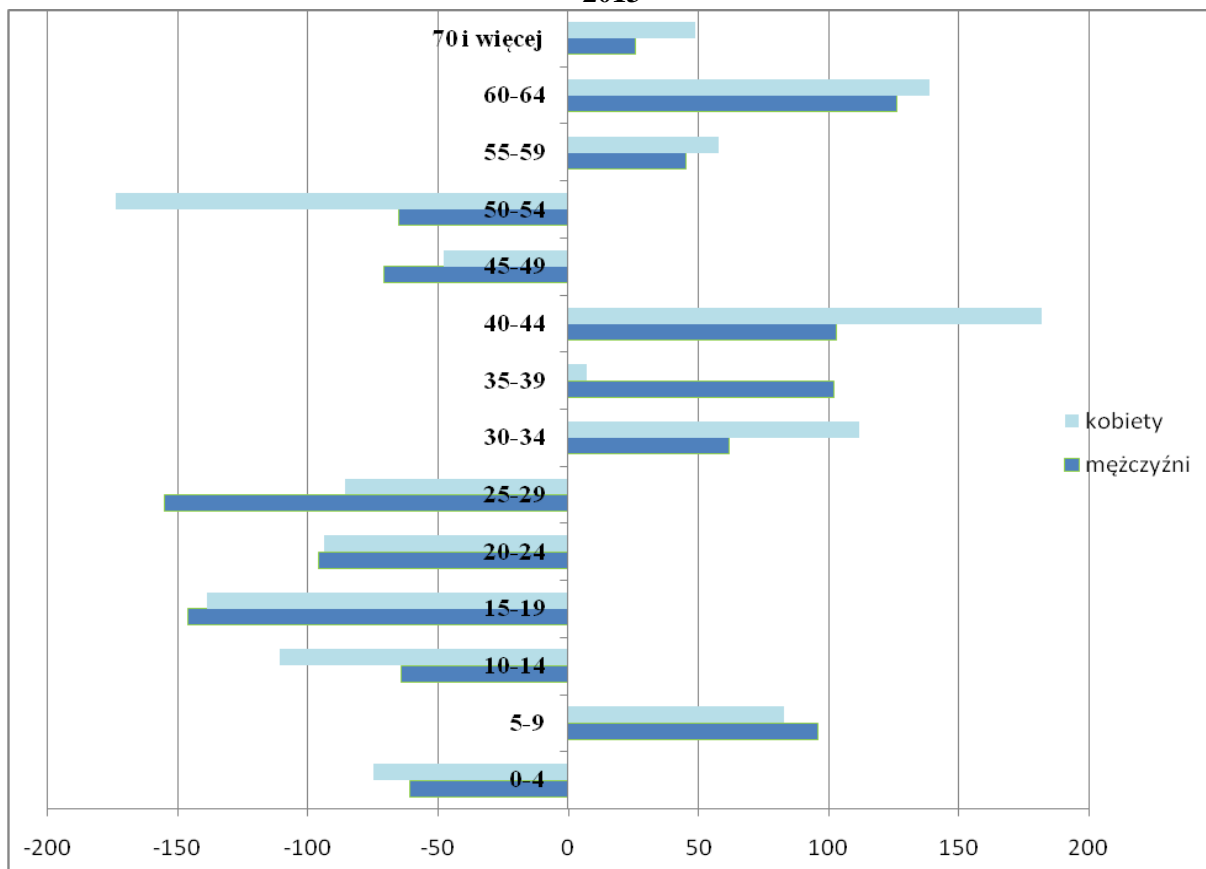
Tabela 13. Zmiany w zakresie liczebności populacji w poszczególnych grupach wiekowych w gminie Szprotawa w latach 2009- 2013

Grupa wiekowa	Przyrost liczby mężczyzn w latach	Przyrost liczby kobiet
	2009- 2013 [os.]	w latach 2009- 2013 [os.]
0-4	-61	-75
5-9	96	83

10-14	-64	-111
15-19	-146	-139
20-24	-96	-94
25-29	-155	-86
30-34	62	112
35-39	102	7
40-44	103	182
45-49	-71	-48
50-54	-65	-174
55-59	45	58
60-64	126	139
70 i więcej	26	49

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, www.stat.gov.pl.

Wykres 3. Zmiany w strukturze wieku mieszkańców gminy Szprotawa między rokiem 2009 a 2013

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, www.stat.gov.pl.

Analiza struktury wiekowej ludności gminy Szprotawa jest wstępem do opracowania struktury grup ekonomicznych z podziałem na osoby w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym. Od 2010 r. utrzymuje się odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym (czyli do 17 roku życia) na poziomie zbliżonym do ~19% ogółu społeczeństwa. Udział procentowy osób młodych, do 17 roku życia, zmniejsza się stopniowo, co można zaobserwować w porównaniu lat 2010 i 2013, odpowiednio: 19,7% i 18,7%. Z kolei odnotowany jest wzrost udziału mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w 2013 r., o 2,1 punktu procentowego w stosunku do 2010 r. Porównując wartość udziału osób w wieku przedprodukcyjnym do poprodukcyjnego w 2013 r., należy zwrócić uwagę, że jest mniej osób w wieku poprodukcyjnym. Tendencje demograficzne wskazują jednak na wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym, co jest także zbieżne z prognozami liczby ludności dla powiatu żagańskiego (dane GUS). Wskaźnik ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym w latach 2010- 2013 wzrósł z poziomu 24,2 punktów do 24,7; na 100 osób w wieku nieprodukcyjnym przypada 57,1 osób w wieku produkcyjnym. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku przedstawia się następująco:

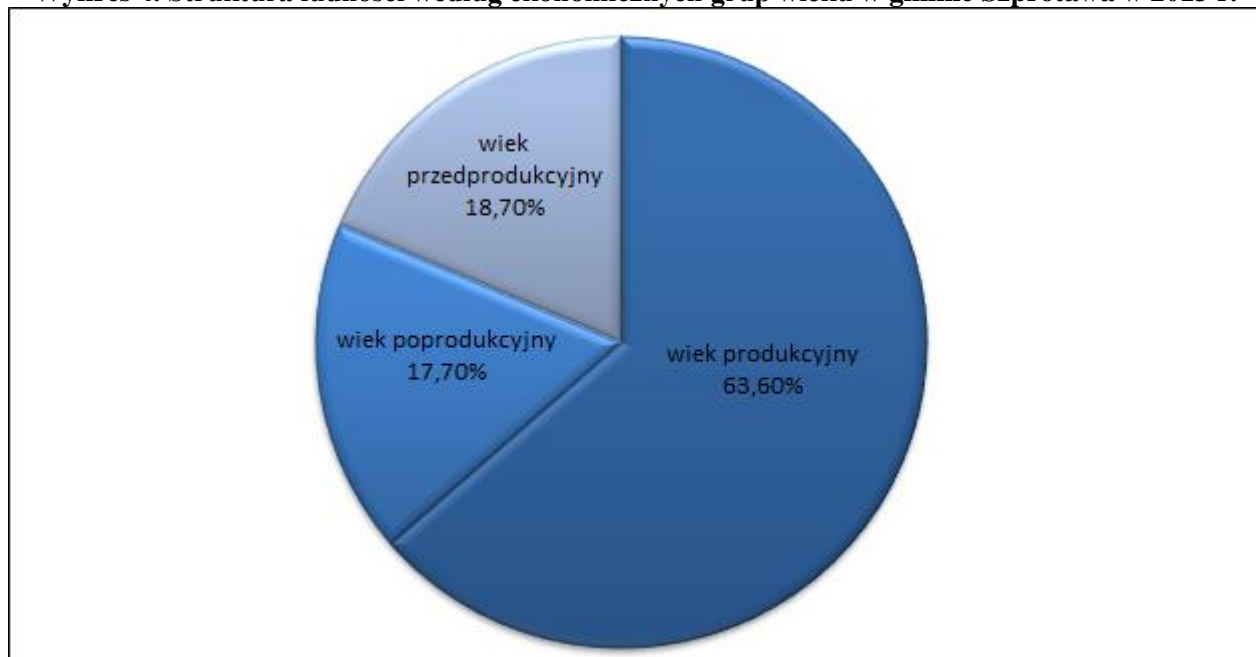
Tabela 14. Udział procentowy ludności gminy Szprotawa według ekonomicznych grup w latach 2010- 2013

Grupy ekonomiczne	2010	2011	2012	2013	Przyrost w latach 2010 – 2013
W wieku przedprodukcyjnym [%]	19,7	19,3	19,1	18,7	-1,0
W wieku produkcyjnym [%]	64,7	64,4	63,9	63,6	-1,1
W wieku poprodukcyjnym [%]	15,6	16,3	17,0	17,7	2,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, www.stat.gov.pl.

Należy zwrócić uwagę, że tylko grupy w wieku poprodukcyjnym odnotowały wzrost o 2,1 punktu procentowego, a pozostałe zmalały o 1,1 w wieku produkcyjnym i 1,0 w wieku przedprodukcyjnym. Poniżej przedstawiono strukturę wiekową według grup ekonomicznych w gminie Szprotawa.

Wykres 4. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku w gminie Szprotawa w 2013 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, www.stat.gov.pl.

Liczba urodzeń w gminie Szprotawa w latach 2010- 2013 spadła o 12 osób. W 2010 r. urodziły się 203 niemowlęta, a w 2013 r. -191. Z kolei liczba zgonów wzrosła. W latach 2010- 2013 nastąpił wzrost o 57 przypadki, tj. w 2010 r.- 188 osób, w 2013 r. - 245 osób.

Przyrost naturalny dla gminy od 2011 r. utrzymuje się na ujemnym poziomie. Jego wartość w 2013 r. w porównaniu do 2010 r. spadła o 69 punktów. W 2010 r. przyrost naturalny wyniósł 15, a w 2013 roku -54. W 2013 roku współczynnik przyrostu naturalnego na 1 000 osób wyniósł -2,5, co stanowiło spadek wskaźnika w stosunku do roku 2010 o 3,2.

Tabela 15. Urodzenia, zgony i przyrost naturalny w gminie Szprotawa w latach 2010–2013

Wskaźniki	2010	2011	2012	2013	Przyrost w latach 2010 – 2013 [os.]
Urodzenia żywe [os.]	203	199	212	191	-12
Zgony [os.]	188	225	217	245	57
Przyrost naturalny [os.]	15	-26	-5	-54	-69
Współczynnik przyrostu naturalnego na 1000 os.	0,7	-1,2	-0,2	-2,5	-3,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, www.stat.gov.pl.

Współczynnik przyrostu naturalnego w gminie Szprotawa (-2,5) jest wyższy niż współczynnik dla powiatu żagańskiego (-2,9), ale wyższy niż dla województwa lubuskiego (-0,3) i Polski (-0,5).

Z punktu widzenia dalszego rozwoju gminy duże znaczenie ma saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych. Przyrost napływu ludności do gminy Szprotawa w latach 2010- 2013, wyrażony poprzez zameldowania na pobyt stały jest ujemny, na poziomie -40 punktów. Liczba wymeldowań jest wyższa niż liczba zameldowań w gminie. Od 2010 r. nastąpił spadek zarejestrowanych wymeldowań za granicę, jednak od roku 2013 liczba ta ponownie wzrasta. W 2013 roku w gminie Szprotawa zameldowało się 264 osób, a wymeldowało się 341 osób. Saldo migracji jest ujemne, co oznacza, że więcej osób wymeldowuje się z gminy niż się w niej zameldowuje. W 2013 r. wynosiło -77 punktów.

Tabela 16. Saldo migracji na pobyt stały w gminie Szprotawa w latach 2010–2013

Wskaźniki	2010	2011	2012	2013	Przyrost w latach 2010-2013
Zameldowania ogółem [os.]	304	253	257	264	-40
Zameldowania z miast [os.]	183	155	138	141	-42
Zameldowania ze wsi [os.]	117	92	109	118	1
Zameldowania z zagranicy [os.]	4	6	10	5	1
Wymeldowania ogółem [os.]	325	344	332	341	16
Wymeldowania do miast [os.]	139	157	180	183	44
Wymeldowania na wieś [os.]	173	175	143	147	-26
Wymeldowania za granicę [os.]	13	12	9	11	-2
Saldo migracji	-21	-91	-75	-77	-56

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, www.stat.gov.pl.

Saldo migracji w gminie Szprotawa utrzymywało się na ujemnym poziomie w latach 2010- 2013 oraz przyjęło tendencje wzrostowe. Dla porównania, w powiecie żagańskim wystąpiła tendencja malejąca, a rosnąca dla województwa lubuskiego. Liczba zameldowań na pobyt stały spadła w województwie o 1 063 punktów w 2013 r. w stosunku do 2010 r.

Tabela 17. Saldo migracji w gminie Szprotawa, powiecie żagańskim, województwie lubuskim, w Polsce w latach 2010–2013

Jednostka	2010	2011	2012	2013	Przyrost salda migracji w latach 2010-2013
Gmina Szprotawa	-21	-91	-75	-77	-56
Powiat żagański	-254	-305	-235	-191	63

Województwo lubuskie	-474	-1 399	-1 377	-1 537	-1 063
Polska	-2 114	-4 334	-6 617	-19 904	-17 790

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, www.stat.gov.pl.

2.2. Edukacja

Na terenie gminy Szprotawa występuje 7 placówek prowadzących edukację na poziomie podstawowym, 6 na poziomie gimnazjalnym, 1 liceum ogólnokształcące, 3 szkoły średnie zawodowe, 3 szkoły zasadnicze zawodowe, 1 szkoła przysposabiająca do pracy zawodowej (dane GUS za 2013 r.).

Liczba uczniów w szkołach podstawowych w gminie Szprotawa spadła w latach 2010- 2013 o ~9%. Tendencja malejąca jest widoczna także w liczbie tworzonych oddziałów w szkołach (spadek o 5,71%) oraz w liczbie absolwentów (spadek o 21,40%). Dane obrazujące sytuację w szkolnictwie na poziomie podstawowym przedstawia poniższa tabela.

Tabela 18. Charakterystyka szkolnictwa na poziomie podstawowym w gminie Szprotawa w latach 2010- 2013

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	Przyrost w latach 2010- 2013 [%]
Oddziały w szkołach podstawowych	70	66	65	66	-5,71%
Uczniowie szkół podstawowych	1 261	1 202	1 158	1 149	-8,88%
Uczniowie – mężczyźni w szkołach podstawowych	641	611	581	565	-11,86%
Uczniowie – kobiety w szkołach podstawowych	583	564	550	553	-5,15%
Absolwenci szkół podstawowych	257	240	240	202	-21,40%
Uczniowie przypadający na 1 oddział w szkołach podstawowych	18	18	18	17	-5,56%
Nauczyciele pełnozatrudnieni i niepełnozatrudnieni w przeliczeniu na etaty	bd	79,30	78,85	81,95	3,34% ¹⁴
w tym:					
mężczyźni	bd	16,83	14,67	12,76	-5,13%
kobiety	bd	62,47	64,18	69,19	8,84%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, www.stat.gov.pl.

¹⁴ Porównanie lat 2013 i 2011.

Tendencje malejące są widoczne także w placówkach kształcących na poziomie gimnazjalnym. Liczba uczniów w 2013 r. spadła o ~12% w stosunku do roku 2010. Zmniejsza się także liczba oddziałów w szkołach z 43 w 2010 r. do 41 w 2013 r.

Tabela 19. Charakterystyka szkolnictwa gimnazjalnego w gminie Szprotawa w latach 2010- 2013

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	Przyrost w latach 2010- 2013 [%]
Oddziały w szkołach gimnazjalnych	43	41	43	41	-4,65%
Uczniowie szkół gimnazjalnych	935	913	915	825	-11,76%
Absolwenci szkół gimnazjalnych	307	310	261	306	-0,33%
Uczniowie przypadający na 1 oddział w szkołach gimnazjalnych	22	22	21	20	-9,09%
Nauczyciele pełnozatrudnieni i niepełnozatrudnieni w przeliczeniu na etaty w tym:	bd	34,6	64,80	59,17	71,01%
mężczyźni	Bd	9,83	16,95	17,03	73,25%
kobiety	Bd	24,77	47,85	42,14	70,13%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, www.stat.gov.pl.

Wzrost w latach 2010- 2013 zanotowały szkoły przysposabiające do pracy zawodowej – specjalne o prawie 17%. Nieznacznie zmalała liczba uczniów uczęszczających do zasadniczych szkół zawodowych, o 4,76%.

Tabela 20. Charakterystyka szkolnictwa zawodowego w gminie Szprotawa w latach 2010- 2013

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	Przyrost w latach 2010- 2013 [%]
Uczniowie szkół przysposabiających do pracy zawodowej (specjalne)	18	11	23	21	16,67%
Absolwenci szkół przysposabiających do pracy zawodowej (specjalne)	4	6	4	7	75,00%
Uczniowie zasadniczych szkół zawodowych dla młodzieży (bez specjalnych)	210	222	208	200	-4,76%
Absolwenci zasadniczych szkół zawodowych dla młodzieży (bez specjalnych)	73	56	71	77	5,48%
Uczniowie przypadający na 1 oddział w	8	7	9	8	0,%

szkole przysposabiającej do pracy zawodowej (specjalne)					
Uczniowie przypadający na 1 oddział w zasadniczych szkołach zawodowych dla młodzieży (bez specjalnych)	18	20	19	18	0%
Nauczyciele pełnozatrudnieni i niepełnozatrudnieni w przeliczeniu na etaty w tym:	bd	18,85	16,60	16,39	-13,05%
mężczyźni	bd	8,82	7,60	8,96	1,59%
kobiety	bd	10,03	9,00	7,43	-25,92%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, www.stat.gov.pl.

W gminie Szprotawa największy spadek spośród placówek edukacyjnych odnotowały szkoły ponadgimnazjalne. W szkole ogólnokształcącej w 2013 r. uczyło się o 43,65% osób mniej niż w 2010 r. Nieco lepsza sytuacja jest w szkołach średnich zawodowych. Straciły one w stosunku do roku 2010 22,16% uczniów. Sytuację tą przedstawia poniższa tabela.

Tabela 21. Charakterystyka szkolnictwa ponadgimnazjalnego zawodowego i ogólnokształcącego w gminie Szprotawa

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	Przyrost w latach 2010- 2013 [%]
Uczniowie szkół średnich zawodowych razem	510	473	399	397	-22,16%
Uczniowie przypadający na 1 oddział w szkołach średnich zawodowych i artystycznych	20	21	21	20	0,00%
Uczniowie szkół ogólnokształcących razem	323	324	245	182	-43,65%
Uczniowie przypadający na 1 oddział w szkołach ogólnokształcących	27	27	27	26	-3,70%
Nauczyciele pełnozatrudnieni i niepełnozatrudnieni w przeliczeniu na etaty w tym:	bd	19,03	14,67	bd	-
mężczyźni	bd	5,58	4,98	bd	-
kobiety	bd	13,45	9,69	bd	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, www.stat.gov.pl.

Liczba uczniów i nauczycieli w poszczególnych placówkach edukacyjnych na terenie gminy Szprotawa przedstawia się zgodnie z poniższą tabelą (dane z 2015 r.).

Tabela 22. Wykaz jednostek i placówek oświatowych na terenie gminy Szprotawa [stan na 2015 r.]

Lp.	Nazwa placówki	Liczba uczniów [os.]	Liczba nauczycieli [os.] ¹⁵
1.	Zespół Szkół w Szprotawie	-	32
1.1.	Szkoła Podstawowa nr 2 w Szprotawie	160	-
1.2.	Gimnazjum nr 2 w Szprotawie	96	-
2.	Zespół Szkół nr 1 w Szprotawie	-	75
2.1.	Szkoła Podstawowa nr 1 im. Janusza Korczaka w Szprotawie	594	-
2.2.	Gimnazjum nr 1 im. Mikołaja Kopernika w Szprotawie	230	-
3.	Spółeczne Gimnazjum z Oddziałami Dwujęzycznymi w Szprotawie	42	17
4.	Zespół Szkół w Wiechlicach	-	100
4.1.	Gimnazjum nr 3 w Wiechlicach	182	-
4.2.	Szkoła Podstawowa w Wiechlicach *	771	-
4.2.1	Szkoła Podstawowa w Wiechlicach Filia w Długiem . .	0	0
4.2.2	Szkoła Podstawowa w Wiechlicach Filia w Lesznie . . Górnym	0	0
4.2.3	Szkoła Podstawowa w Wiechlicach Filia . . w Siecieborzycach	0	0
5.	Przedszkole Komunalne nr 1	109	11
6.	Przedszkole Komunalne nr 2	113	13
7.	Przedszkole Komunalne nr 3	88	12
8.	Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Szprotawie	0	6
9.	Spółeczne Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych	0	0
10.	Specjalny Ośrodek Szkolno- Wychowawczy	0	40
10.1.	Szkoła Podstawowa Specjalna	37	-
10.2.	Gimnazjum Specjalne	16	-
10.3.	Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy	22	-

¹⁵ Liczba nauczycieli jest podawana jedynie dla całej jednostki organizacyjnej, gdyż w ten sposób jest zatrudniana kadra pedagogiczna.

*W Szkole Podstawowej w Wiechlicach i w szkołach filialnych funkcjonują oddziały przedszkolne.

11.	Niepubliczny Zespół Szkół	-	15
11.1.	Niepubliczne Gimnazjum z oddziałami przysposabiającymi do pracy	92	-
11.2.	Niepubliczna Szkoła Zawodowa	41	-
12.	Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych	-	25
12.1.	Gimnazjum z Oddziałami Dwujęzycznymi nr 3 w Szprotawie	29	-
12.2.	Liceum Ogólnokształcące z Oddziałami Dwujęzycznymi w Szprotawie	164	-
13.	Zespół Szkół Zawodowych	-	40
13.1.	Zasadnicza Szkoła Zawodowa	125	-
13.2.	Liceum Profilowane	0	-
13.3.	Technikum	218	-
14.	Niepubliczne Przedszkole Językowe „Mały Europejczyk”	43	7
RAZEM:		2481	313

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Zasoby informacyjne Urzędu Miejskiego w Szprotawie, oraz Zestawienie zbiorcze SIO od Lubuskiego Kuratora Oświaty, Starostwo Powiatowe w Żaganiu.

Tabela 23. Wskaźniki dotyczące absolwentów szkół ponadgimnazjalnych na terenie gminy Szprotawa w latach 2010- 2013

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	Przyrost w latach 2010-2013
Absolwenci zasadniczych szkół zawodowych w ogólnej liczbie absolwentów szkół ponadgimnazjalnych	29,9	22,2	25,2	31,3	1,4
Absolwenci techników w ogólnej liczbie absolwentów szkół ponadgimnazjalnych	32,4	35,7	33,3	25,6	-6,8
Absolwenci liceów ogólnokształcących w ogólnej liczbie absolwentów szkół ponadgimnazjalnych	37,7	42,1	41,5	43,1	5,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, www.stat.gov.pl.

Współczynnik skolaryzacji netto w 2013 r. zarówno dla szkół podstawowych, jak i gimnazjalnych zlokalizowanych na terenie gminy Szprotawa nie osiąga poziomu 100%¹⁶. Oznacza to, że istnieje grupa uczniów, która wyjeżdża poza granice gminy, by korzystać z oferty edukacyjnej w innych miejscowościach.

Tabela 24. Współczynnik skolaryzacji brutto i netto w szkołach podstawowych i gimnazjach w gminie Szprotawa w latach 2010- 2013

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	Przyrost w latach 2010-2013
Współczynnik skolaryzacji brutto					
Szkoły podstawowe	97,53	95,47	93,84	93,11	-4,42
Gimnazja	117,02	124,22	120,55	115,71	-1,31
Współczynnik skolaryzacji netto					
Szkoły podstawowe	95,20	93,88	92,46	91,00	-4,2
Gimnazja	99,12	101,50	98,16	95,51	-3,61

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, www.stat.gov.pl.

2.3. Sport

Na terenie gminy Szprotawa funkcjonuje 7 klubów sportowych, z 9 sekcjami, o łącznej liczbie członków 387 osób (dane GUS za 2013 r.). Zdecydowanie więcej jest członków klubów wśród mężczyzn niż kobiet. Dane dotyczące liczby osób ćwiczących w ramach sekcji sportowych na terenie gminy Szprotawa przedstawia poniższa tabela:

¹⁶ **Współczynnik skolaryzacji brutto** – relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (niezależnie od wieku) do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania.

Współczynnik skolaryzacji netto – Relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (w danej grupie wieku) do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania. Współczynnik skolaryzacji netto np. dla poziomu szkoły podstawowej wyliczamy dzieląc liczbę uczniów szkół podstawowych na początku danego roku szkolnego w wieku 7–12 lat (wiek przypisany do tego poziomu) przez liczbę ludności w wieku 7–12 lat według stanu w dniu 31 XII tego samego roku.

Tabela 25. Liczba osób zewidencjonowanych w rejestrach sekcji sportowych na terenie gminy Szprotawa w latach 2010 i 2013

Liczba osób ćwiczących w sekcjach sportowych	2010 [os.]	2013 [os.]	Przyrost w latach 2010 i 2013 [%]	
Ogółem	300	464	54,7%	
w tym mężczyźni	Liczba [szt.]	173	360	108,1%
	Udział procentowy [%]	42,3%	22,4%	-
w tym kobiety	Liczba [szt.]	127	104	-18,1%
	Udział procentowy [%]	-57,7%	-77,6%	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego. <http://stat.gov.pl/>.

Na terenie gminy występują następujące kluby sportowe¹⁷:

1. Klub Sportowy „Sprotavia” Szprotawa – sekcja piłki nożnej,
2. Klub Sportowy „Szprotavia” Szprotawa – sekcja koszykówki dziewcząt,
3. Klub Sportowy „Garbarnia” Leszno Górne – sekcja piłki nożnej,
4. Uczniowski Ludowy Klub Sportowy "Uczniak" Szprotawa– sekcja lekkiej atletyki oraz tenisa stołowego,
5. Uczniowski Klub Sportowy „Jedynka” Szprotawa – sekcja piłki siatkowej,
6. Klub Sportowy „Raptus” Dzikowice – sekcja piłki nożnej,
7. Uczniowski Klub Sportowy „Witków” – sekcja piłki nożnej.

Gmina Szprotawa posiada atrakcyjną bazę sportową tj.:

1. Stadion Miejski w Szprotawie,
2. Stadion Sportowy w Lesznie Górnym,
3. Hala sportowa przy Gimnazjum nr 1 im. Mikołaja Kopernika w Szprotawie,
4. Sala sportowa w Szprotawie przy ul. Sienkiewicza 2,
5. Skatepark w Szprotawie przy ul. 3 Maja,
6. Odkryty basen miejski w Szprotawie przy ul. Głogowskiej 1.

2.4. Kultura

Wyróżnia się następujące jednostki samorządowe zajmujące się kulturą w gminie Szprotawa:

1. Miejska Biblioteka Publiczna w Szprotawie.

Jednostka ma także swoje filie w Długiem, Dzikowicach, Lesznie Górnym, Siecieborzycach i Wiechlicach . Biblioteka prowadzi także punkt biblioteczny w szpitalu w Szprotawie, współpracuje z

¹⁷ Opracowano na podstawie: <http://www.szprotawa.pl/images/article/file/kulby%20spodrowe.pdf>

placówkami przedszkolnymi, szkolnymi z terenu gminy, czy też Uniwersytetem III Wieku w Szprotawie. Instytucja jest organizatorem wystaw, konkursów okazjonalnych, lekcji bibliotecznych, spotkań autorskich oraz innych form promocji czytelnictwa i kultury. W ramach działalności kulturalno - edukacyjnej w bibliotece organizowane są następujące inicjatywy: Dyskusyjne Kluby Książki (w Szprotawie i na filiach), projekty kulturalne i edukacyjne, Klub Filmowy, popołudniowe zajęcia edukacyjne dla dzieci, komputerowe kursy doskonalące dla seniorów, warsztaty (rękodzieła, pisanie scenariuszy filmowych, dziennikarskie, muzyczne, poetyckie), spotkania (autorskie, z regionalistami, ze znanymi ludźmi, z podróżnikami), spektakle poetyckie i teatralne, tematyczne zajęcia edukacyjne dla dzieci podczas ferii i wakacji, wyjazdy na spektakle teatralne i spotkania do Zielonej Góry, gminny konkurs „Mistrz Pięknego Czytania” (w maju), współpraca z niemiecką Biblioteką w Sprembergu, uroczyste obchody jubileuszy placówek bibliotecznych, teatrzyki edukacyjne dla dzieci, "Narodowe Czytanie" w plenerze i Szprotawska Noc Literacka, organizacja imprez okazjonalnych (Wieczór Kolęd, Dzień Dziecka, Dzień Seniora), językowe kursy e – learningowe, udział w uroczystościach miejskich: jubileuszach, korowodach, dożynkach, gazetka kulturalna „Kulturalnik”. Biblioteka posiada bogate zbiory książek, w tym regionalnych, lektury, literaturę piękną i popularno-naukową, skierowane do czytelników w różnym wieku. W swoich zbiorach ma także kilkanaście tytułów czasopism o różnej tematyce, audiobooki, filmy DVD, plansze edukacyjne, zbiory dla osób o specjalnych potrzebach (m.in. książki z dużą czcionką). Jest to ważny ośrodek pozyskiwania i przetwarzania informacji, stąd duży nacisk na komputeryzację, wyposażenie w sprzęt biurowy i multimedialny. Liczba czytelników nieznacznie wzrosła w 2013 r. o ~1% w stosunku do 2010 r. (dane GUS). Z biblioteki korzysta prawie 20% mieszkańców gminy, tj. w 2013 r. było to 4 218 mieszkańców. W latach 2010- 2013 wzrósł także wskaźnik czytelników bibliotek publicznych na 1 000 ludności z poziomu 190 punktów do 194. Tendencję spadkową ma współczynnik wypożyczeń księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach, tj. o 1,5 punktu w stosunku do 2010 r.

2. **Szprotawski Dom Kultury** – to ważny ośrodek kulturalny i społeczny w gminie. Do podstawowych zadań Szprotawskiego Domu Kultury należy w szczególności: edukacja przez sztukę, wychowanie przez sztukę, gromadzenie, dokumentowanie, tworzenie, ochrona i udostępnianie dóbr kultury, tworzenie warunków do rozwoju folkloru a także rękodzieła ludowego i artystycznego, tworzenie warunków do rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego oraz zainteresowania wiedzą i sztuką, rozpoznawanie, rozbudzanie i zaspokajanie potrzeb oraz zainteresowań kulturalnych. Szprotawski Dom Kultury organizuje koncerty i spektakle w wykonaniu zespołów własnych, innych instytucji, a także profesjonalnych artystów; wystawy plastyczne, fotograficzne, rękodzieła, okolicznościowe; realizuje imprezy plenerowe takie jak festyny, koncerty,

biesiady artystyczne, imprezy okolicznościowe; prowadzi kursy, warsztaty, szkolenia w zakresie działalności artystycznej. Jest również współorganizatorem dożynek oraz Dni Szprotawy.

Do najważniejszych imprez należy zaliczyć¹⁸:

- Ogólnopolski Festiwal Grup Śpiewaczych „Ziemia i Pieśń”,
- Wernisaże,
- Ferie zimowe – zajęcia dla dzieci – literackie, plastyczne,
- Dzień Kobiet – wydarzenia kulturalne,
- Lubuski Młodzieżowy Festiwal Piosenki – eliminacje gminne oraz przegląd powiatowy,
- Lubuski Konkurs Recytatorski – eliminacje gminne oraz przegląd powiatowy,
- Dzień Dziecka – festyny dla dzieci,
- Rap Day.

Podsumowanie imprez stanowi poniższa tabela. Należy zauważyć trend wzrostowy w zakresie liczby organizowanych imprez, w tym przede wszystkim występów artystów i zespołów zawodowych oraz imprez turystycznych i sportowo- rekreacyjnych.

Tabela 26. Charakterystyka imprez odbywających się na terenie gminy Szprotawa w latach 2011-2013 [dane GUS]

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	Przyrost w latach 2011- 2013 [%]
Ogółem	128	145	156	21,88%
Wystawy	13	12	11	-15,38%
Występy zespołów amatorskich	16	6	5	-68,75%
Występy artystów i zespołów zawodowych	32	22	113	253,13%
Prelekcje, spotkania, wykłady	44	44	4	-90,91%
Imprezy turystyczne i sportowo – rekreacyjne	0	33	15	54,5%
Konkursy	10	11	4	-60%
Inne	-	17	4	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, www.stat.gov.pl.

Szprotawski Dom Kultury posiada dwie sekcje, stanowiące jednostki o charakterze muzealnym. Galeria Zbiorów Regionalnych, w budynku Bramy Żagańskiej, posiada w swoich zbiorach eksponaty Towarzystwa Borów Dolnośląskich i Muzeum Ziemi Szprotawskiej. Izba Historii, usytuowana przy ul. Niepodległości, w pięciu salach prezentuje eksponaty dotyczące przeszłości Szprotawy, wybitnych mieszkańców miasta i okolic oraz organizacji życia politycznego i gospodarczego (m.in. eksponaty

¹⁸ Opracowano na podstawie danych dostępnych na stronie internetowej Gminy Szprotawa: <http://www.szprotawa.pl/images/article/file/tabela%20kalendarz%20imprez.pdf>

cechowe, księgi notarialne przedwojennych mieszkańców Szprotawy i okolic, zabytkowe fotografie Szprotawy, zabytkowy herb miasta, materiały dotyczące spotkania Bolesława Chrobrego z Ottonem III w szprotawskiej Ilawie).

2.5. Turystyka

Na terenie gminy Szprotawa wyróżnia się następujące szlaki turystyczne:

1. **Ścieżka przyrodniczo- leśna "Park Słowiański"**, która ma długość ~6 km¹⁹. Obejmuje obszar Zespołu Przyrodniczo- Krajobrazowego, który leży na gruntach należących do Nadleśnictwa Szprotawa i gminy Szprotawa o łącznej powierzchni 85,74 ha. Na trasie ścieżki znajduje się 21 punktów dydaktycznych. Przebieg ścieżki oznaczony jest czerwonym szlakiem. Powstanie trasy miało na celu promowanie i zachowanie tworów historycznych rzeki Bóbr tj. doliny plejstocenijskiej sprzed około 10 tys. lat. Znajdują się tutaj cenne siedliska leśne takie jak: olsy typu torfowiskowego i porzeczkowego, grąd środkowoeuropejski, fragmenty borów sosnowych, świerkowych, buczyny. Obszar ten zamieszkuje wiele gatunków zwierząt, z których największą grupę reprezentują ptaki; najciekawsze z nich to: puszczyk, sowa uszata, jastrząb, krogulec, pustułka, wodnik, tracz nurogęś oraz 7 gatunków dzięciołów. Z roślin chronionych występuje: konwalia majowa, kopytnik zwyczajny, kruszyna zwyczajna i bluszcz pospolity.

Rysunek 7. Mapa Parku Słowiańskiego na terenie gminy Szprotawa

Źródło: Opracowanie na podstawie *Folderu Park Słowiański*,
http://www.szprotawa.pl/images/article/file/pdf/folder%20park%20slowianski_1.pdf

¹⁹ Opracowanie na podstawie *folderu „Park Słowiański”*,
http://www.szprotawa.pl/images/article/file/pdf/folder%20park%20slowianski_1.pdf

2. **Szlak Turystyczno- Krajoznawczy „Szlak Północny”** o długości ~50 km, który biegnie przez miejscowości położone w północnej części gminy Szprotawa²⁰. Na jego terenie występują cenne obiekty zabytkowe, przyrodnicze i krajobrazowe m.in.
 - zespół pałacowo- folwarczny z XVIII wieku w Henrykowie,
 - pałac z XVIII w. wraz z zabudową gospodarczą w Wiechlicach,
 - wczesnogotycki kościół z XIII w. w Dzikowicach,
 - ruiny wczesnogotyckiego kościoła z XIII w. w Długiem,
 - kościół neogotycki z XIX w. pw. św. Anny w Długiem,
 - zespół pałacowo-parkowy z XVIII wieku w Długiem,
 - zespół folwarczno-pałacowy z XIX w. w Długiem,
 - wczesnogotycki kościół katolicki z XIII w. w Siecieborzycach,
 - pałac z XVI wieku w Siecieborzycach,
 - wczesnogotycki kościół katolicki z XIII wieku w Witkowie,
 - wieża rycerska z XIII/XIV w. w Witkowie.
 - Brama Żagańska w Szprotawie.
3. **Szlak zielony**, pieszo- rowerowy na trasie Szprotawa – Żagań – Gorzupia Dolna o długości 51 km²¹.
4. **Szprotawski Park Kamiennych Drogowskazów** – kamienne drogowskazy, które informują o historycznej zabudowie mieszkalnej; rejestr kamieni drogowych zawiera ponad 20 obiektów.
5. **Miejsca związane z historią pobytu jednostki Armii Radzieckiej na terenie gminy** – zachowane po opuszczeniu terenów przez jednostki Armii Radzieckiej w 1992 r. Teren obejmuje koszary i lotnisko, w tym magazyn broni atomowej (znany jako bunkier atomowy), schrony, garaże, okopy, bramy i ogrodzenia z drutu kolczastego. Trasa obejmuje m.in.:
 - hotel „Chrobry” w Szprotawie, który wchodził w skład dawnego kompleksu szkoleniowego dla pilotów,
 - pomnik upamiętniający ofiary I wojny światowej w parku miejskim,
 - obszar pasa startowego i pasu kołowania z dawnego lotniska wojskowego,
 - dawną halę naprawczą dla samolotów wojskowych,
 - dawne hangary – garaże lotnicze,
 - pozostałości wieży kontroli lotów,

²⁰ Opracowano na podstawie <http://www.szprotawa.pl/pl/200/szprotawa-na-weekend.html>

²¹ Zob. *Strategia zrównoważonego rozwoju powiatu żagańskiego na lata 2015- 2023*, Żagań 2014.

- połowy kompleks dowodzenia lotniskiem,
- magazyn atomowy.

W Szprotawie znajdują się następujące parki miejskie:

- Zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Park Słowiański” przy ul. Parkowej,
- Park miejski „Dęby” (nazwa potoczna),
- Park miejski „Huta” (nazwa potoczna),
- Park miejski u zbiegu ulic Ogrodowej, Basztowej, Bronka Kozaka.

Gmina Szprotawa posiada bazę noclegową i gastronomiczną złożoną m.in. z następujących obiektów:

1. Hotel Chrobry w Szprotawie,
2. Zjazd & Restauracja „Dworek” w Szprotawie,
3. Pałac Wiechlice,
4. Pałac Henryków,
5. Gospodarstwo agroturystyczne „Nad Bobrem” w Bobrowicach,
6. Hotel & Restaurant ReGina w Szprotawie,
7. Bar „Dobra Kuchnia” w Szprotawie,
8. Pizzeria Mafia w Szprotawie,
9. Restauracja „PASJAMI” w Szprotawie,
10. Restauracja „Na szklaku smaku” w Szprotawie,
11. Pizzeria „Kamienna Chata” w Szprotawie,
12. Murzynek Cafe w Szprotawie,
13. Bar i Restauracja Kameleon w Szprotawie,
14. Bar Route 12 w Szprotawie.
15. Bar Dong-Do w Szprotawie.

Główny Urząd Statystyczny opublikował dane dotyczące liczby turystów, która skorzystała w latach 2010- 2013 z noclegów. W 2010 r. odnotowano 11 204 osób, a w 2013 r. 4 984 osoby, co oznacza spadek o 55,6 punktów procentowych. Należy również zauważyć, że udział turystów zagranicznych w tym samym okresie zmalał z 566 (2010 r.) do 214 osób (2013 r.); z tego najwięcej jest osób z Niemiec (445 os. – 2010; 80 os. – 2013 r.) oraz z Ukrainy (14 os. – 2010 r.; 70 os. – 2013 r.)²².

²² Uzasadnieniem dla wzrostu liczby turystów (w tym turystów zagranicznych) w 2010 r. był jubileusz 750-lecia Szprotawy. Na uroczystości przyjechało wielu gości m.in. z miast partnerskich Szprotawy tj. Gevelsbergu oraz Sprembergu.

Walory przyrodnicze gminy Szprotawa oraz jej lokalizacja w pobliżu ważnych węzłów komunikacyjnych i granicy z Niemcami, sprzyjają rozwojowi turystyki na terenie gminy i w okolicy.

Tabela 27. Charakterystyka noclegów w gminie Szprotawa w latach 2010-2013²³

Wyszczególnienie	2010	2013	Przyrost w latach 2010 – 2013 [%]
korzystający z noclegów ogółem	11 204	4 984	-55,52%
korzystający z noclegów turyści zagraniczni	566	214	-62,19%
liczba turystycznych obiektów noclegowych ogółem	6	7	16,67%
liczba miejsc noclegowych ogółem	96	166	72,92%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, www.stat.gov.pl.

2.6. Zabytki

Do najbardziej cennych zabytków miasta Szprotawa należy zaliczyć²⁴:

1. Stare miasto z zachowanym układem ulic i planów.
2. Ratusz murowany o 2 wieżach: wschodnia renesansowa (1538-86) oraz zachodnia (1604-17), przebudowany późnobarokowo w latach 1730-32; rozbudowany neoklasycyście przed 1819 i 1864.
3. Kościół parafialny pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny z XIV wieku, rozbudowany w XV w., sklepienia z poł. XVI w., kaplice przebudowane w XVII w.; wystrój barokowy i rokoko - druga poł. XVII w. i pierwsza poł. XVIII w.
4. Kościół św. Andrzeja w Hławie z romańskim portalem, chrzcielnicą i gotyckim tryptykiem.
5. Brama Żagańska z zachowanym elementem fortyfikacji miejskich i herbem Szprotawy.
6. Mury miejskie kamienne z XIV w., rozbudowywane w XV w., zachowane fragmentarycznie, z basztami.
7. Ruiny dawnego kościoła ewangelickiego, zbudowanego w latach 70. XVIII w. na ruinach XIII wiecznego zamku piastowskiego, a potem browaru.
8. Budynek klasztorny sióstr Magdalenek sprowadzonych do Szprotawy w 1314 roku.

²³ Metodologia zbierania danych statystycznych przez GUS dotycząca kategorii obiektów noclegowych nie obejmuje gospodarstw agroturystycznych, schronisk młodzieżowych, szkolnych schronisk młodzieżowych, ośrodków kolonijnych, kempingów, pól biwakowych, hosteli, pokojów gościnnych i kwater prywatnych. Tym samym podane dane w tabeli nie obejmują obiektów takich jak: Gospodarstwo agroturystyczne „Nad Bobrem” oraz Gospodarstwo agroturystyczne „AgroEdward”.

²⁴ Opracowano na podstawie www.szprotawa.pl/pl/200/szprotawa-na-weekend.html,

9. Budynek dawnego gimnazjum ewangelickiego z zachowanym zegarem słonecznym.
10. Wieża ciśnię, XIX wiek.
11. Kościół późnoromański pw. Zbawiciela Świata, XIII wiek.

Do cennych obiektów na terenie gminy – poza miastem Szprotawa należy zaliczyć:

1. Borowina – kościół pw. św. Bartłomieja z XIII wieku, jednonawowy, zbudowany z kamienia polnego i cegły. Do 1654 r. własność ewangelików, potem rzymsko- katolicka. Z wystroju zachowały się: kamienny portal (1584 r.) i renesansowe płyty nagrobne. Budowla jest otoczona średniowiecznym murem z kamienną bramą barokową z XVI w.
2. Cieciszów – zespół pałacowy, XVIII wiek.
3. Wiechlice – zespół pałacowy, XVIII wiek.
4. Dzikowice – kościół wczesnogotycki, zbudowany w XIII wieku z kamienia polnego i rudy darniowej, jednonawowy. W XV w. dobudowano wieżę; szczególnie cenny jest gotycki portal kamienny z początku XV w. i późnogotycki ołtarz - tryptyk z 1505 r., którego autorstwo jest przypisywane mistrzowi z Gościszowic.
5. Henryków – zespół pałacowy, XVIII wiek.
6. Długie – ruiny kościoła z XIII wieku, który spłonął w 1856 r.
7. Długie – kościół pw. św. Anny, zbudowany w 2 połowie XIX wieku w stylu neogotyckim, jednonawowy.
8. Długie – pałac, XVIII wiek.
9. Leszno Dolne – kościół katolicki, XVII wiek.
10. Leszno Dolne, ruina kościoła poewangelickiego, XVIII wiek.
11. Siecieborzyce – kościół pw. Matki Boskiej Częstochowskiej, wczesnogotycki, zbudowany z kamienia w 1 połowie XIII wieku. Cenne wyposażenie: wczesnobarokowy ołtarz z 1588 r. i płaskorzeźbione płyty nagrobne z okresu renesansu i baroku.
12. Wały Śląskie – ziemne wały, XIV/XV wiek, Leszno Dolne, Biernatów, Sieraków.
13. Witków – wieża rycerska.
14. Witków – kościół pw. Matki Boskiej Rokitniańskiej i św. Michała Archaniola z XIII wieku, wczesnogotycki, z kamienia polnego i rudy darniowej, jednonawowy. Cenne wyposażenie: wczesnogotyckie portale kamienne, płaskorzeźbiony tympanon przedstawiający ukrzyżowanego Jezusa adorowanego przez Maryję i św. Jana. We wnętrzu kościoła znajduje się płyta nagrobna z XVI w. Nikela von Warnsdorf, dawnego właściciela Witkowa.
15. Szprotawka – drewniana wiata odpoczynkowa w rezerwacie, XIX wiek.

16. Wiechlice (lotnisko) – zabytki sztuki militarnej (pas startowy, hangary, schrony, magazyn atomowy).
17. Wiechlice (lotnisko) – pomnik martyrologii (I wojna światowa).
18. Wiechlice (wieś) – kamienne drogowskazy.
19. Nowa Kopernia – kamienne drogowskazy.
20. Cieciszów – kamienne drogowskazy.
21. Szprotawka – pomnik „pobojowisko 1813”.

Pełne zestawienie zabytków nieruchomości, opracowane przez Narodowy Instytut Dziedzictwa zostało zaprezentowane w poniższej tabeli:

Tabela 28. Zestawienie zabytków z rejestru z terenu gminy Szprotawa

Lp.	Miejscowość	Nazwa obiektu	Nr rejestru	Uwagi
1.	Bobrowice	dom nr 10	1789 z 16.03.1965	
2.	Borowina	ruiny kościoła pw. św. Bartłomieja	1865 z 10.09.1965	pocz. XIV, XV, 1584
3.	Borowina	zespół pałacowy	L-434/A z 27.03.1961, z 10.09.1965 i z 27.04.1071	
4.	Borowina	pałac, 2 oficyny, budynek gospodarczy, park	1810-70, 3059 z 29.07.1978	XVIII, XIX w.
5.	Cieciszów	zespół pałacowy i folwarczny	1971 z 27.04.1971	XVIII- XIX wiek
6.	Cieciszów	pałac, budynek bramny, czworak, stajnia, obora, dom z wozownią i oborą, stodoła, budynek gospodarczy z bramą	620 z 5.07.1963	
7.	Cieciszów	park	3050 z 28.07.1978	
8.	Długie	ruina kościoła z ruiną bramy kościelnej	L-431/A z 30.03.1965	XIV, 1550
9.	Długie	zespół dworski, XIX - dwór, I poł. XIX	1972 z 27.07.1971	1 połowa XIX w.
10.	Długie	park	3060 z 29.07.1978	

11.	Długie	zespół pałacowy	226 z 27.03.1961	XVIII- XIX w.
12.	Długie	2 oficyny	226 z 5.07.1963	
13.	Długie	park	3058 z 29.07.1978	
14.	Długie	dwór obronny, obecnie dom nr 131	3234 z 12.09.1990	1 poł. XVI w.
15.	Dzikowice	kościół filialny pw. św. Marcina	227 z 27.03.1961	XV, XVII w.
16.	Dzikowice	brama cmentarna	227 z 5.07.1963	
17.	Henryków	zespół pałacowy, pałac	105 z 31.03.1961	XVIII, 2 poł. XIX w.
18.	Henryków	oficyna	105 z 5.07.1963	
19.	Henryków	park	3066 z 31.07.1978	
20.	Henryków	folwark	1973 z 27 4.1973	1 poł. XIX w.
21.	Leszno Dolne	kościół parafialny pw. Wniebowzięcia NMP	1826 z 30.03.1965	XVIII w.
22.	Leszno Dolne	Ruiny kościoła ewangelickiego	L-441/A z 30.03.1965	1787
23.	Leszno Dolne	plebania, obecnie dom mieszkalny	623 z 5.07.1963	XVIII w.
24.	Leszno Dolne	zespół dworski, dwór, folwark	1974 z 27.04.1971	1 poł. XIX w.
25.	Leszno Dolne	park	3063 z 29.07.1978	
26.	Leszno Dolne	dom nr 7	1975 z 27.04.1971	poł. XIX w.
27.	Leszno Górne	budynek gospodarczy	1975 z 27.04.1971	1 poł. XIX w.
28.	Pasterzowice	zespół pałacowy, pałac	3126 z 9.04.1987	1890 r.
29.	Leszno Górne	park	3064 z 31.07.1978	
30.	Siecieborzyce	kościół filialny pw. Matki Boskiej Częstochowskiej	625 z 5.07.1963	1260, XIV w., 1508
31.	Siecieborzyce	dawny cmentarz przy kościółce	L-456/A z 14.11.2011	2 poł. XIII, 1970
32.	Siecieborzyce	ogrodzenie z bramą	L-456/A z 14.11.2011	XV, XVIII w.
33.	Siecieborzyce	zespół pałacowy	626 z 5.07.1963	XVIII, XIX w.
34.	Siecieborzyce	pałac, dom mieszkalny, obora, brama wjazdowa,	3067 z 31.07.1978	XVI, XVIII, XIX w.

park				
35.	Szprotawa	układ urbanistyczny	R.103 z 8.07.1958 oraz 2180 z 31.01.1975	
36.	Szprotawa	kościół parafialny pw. Wniebowzięcia NMP	234 z 27.03.1961	XIII/ XIV, XV-XVII w.
37.	Szprotawa	kościół ewangelicki pw. Bożego Miłosierdzia	635 z 5.07.1963 oraz 1895 z 10.09.1965	1747, 1825
38.	Szprotawa	klasztór magdalenek, pl. Kościelny 2	3323 z 7.04.1995	XVII w.
39.	Szprotawa	cmentarz żydowski, ul. Kraszewskiego	3232 z 21.01.1990	2 poł. XIX w.
40.	Szprotawa	pozostałości murów obronnych z basztami	145 z 27.03.1961	XIV w.
41.	Szprotawa	Brama Żagańska, ul. Świerczewskiego	630 z 5.07.1963	XIV, 1480
42.	Szprotawa	relikty średniowiecznych murów obronnych, dom, ul. Świerczewskiego 9, ratusz	233 z 27.03.1961	1583-1586, XVII- XIX w.
43.	Szprotawa	dom, pl. Ewangelicki 1	634 z 7.05.1963	XVI/ XVII, 1840
44.	Szprotawa	szkoła ewangelicka, pl. Ewangelicki 2	633 z 7.05.1963 oraz 1896 z 10.09.1965	1773
45.	Szprotawa	dom, pl. Ewangelicki 3	632 z 7.05.1963	
46.	Szprotawa	dom, ul. Konopnickiej 13	3328 z 2.08.1995	1899, 1904
47.	Szprotawa	szkoła katolicka, pl. Kościelny 4	627 z 5.07.1963 oraz 1897 z 10.09.1965	1598, XVIII/ XIX w.
48.	Szprotawa	dom, pl. Kościuszki 9	628 z 5.07.1963	XVIII w.
49.	Szprotawa	dom, obecny budynek administracyjny, ul. Niepodległości 6	L-649/A z 15.02.2014	XIX/ XX w.
50.	Szprotawa	dom, obecna Biblioteka Miejska, ul. Niepodległości 16	L-38/00 z 17.07.2000	koniec XIX w.
51.	Szprotawa	dom, ul. Odrodzenia 1	2252 z 12.07.1976 i z 28.07.1998	

52.	Szprotawa	dom, ul. Odrodzenia 2	2252 z 12.07.1976 i z 28.07.1998	
53.	Szprotawa	dom, ul. Odrodzenia 3	2252 z 12.07.1976 i z 28.07.1998	
54.	Szprotawa	dom, ul. Odrodzenia 4	2252 z 12.07.1976 i z 28.07.1998	
55.	Szprotawa	dom, ul. Odrodzenia 5	2252 z 12.07.1976 i z 28.07.1998	
56.	Szprotawa	dom, ul. Odrodzenia 6	2252 z 12.07.1976 i z 28.07.1998	
57.	Szprotawa	dom, ul. Odrodzenia 7	2252 z 12.07.1976 i z 28.07.1998	
58.	Szprotawa	dom, ul. Odrodzenia 8	2252 z 12.07.1976 i z 28.07.1998	
59.	Szprotawa	dom, ul. Odrodzenia 9	2252 z 12.07.1976 i z 28.07.1998	
60.	Szprotawa	dom, ul. Odrodzenia 10	2252 z 12.07.1976 i z 28.07.1998	
61.	Szprotawa	dom, ul. Odrodzenia 11	2252 z 12.07.1976 i z 28.07.1998	
62.	Szprotawa	dom, ul. Odrodzenia 12	2252 z 12.07.1976 i z 28.07.1998	
63.	Szprotawa	dom, ul. Odrodzenia 13	2252 z 12.07.1976 i z 28.07.1998	XVIII w.
64.	Szprotawa	dom, ul. Świerczewskiego 2/3	1995 z 20.01.1976	XVIII- XIX w.
65.	Szprotawa	kamienica, ul. Świerczewskiego 4	L-603/A z 21.03.2014	XVII/XVIII, 2 poł. XIX w.
66.	Szprotawa	dom z relikdami średniowiecznych murów obronnych, ul. Świerczewskiego 9	L-599/A z 9.08.2013	XIV, XVI, XVIII w., 1842
67.	Szprotawa	budynki w zespole rzeźni, ul. Sobieskiego	L-469 z 5.12.2011	
68.	Szprotawa	ubojnia	L-660/A z 9.09.2014	1888-89
69.	Szprotawa	chłodnia i aparatornia	L-660/A	1909

			z 9.09.2014	
70.	Szprotawa	budynek administracyjno-mieszkalny, budynki w zespole dawnych wodociągów, ul. Młynarska	L-660/A z 9.09.2014	1888- 89, 1928-29,
71.	Szprotawa	budynek pompowni i hali filtrów z wyposażeniem technicznym, budynek napowietrzania wody z wyposażeniem technicznym, wodociągowa wieża ciśnień, ul. Sądowa	L-528/A z 5.10.2012	1867, 1903
72.	Szprotawa - Hława	kościół filialny pw. św. Andrzeja	45 z 20.01.1976	poł. XIII, XVI- XIX w.
73.	Szprotawa - Hława	dzwonnica- brama	45 z 5.07.1965	
74.	Szprotawa - Puszczyków	kościół parafialny pw. Zbawiciela Świata	3324 z 19.05.1995	1 poł. XIV, XIX w.
75.	Szprotawa - Puszczyków	cmentarz przykościelny	3324 z 19.05.1995	
76.	Wiechlice	zespół dworski	2025 z 27.04.1971	XVIII- XIX w.
77.	Wiechlice	dwór	235 z 27.03.1961	
78.	Wiechlice	rzędcówka, budynek mieszkalno- gospodarczy, spichlerz, stajnia, wozownia, park	3055 z 29.07.1978	
79.	Witków	kościół filialny pw. MB Rokitniańskiej i św. Michała Archanioła	236 z 27.03.1961	1 poł. XIV, XV-XVI w.
80.	Witków	brama cmentarna	236 z 5.07.1963	
81.	Witków	zespół zamkowy	237 z 5.07.1963	XV- XVI w.
82.	Witków	zamek, wieża mieszkalna	237 z 27.03.1961	
83.	Witków	Oficyna, fortyfikacje ziemne, bastion i resztki murów obronnych	237 z 27.03.1961	

Źródło: Opracowano na podstawie dokumentu pt. *Rejestr zabytków nieruchomych województwa lubuskiego opracowany przez Narodowy Instytut Dziedzictwa*, http://www.nid.pl/pl/Informacje_ogolne/Zabytki_w_Polsce/rejestr-zabytkow/zestawienia-zabytkow-nieruchomych/31.12.2014/LBS-rej.pdf

2.7. Ochrona i promocja zdrowia

Zapewnienie odpowiedniego poziomu opieki zdrowotnej mieszkańcom gminy wpływa na podnoszenie komfortu życia i zadowolenia ze świadczonych usług. Na terenie gminy funkcjonuje Nowy Szpital w Szprotawie Sp. z o.o., który należy do największej w Polsce sieci prywatnych szpitali. W Nowym Szpitalu znajduje się:

- oddział chirurgii ogólnej,
- oddział chorób wewnętrznych,
- oddział pediatryczny.

W zakresie diagnostyki placówka świadczy usługi wykorzystując laboratorium analityczne, pracownię gastrokopii, kolonoskopii, pracownię RTG oraz pracownię USG. Baza szpitala składa się także z czterech poradni: chirurgii ogólnej, ginekologiczno-położniczej, reumatologicznej oraz urologicznej. Pacjenci mogą także w nagłych wypadkach otrzymać opiekę nocną oraz świąteczną pomoc lekarską. Placówka wykonuje także zabiegi rehabilitacyjne oraz prowadzi zakład opiekuńczo-leczniczy. Placówka realizuje program profilaktyki raka szyjki macicy w poradni ginekologiczno-położniczej oraz szybką terapię onkologiczną w poradni chirurgicznej i urologicznej.

Ogólnie w 2014 r. liczba pacjentów spadła w porównaniu do roku bazowego tj. 2010 o 4,53%, tj. o 116 osób. Największy spadek odnotował oddział chorób wewnętrznych o 33,82%. Tendencję wzrostową rokrocznie w przedziale lat 2010- 2014 odnotował jedynie oddział pediatryczny.

Tabela 29. Charakterystyka pacjentów w Nowym Szpitalu w Szprotawie Sp. z o.o. w latach 2010- 2014

Oddziały	Liczba pacjentów					Przyrost w latach 2010-2014 [%]
	2010	2011	2012	2013	2014	
Oddział chorób wewnętrznych	961	815	680	652	636	-33,82%
Oddział pediatryczny	739	872	729	910	951	28,69%
Oddział chirurgii ogólnej - leczenie jednego dnia	763	742	710	688	763	0,00%
Zakład Opiekuńczo-Leczniczy	96	87	106	91	93	-3,13%

Źródło: Opracowanie na podstawie badania kwestionariuszowego Nowy Szpital w Szprotawie Sp. z o.o.

Liczba zatrudnionych lekarzy wynosi 16 osób, z tego najwięcej na oddziale chirurgii ogólnej (leczenie jednego dnia), a najmniej w Zakładzie Opiekuńczo- Leczniczym. Najwięcej jest lekarzy posiadających specjalizację II stopnia – 12 osób.

Tabela 30. Liczba lekarzy zatrudnionych w Nowym Szpitalu w Szprotawie Sp. z o.o. w 2014 r.

Liczba zatrudnionych lekarzy według oddziału	
Chorób wewnętrznych	4
Pediatryczny	4
Chirurgii ogólnej - leczenie jednego dnia	5
Zakład Opiekuńczo-Lecznicy	3
Specjaliści I stopnia	1
Specjaliści II stopnia	12

Źródło: Opracowanie na podstawie badania kwestionariuszowego Nowy Szpital w Szprotawie Sp. z o.o.

Z kolei w zakresie liczby personelu medycznego najwięcej jest osób zatrudnionych na oddziale chorób wewnętrznych i pediatrycznym.

Tabela 31. Liczba zatrudnionego personelu medycznego w Nowym Szpitalu w Szprotawie Sp. z o.o. w 2014 r.

Liczba zatrudnionego personelu medycznego według oddziału	
Chorób wewnętrznych	10
Pediatryczny	10
Chirurgii ogólnej - leczenie jednego dnia	7
Zakład Opiekuńczo-Lecznicy	7

Źródło: Opracowanie na podstawie badania kwestionariuszowego Nowy Szpital w Szprotawie Sp. z o.o.

Do głównych potrzeb z zakresu usług opieki zdrowotnej należy zaliczyć utworzenie oddziału chirurgii ogólnej stacjonarnej. Odnotowane potrzeby w zakresie modernizacji Nowego Szpitala w Szprotawie Sp. z o.o. to m. in.:

- modernizacja oddziału pediatrycznego,
- modernizacja bloku operacyjnego,
- modernizacja sterylizacji,
- dostosowanie do wymogów określonych w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 2 lutego 2011 r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać pod względem fachowym i sanitarnym pomieszczenia i urządzenia zakładu opieki zdrowotnej,
- remont dachu budynku,
- zakup lamp operacyjnych i stołów operacyjnych, narzędzi chirurgicznych na blok operacyjny.

Liczba przychodni na terenie gminy Szprotawa wynosiła ogółem 8 placówek (dane GUS za 2013 rok). Największe placówki świadczące usługi w ramach podstawowej opieki zdrowotnej to według danych Narodowego Funduszu Zdrowia:

- Nowy Szpital w Szprotawie Sp. z o.o.,

- NZOZ „Spec-Med” Specjalistyczny Ośrodek Higieny i Terapii Psychiczej,
- Zespół Praktyk Lekarza Rodzinnego s.c. H. Migas, G. Wojtkowiak, Z. Wilczyński, K. Roszak.

Poza tym są gabinety lekarskie, stomatologiczne, medycyny estetycznej, praktyki pielęgniarские, położnej środowiskowo-rodzinnej.

Według danych GUS, w 2013 r. w ramach podstawowej opieki medycznej udzielono łącznie 96 545 porad lekarskich, czyli na 1 statystycznego mieszkańca gminy Szprotawa przypadło 4,4 porady. W porównaniu do 2010 r. łączna liczba porad lekarskich wzrosła o 10 048 usług. W ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej zrealizowano 132 774 usługi, co w porównaniu do roku 2012 oznacza wzrost o 11 161 porad lekarskich²⁵. Obrazuje to poziom dostępności do usług medycznych oraz potrzeby zdrowotne mieszkańców gminy Szprotawa.

Na terenie gminy Szprotawa funkcjonuje 6 aptek według stanu na rok 2013 r. (dane GUS). Na jedną aptekę w gminie przypada 3 620 osób. W analizowanym okresie 2010- 2013 liczba aptek pozostała bez zmian, lecz zmniejszyła się liczba zatrudnionych farmaceutów z tytułem magistra z 10 do 7 osób.

2.8. Pomoc społeczna

Na terenie gminy Szprotawa działania w zakresie pomocy społecznej realizuje Ośrodek Pomocy Społecznej zlokalizowany w Szprotawie.

Zgodnie z danymi *Strategii rozwiązywania problemów społecznych w gminie Szprotawa na lata 2014- 2020*, na terenie gminy funkcjonują następujące placówki wsparcia dziennego:

- Powiatowy Dom Dziecka w Szprotawie,
- Specjalny Ośrodek Szkolno- Wychowawczy w Szprotawie,
- Ochotniczy Hufiec Pracy Centrum Kształcenia i Wychowania w Wiechlicach,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Szprotawie,
- Świetlice środowiskowe.

Ponadto działa Warsztat Terapii Zajęciowej w Szprotawie – Wiechlicach, prowadzony przez Szprotawskie Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych. W zakresie wspierania społeczeństwa starzejącego się funkcjonuje Zakład Opiekuńczo- Leczniczy; a w najbliższej odległości od Szprotawy są zlokalizowane inne domy pomocy społecznej w Lubsku, Olbrachtowie, Kożuchowie, we Wschowie.

Gmina posiada zasób mieszkaniowy na cele socjalne, którego powierzchnia użytkowa wynosi 32 038,86 m², w tym lokale socjalne (78 szt.), lokale w budynkach ze 100% udziałem gminy (103 szt.), lokale gminne we wspólnotach mieszkaniowych - administrator Szprotawski Zarząd Nieruchomościami „Chrobry” Sp. z o.o. (521 szt.); lokale gminy we wspólnotach mieszkaniowych - prywatny zarząd (28 szt.).

²⁵ GUS nie publikuje danych dotyczących ambulatoryjnej opieki zdrowotnej sprzed roku 2012.

Głównymi przyczynami udzielania pomocy społecznej przez OPS w Szprotawie są bezrobocie, ubóstwo oraz alkoholizm. Niepokojący jest także wysoki odsetek otrzymujących pomoc z powodu długotrwałej choroby i niepełnosprawności. Tendencja wzrostowa w zakresie korzystania ze świadczeń pomocy społecznej występuje również z uwagi na konieczność ochrony macierzyństwa oraz bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych. W analizowanych latach 2010- 2014 wystąpił duży wzrost w zakresie udzielanej pomocy z powodu alkoholizmu, o 31,8% oraz ubóstwa, o 5,7%. Największy spadek odnotowano wśród liczby osób korzystających z zasiłków rodzinnych, o 39,3%. W pozostałych kategoriach odnotowano spadek świadczonej pomocy.

Tabela 32. Przyczyny trudnej sytuacji życiowej w gminie Szprotawa w latach 2010-2014

Przyczyny trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin korzystających z pomocy						Przyrost w latach 2010- 2014 [%]
	2010	2011	2012	2013	2014		
Ubóstwo	873	812	853	852	923	5,7	
Bezrobocie	899	824	845	827	796	-11,5	
Niepełnosprawność	449	410	431	430	423	-5,8	
Długotrwała choroba	340	325	346	332	323	-5	
Przemoc w rodzinie	0	1	1	1	2	-	
Ochrona macierzyństwa	105	79	85	96	102	-2,9	
Bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych	229	203	216	227	202	-11,8	
Alkoholizm	22	32	30	36	29	31,8	
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	19	20	21	20	19	0	
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna/ Zdarzenie losowe	0	0	3	7	2	-	
Liczba osób korzystających z zasiłków rodzinnych	1 046	1 045	792	719	635	-39,3	
Fundusz alimentacyjny	187	217	191	174	169	-9,6	

Źródło: Zasoby informacyjne Ośrodka Pomocy Społecznej w Szprotawie.

Jak podaje GUS, w 2010 r. ze środowiskowej pomocy społecznej łącznie korzystało 1 384 gospodarstw domowych, a w 2013 r. – 1 289. Odnotowano więc nieznaczny spadek, o 6,7%. Z kolei łączna liczba osób w gospodarstwach domowych, które korzystają z pomocy społecznej zmalała o 14,7%. Spadł również udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny, w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku, z poziomu 15,9 do 13,7, czyli o 13,8%. Największy spadek wartości ma

wskaźnik liczby rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci z 1 227 w 2010 r. do 821 w 2013 r., a więc o 33,1%.

Tabela 33. Liczba mieszkańców gminy Szprotawa, która otrzymała pomoc społeczną w latach 2010- 2013

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	Przyrost w latach 2010-2013 [%]
Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej	1 384	1 269	1 254	1 289	-6,7
Osoby w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej [os.]	3 500	3 075	2 975	2 985	-14,7
Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem [%]	15,9	14,0	13,6	13,7	-13,8
Rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci	1 227	1 073	898	821	-33,1
Dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny – ogółem [os.]	2 182	1 945	1 651	1 494	-31,5
Dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny [os.]	1 953	1 739	1 491	1 358	-30,5
Udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku [%]	45,1	41,3	35,7	33,1	-26,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, www.stat.gov.pl.

Istotnym aspektem jest także dostosowanie miejsc na terenie gminy do potrzeb osób niepełnosprawnych. Przestrzeń publiczna jest obecnie mało przystosowana do funkcjonowania osób z niepełnosprawnościami, przede wszystkim fizycznymi. Głównym problemem jest brak zinwentaryzowania takich miejsc oraz braki funduszy na realizację kompleksowych rozwiązań na poziomie gminy, a nie tylko punktowym dla konkretnych podmiotów, czy budynków użyteczności publicznej.

2.9. Bezpieczeństwo publiczne

Zapewnienie bezpieczeństwa oraz porządku publicznego jest jednym z zadań własnych gminy. W tym celu gmina finansuje działalność Straży Miejskiej w Szprotawie. Na terenie gminy funkcjonują także Jednostka Ratowniczo-Gaśnicza Państwowej Straży Pożarnej w Szprotawie oraz jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej:

- Ochotnicza Straż Pożarna w Borowinie,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Dzikowicach,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Lesznie Dolnym,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Witkowie,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Lesznie Górnym,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Siecieborzycach,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Długiem.

Ochotnicze Straże Pożarne odgrywają istotną rolę w zakresie ochrony ludności. Podstawowym zadaniem Ochotniczych Straży Pożarnych w poszczególnych miejscowościach jest współdziałanie z Jednostką Ratowniczo- Gaśniczą Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w zakresie prowadzenia działań ratowniczo- gaśniczych. Ważne jest włączenie tych jednostek do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego, którego głównym celem jest „ochrona życia, zdrowia lub mienia, środowiska poprzez walkę z pożarami i innymi klęskami żywiołowymi, ratownictwo techniczne, chemiczne i od 1997 roku również ratownictwo ekologiczne i medyczne”²⁶. Na terenie gminy Szprotawa jednostkami włączonymi do tego systemu są dwie Ochotnicze Straże Pożarne w Długiem i w Siecieborzycach. Istotnym aspektem prawidłowej działalności OSP jest posiadanie wyszkolonej załogi. Członkowie Ochotniczych Straży Pożarnych na terenie gminy ukończyli szereg szkoleń. Najwięcej osób odbyło kurs podstawowy i kurs kierowania ruchem drogowym oraz kurs ratownictwa technicznego. Odbywały się również szkolenia naczelników OSP, dowódców OSP oraz kierowców-konserwatorów. Część składu osobowego posiada ukończony kurs w zakresie kwalifikowanej pierwszej pomocy. Stan wyszkolenia druhow w poszczególnych Ochotniczych Strażach Pożarnych na terenie gminy prezentuje poniższa tabela.

²⁶ Informacja ze strony internetowej Komendy Głównej Państwowej Straży Pożarnej http://www.straz.gov.pl/panstwowa_straz_pozarna/krajowy_system_ratowniczo_gasniczy

Tabela 34. Stan wyszkolenia OSP na terenie gminy Szprotawa [stan na 23.12.2013 r.]

Nazwa jednostki	Kurs podstawowy [os.]	Kurs kierowców konserwatorów [os.]	Kurs Kierowania Ruchem Drogowym [os.]	Kurs Dowódców OSP [os.]	Kurs Naczelników OSP [os.]	Kurs Ratownictwa Technicznego [os.]
OSP w Borowinie	11	3	4	0	0	4
OSP w Dzikowicach	12	4	7	2	0	3
OSP w Lesznie Dolnym	5	1	1	1	1	2
OSP w Lesznie Górnym	13	2	8	2	0	4
OSP w Witkowie	7	1	2	1	1	1
OSP w Siecieborzycach	16	3	9	3	2	12
OSP w Długiem	18	4	11	6	2	9

Źródło: Opracowane na podstawie danych Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Żaganiu.

Finansowanie jednostek OSP jest zadaniem gminy. Gmina zapewnia gotowość bojową jednostek poprzez doposażanie w sprzęt ochrony przeciwpożarowej oraz umundurowanie specjalistyczne. Działania jednostek OSP są bardzo widoczne na terenie gminy, gdyż często uczestniczą w akcjach ratowniczych, a także zapewniają bezpieczeństwo na organizowanych imprezach rekreacyjnych.

Na terenie gminy funkcjonuje Komisariat Policji w Szprotawie, który jest placówką organizacyjną Komendy Powiatowej Policji w Żaganiu. W roku 2013 stwierdzono wzrost liczby przestępstw w porównaniu do roku 2010 z 555 do 695. Największy odsetek przestępstw i wykroczeń stanowią przestępstwa narkotykowe, przestępstwa drogowe oraz kradzież cudzej własności. Liczba przestępstw narkotykowych wzrosła z 5 w 2010 r. do 211 stwierdzonych w 2013 roku.

Tabela 35 Przestępstwa stwierdzone na terenie gminy Szprotawa w latach 2010-2013

Kategoria	2010	2011	2012	2013	Przyrost w latach 2010- 2013 [%]
Uszczerbek na zdrowiu	13	6	9	13	0,0
Udział w bójce lub pobiciu	10	11	15	3	-70,0
Kradzież cudzej rzeczy	110	133	138	109	-0,9
Przestępstwa rozbójnicze	11	6	4	5	-54,5
Uszkodzenie mienia	52	84	49	42	-19,2
Kradzież z włamaniem	58	85	69	83	43,1
Przestępstwa gospodarcze	48	30	48	32	-33,3
Zabójstwo	3	0	0	0	-100,0
Przestępstwa drogowe	128	200	186	195	-52,3

Zgwałcenie	1	1	1	2	100,0
Przestępstwa narkotykowe	5	39	19	211	4 120,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania kwestionariuszowego Powiatowej Komendy Policji w Żaganiu.

W gminie Szprotawa zmniejsza się liczba przestępstw popełnionych przez nieletnich z 26 w 2009 roku do 17 w 2013 r. Jest to spadek o 34,6%.²⁷ Według danych Komendy Powiatowej Policji w Żaganiu, najczęściej występującymi czynami karalnymi wśród osób nieletnich są: udział w bójce i pobiciu, kradzieże, przestępstwa narkotykowe, włamania, pobicia.

Tabela 36. Dane statystyczne dotyczące czynów karalnych popełnianych przez nieletnich w gminie Szprotawa w latach 2009- 2013

Lata	Czyny karalne popełniane przez nieletnich – ogółem
2009	26
2010	37
2011	51
2012	36
2013	17
Przyrost w latach 2009-2013 [%]	-34,6%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania kwestionariuszowego Powiatowej Komendy Policji w Żaganiu.

2.10. Analiza wskaźnikowa: sfera społeczna

W ramach sfery społecznej przeanalizowano następującą grupę wskaźników:

- ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym;
- przyrost naturalny;
- saldo migracji;
- udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem [%];
- korzystający z noclegów ogółem.

Najlepiej sytuacja społeczna przedstawia się w gminie wiejskiej Żagań i w gminie Wymiarki oraz w gminie Iłowa. W gminie Szprotawa jest drugie najniższe saldo migracji oraz drugi najmniejszy przyrost naturalny spośród wszystkich gmin powiatu żagańskiego. W gminie jest najwyższy współczynnik liczby osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym.

²⁷ Dane Komendy Powiatowej Policji w Żaganiu.

Tabela 37. Analiza wskaźnikowa gmin wchodzących w skład powiatu żagańskiego [stan na 2013 r.]

Wyszczególnienie	Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym		Przyrost naturalny		Saldo migracji		Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem [%]		Korzystający z noclegów ogółem		Ogólne miejsce w rankingu z wszystkich kategorii
	liczba	ranking	liczba	ranking	liczba	ranking	liczba	ranking	liczba	Ranking	
Gmina Szprotawa	57,1	9	-54	7	-77	8	13,7	5	4 984	3	8
Gmina Brzeźnica	55,1	6	-5	2	-21	6	18,2	8	0	5	6
Gmina Gozdnicza	54,6	4	-25	4	-25	7	19,0	9	0	5	7
Gmina Iłowa	55,4	7	-31	6	35	1	13,0	4	9 287	1	3
Gmina Małomice	54,5	3	-25	4	8	3	17,1	7	0	5	4
Gmina Niegosławice	56,9	8	-28	5	-19	5	15,9	6	0	5	7
Gmina Wymiarki	48,5	1	-9	3	-18	4	10,9	2	0	5	2
Gmina Żagań (gmina wiejska)	51,8	2	0	1	18	2	12,3	3	604	4	1
Gmina Żagań (gmina miejska)	54,8	5	-61	8	-99	9	5,3	1	8 204	2	5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, www.stat.gov.pl.

3. Gospodarka i rynek pracy

3.1. Rolnictwo

Na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego oszacowano, że na terenie gminy Szprotawa w roku 2010 funkcjonowały 853 gospodarstwa rolne. Struktura obszarowa gospodarstw rolnych jest rozdrobniona. Przeważają małe gospodarstwa rolne o areale do 1 ha, które stanowią 33,88% ogólnej liczby gospodarstw. Na drugim miejscu są gospodarstwa mające od 1 do 15 ha (268 podmiotów). Struktura wielkości gospodarstw rolnych wygląda następująco:

Tabela 38. Struktura wielkości gospodarstw rolnych na terenie gminy Szprotawa [stan na 2010 r.]

Wielkość [ha]	Liczba gospodarstw [szt.]	Udział procentowy w gospodarstwach ogółem
do 1 ha	289	33,88%
1-5 ha	268	31,42%
5- 10 ha	112	13,13%
10 – 15 ha	48	5,63%
powyżej 15 ha	136	15,94%
RAZEM	853	100%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, www.stat.gov.pl.

Małe gospodarstwa rolne cechuje niska rentowność produkcji, a przez to istnieje konieczność poszukiwania dodatkowych, pozarolniczych źródeł dochodu. Jednym z głównych problemów rolnictwa jest przede wszystkim zmienna rentowność produkcji rolniczej oraz brak szerszej możliwości podjęcia zajęć pozarolniczych.

Działalność wyłącznie rolniczą prowadzi w gminie przeszło 84% gospodarstw rolnych. Przeważają gospodarstwa niewielkie, o wielkości do 5 ha. Gospodarstwa duże, o pow. powyżej 15 ha stanowią w działalności blisko 19 % udział.

Tabela 39. Liczba gospodarstw rolnych, które prowadzą działalność rolniczą w gminie Szprotawa

Gospodarstwa prowadzące działalność rolniczą	Liczba [szt.]	Udział procentowy w gospodarstwach rolnych ogółem
ogółem	724	
do 1 ha włącznie	186	25,69%
1 - 5 ha	246	33,98%
5 - 10 ha	108	14,92%
10 -15 ha	48	6,63%
15 ha i więcej	136	18,78%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, www.stat.gov.pl.

Największy areal na terenie gminy Szprotawa obsiewany jest zbożami, tj. łącznie 5 172,75 ha zasiewów; z tego 1 834,68 ha to pszenica ozima. W drugiej kolejności są uprawy przemysłowe, które stanowią 1 460,43 ha oraz rzepak 1 337,72 ha. Dane dotyczące rodzaju upraw polowych znajdujących się na obszarze gminy Szprotawa przedstawia poniższa tabela.

Tabela 40. Struktura upraw rolnych na terenie gminy Szprotawa [stan na 2010 r.]

Wyszczególnienie	Plan – zasiewy [ha]	Udział procentowy zasiewów ogółem
Ogółem	7 447,46	100%
zboża razem	5 172,75	69,46%
zboża podstawowe z mieszkami zbożowymi	5 022,42	67,44%
pszenica ozima	1 834,68	24,63%
pszenica jara	173,03	2,32%
żyto	1 137,41	15,27%
jęczmień ozimy	228,23	3,06%
jęczmień jary	349,51	4,69%
owies	349,41	4,69%
pszenżyto ozime	660,31	8,87%
pszenżyto jare	36,96	0,50%
mieszanki zbożowe ozime	28,74	0,39%
mieszanki zbożowe jare	224,14	3,01%
kukurydza na ziarno	8,20	0,11%
ziemniaki	126,76	1,70%
uprawy przemysłowe	1 460,43	19,61%
buraki cukrowe	122,71	1,65%
rzepak i rzepik razem	1 337,72	17,96%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, www.stat.gov.pl.

Na terenie gminy Szprotawa leśna przestrzeń produkcyjna jest bardzo rozległa, ponieważ lasy i grunty leśne oraz grunty zadrzewione i zakrzewione stanowią 35% ogólnej powierzchni gminy. Grunty leśne zajmują 8 517 ha, czyli o 4 404 ha mniej niż użytki rolne. Tworzą one zwarte kompleksy leśne i obejmują dużą powierzchnię. W roku 2013 z terenów tych zostało pozyskane 83 m³ drewna.

Z uwagi na duży udział tych terenów, jak również ich istotne znaczenie dla rozwoju gminy, tereny te w znacznej części są chronione oraz zalesiane. Zalesieniu poddano 2,1 ha gruntów (rok 2013)²⁸.

3.2. Pozarolnicza działalność gospodarcza

Według danych GUS, w 2013 roku na terenie gminy Szprotawa zarejestrowanych było 1 952 podmiotów gospodarczych z sektora prywatnego, ujętych w systemie REGON. Ponadto w sektorze publicznym odnotowanych było 90 podmiotów, z tego 37 państwowych i samorządowych jednostek prawa budżetowego (stan na 2013 r.). Na przestrzeni lat 2010- 2013 zaobserwowano wzrost liczby przedsiębiorstw o 8 podmiotów, tj. 0,4%. Tendencję wzrostową odnotowano także w powiecie żagańskim (1,7%) oraz w województwie lubuskim, gdzie nastąpił wzrost liczby podmiotów o 3,5%; a w skali ogólnopolskiej tendencja także przyjmuje wartości dodatnie dla przyrostu podmiotów gospodarczych (w latach 2010- 2013 o 4,2%).

Tabela 41. Liczba podmiotów gospodarczych w gminie Szprotawa w latach 2010- 2013

Jednostka	2010	2011	2012	2013	Dynamika wzrostu w latach 2010–2013 [w %]
	Liczba	Liczba	Liczba	Liczba	
Gmina Szprotawa	2 034	1 935	2 011	2 042	0,4%
Powiat żagański	7 301	7 154	7 326	7 425	1,7%
Województwo lubuskie	106 111	104 430	107 689	109 840	3,5%
Polska	3 787 854	3 748 026	3 851 828	3 947 500	4,2%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, www.stat.gov.pl.

Najwięcej podmiotów gospodarczych to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W latach 2010- 2013 w tym sektorze nastąpił spadek liczby podmiotów o 0,6%. Spadek zaobserwowano również w liczbie spółdzielni o 0,7%. W pozostałych kategoriach nastąpił wzrost. Najwięcej przybyło spółek handlowych (18,3%) oraz spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego (13,6%). Największy wzrost procentowy (50%) zanotowano wśród liczby fundacji. Liczba stowarzyszeń i organizacji społecznych wzrosła o 18,9%.

²⁸ Dane GUS rok 2013.

Tabela 42. Struktura podmiotów gospodarczych w gminie Szprotawa w latach 2010- 2013

Sektor podmiotu	2010	2011	2012	2013	Przyrost w latach 2010- 2013 [%]
Sektor prywatny - osoby fizyczne rowadzące działalność gospodarczą	1 507	1 401	1 470	1 498	-0,6%
Sektor prywatny - spółki handlowe	71	76	80	84	18,3%
Sektor prywatny - spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	22	24	24	25	13,6%
Sektor prywatny - spółdzielnie	15	15	15	14	-0,7%
Sektor prywatny - fundacje	2	2	3	3	50%
Sektor prywatny - stowarzyszenia i organizacje społeczne	37	40	42	44	18,9%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, www.stat.gov.pl.

W gminie Szprotawa największy udział w strukturze gospodarczej mają firmy z branży usługowej. Podmioty gospodarcze zajmujące się handlem hurtowym i detalicznym oraz naprawą pojazdów samochodowych stanowią najliczniejszą grupę, tj. 553 w 2013 roku. Najmniej jest jednostek gospodarczych z sektora rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa, które stanowią 3% łącznej liczby podmiotów gospodarczych w gminie. Poniższa tabela przedstawia szczegółowe zestawienie podmiotów według sekcji PKD 2007.

Tabela 43. Szczegółowe zestawienie podmiotów według sekcji PKD 2007

Sekcja A	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	61
Sekcja B	górnictwo i wydobywanie	1
Sekcja C	przetwórstwo przemysłowe	159
Sekcja D	wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	6
Sekcja E	dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	12
Sekcja F	budownictwo	346
Sekcja G	handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	553
Sekcja H	transport i gospodarka magazynowa	86
Sekcja I	działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	65
Sekcja J	informacja i komunikacja	27
Sekcja K	działalność finansowa i ubezpieczeniowa	49
Sekcja L	działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	274
Sekcja M	działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	68

Sekcja N	działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	35
Sekcja O	administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	9
Sekcja P	edukacja	61
Sekcja Q	opieka zdrowotna i pomoc społeczna	87
Sekcja R	działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	24
Sekcje S i T	pozostała działalność usługowa oraz gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	119
Sekcja U	organizacje i zespoły eksterytorialne	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, www.stat.gov.pl.

Wśród podmiotów gospodarczych prowadzących działalność na terenie gminy Szprotawa najczęściej jest mikroprzedsiębiorstw, które stanowią 96,18% ogólnej liczby podmiotów. Małych przedsiębiorstw (od 10 do 49 pracowników) jest 3,28%. Największym minusem jest funkcjonowanie w gminie niewielkiej ilości średnich zakładów produkcyjnych. Ich udział w strukturze wielkości podmiotów gospodarczych to jedynie 0,49%.

Tabela 44. Podmioty gospodarcze według klas wielkości na terenie gminy Szprotawa [stan na rok 2013]

Wielkość podmiotu gospodarczego	Liczba podmiotów gospodarczych [sztuk]	Udział procentowy w strukturze wielkości podmiotów gospodarczych [%]
mikroprzedsiębiorstwa (do 9 pracowników)	1 964	96,18%
małe przedsiębiorstwa (10–49 pracowników)	67	3,28%
średnie przedsiębiorstwa (50–249 pracowników)	10	0,49%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, www.stat.gov.pl.

W latach 2010 - 2013 najwyższą dynamikę odnotowały małe przedsiębiorstwa; ich liczba zmniejszyła się o 28%. Drugie w kolejności były średnie przedsiębiorstwa, których stan został pomniejszony o 16,7%. Mikroprzedsiębiorstwa zwiększyły swoją liczbę o 1,7%.

Tabela 45. Podmioty gospodarcze w gminie Szprotawa według klas wielkości w latach 2010–2013

Podmioty według liczby zatrudnionych	Lata				Dynamika 2010–2013 [%]
	2010	2011	2012	2013	
Mikroprzedsiębiorstwa	1 928	1 834	1 927	1 964	1,7%
Małe przedsiębiorstwa	93	89	72	67	-28,0%
Średnie przedsiębiorstwa	12	11	11	10	-16,7%
Duże przedsiębiorstwa	1	1	1	1	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, www.stat.gov.pl.

Wskaźnik przedsiębiorczości w 2013 r. w gminie Szprotawa jest wyższy niż średnia przyjęta w powiecie żagańskim, ale niższa niż dla województwa lubuskiego oraz Polski. W 2013 roku na 10 tys. mieszkańców gminy Szprotawa przypadało 940 podmiotów gospodarczych, wpisanych do rejestru REGON, w powiecie żagańskim 908, w województwie lubuskim 1 075, natomiast w Polsce 1 057.

W 2013 roku liczba nowo zarejestrowanych jednostek w rejestrze REGON na 10 tys. ludności wynosiła dla gminy 90 firm, co jest wynikiem wyższym od powiatu żagańskiego o 12 punktów, a także Polski o 8 punktów, ale niższym niż dla województwa lubuskiego. Poniżej zaprezentowane zostały poszczególne wskaźniki porównujące wskaźniki dotyczące przedsiębiorczości w gminie Szprotawa, powiecie żagańskim, województwie lubuskim i w Polsce.

Tabela 46. Wskaźniki dla podmiotów gospodarczych w gminie Szprotawa, powiecie żagańskim, województwie lubuskim i w Polsce [stan na rok 2013]

Wyszczególnienie	Gmina Szprotawa	Powiat żagański	Województwo lubuskie	Polska
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	940	908	1 075	1 057
Liczba nowo zarejestrowanych jednostek w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	90	78	98	82
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	10,8	10,0	11,9	12,1
Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	22	23	32	32
Podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	147,7	140,8	167,1	166,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, www.stat.gov.pl.

3.3. Bezrobocie

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w roku 2014 w gminie Szprotawa 1 451 osób było zarejestrowanych jako bezrobotnych, z tego 753 osoby z miasta Szprotawa. Liczba ta spadła w stosunku do roku 2010 o 18,07%.

Tabela 47. Charakterystyka bezrobocia w gminie Szprotawa w latach 2010- 2014

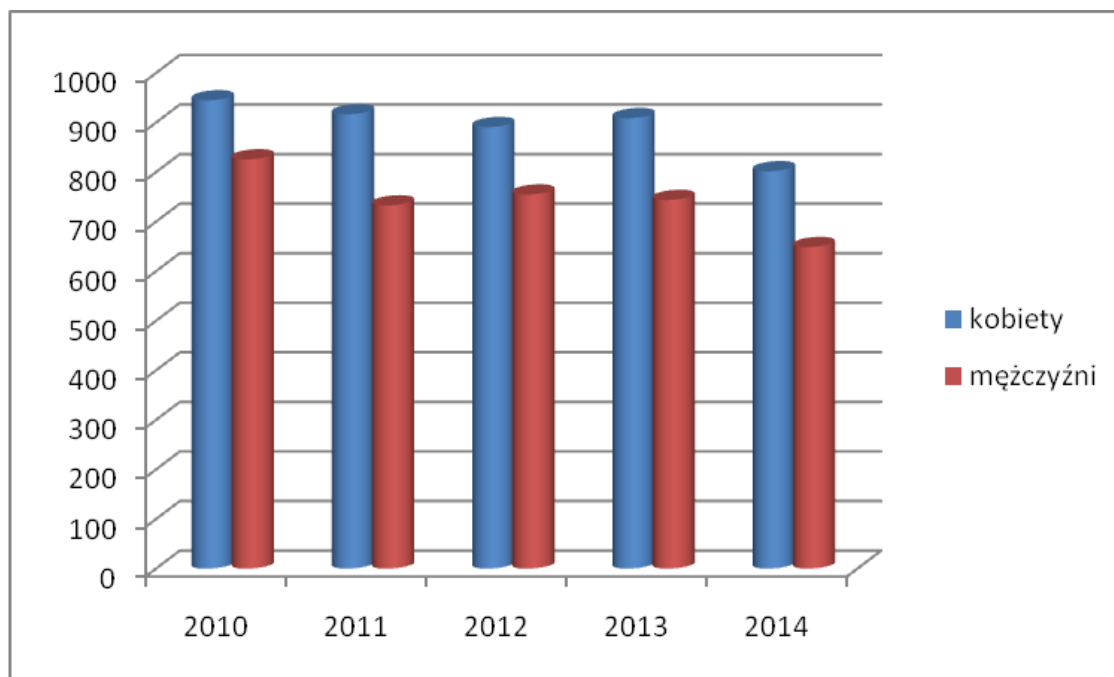
Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	Przyrost w latach 2010-2014 [%]
Bezrobotni - ogółem	1 771	1 556	1 646	1 653	1 451	-18,07%

w tym kobiety	945	870	891	909	802	-15,13%
z prawem do zasilku - ogółem	344	348	392	314	284	-17,44%
w tym kobiety	166	182	195	151	158	-4,82%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, www.stat.gov.pl.

Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2014 r. wyniósł 10,69%, z tego kobiet 12,54%, a mężczyzn 9,04%. Wskaźnik ten zmniejszył się o 1,76% w stosunku do roku 2010, wśród mężczyzn o 1,9%, a u kobiet wzrósł o 1,62%. Poniższy wykres przedstawia liczbę osób bezrobotnych w gminie z podziałem na płeć w latach 2010- 2014.

Wykres 5. Liczba bezrobotnych z podziałem na płeć w gminie Szprotawa [stan na rok 2014]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, www.stat.gov.pl.

Stopa bezrobocia, która jest podawana przez Główny Urząd Statystyczny, dla poziomu gminy w 2013 roku wynosiła 23,5 %. Jest to niższy wskaźnik niż dla powiatu żagańskiego (25,7 %), ale zdecydowanie wyższy niż dla województwa lubuskiego (15,7%) oraz Polski (13,4%).

W gminie odnotowuje się wyższy udział kobiet w strukturze bezrobotnych niż mężczyzn. W 2014 roku liczba bezrobotnych kobiet stanowiła 55% wszystkich zarejestrowanych. Wyższa liczba kobiet wśród bezrobotnych to problem występujący w całej Polsce. Niezbędne jest kontynuowanie realizacji

projektów wyrównujących szanse kobiet na rynku pracy. Wskaźnik liczby osób pracujących na 1 000 osób w roku 2014 dla gminy Szprotawa wynosił 128. Jest to wskaźnik niższy niż dla województwa lubuskiego (212) oraz powiatu żagańskiego (130). Im wyższy wskaźnik tym lepsza jest sytuacja związana z aktywnością zawodową mieszkańców.

3.4. Administracja publiczna

Zgodnie z *Regulaminem organizacyjnym Urzędu Miejskiego w Szprotawie*, pracą urzędu kieruje Burmistrz Szprotawy, przy pomocy Zastępcy Burmistrza, Sekretarza Gminy oraz Skarbnika Gminy. Struktura organizacyjna Urzędu Miejskiego w Szprotawie przedstawia się następująco:

- Wydział Administracyjno- Organizacyjny;
- Wydział Finansowy;
- Wydział Edukacji, Kultury i Sportu;
- Wydział Inwestycyjny;
- Wydział Rozwoju Gminy;
- Wydział Gospodarki, Rolnictwa i Ochrony Środowiska;
- Wydział Spraw Obywatelskich;
- Jednostka Realizująca Projekt dla inwestycji „Kompleksowe rozwiązanie gospodarki wodno-ściekowej dla aglomeracji Szprotawa”;
- Urząd Stanu Cywilnego;
- Pion Ochrony Informacji Niejawnych;
- Służba Bezpieczeństwa i Higieny Pracy BHP;
- Straż Miejska;
- Kontrola Zarządcza i Audyt Wewnętrzny;
- Radca Prawny.

Jednostki organizacyjne gminy Szprotawa to poza urzędem miejskim:

- Zespół Szkół Nr 1 w Szprotawie: Szkoła Podstawowa Nr 1 w Szprotawie, Gimnazjum Nr 1 w Szprotawie;
- Zespół Szkół w Szprotawie: Szkoła Podstawowa Nr 2w Szprotawie, Gimnazjum Nr 2 w Szprotawie;
- Zespół Szkół w Wiechlicach: Gimnazjum nr 3 w Wiechlicach; Szkoła Podstawowa w Wiechlicach: Filia w Lesznie Górnym, Filia w Siecieborzycach, Filia w Długiem, ;
- Przedszkole Komunalne Nr 1;

- Przedszkole Komunalne Nr 2;
- Przedszkole Komunalne Nr 3;
- Szprotawskie Wodociągi i Kanalizacja Sp. z o.o.;
- Szprotawski Dom Kultury;
- Ośrodek Pomocy Społecznej w Szprotawie;
- Biblioteka Miejska w Szprotawie z filiami w Lesznie Górnym, Długiem, Dzikowicach, Siecieborzycach i Wiechlicach oraz z punktem bibliotecznym w Nowym Szpitalu w Szprotawie Sp. z o.o.;
- Szprotawski Zarząd Nieruchomościami „Chrobry” Sp. z o.o.

Gmina Szprotawa realizuje programy współpracy partnerskiej z następującymi samorządami w:

- Gevelsbergu w Niemczech - umowa o partnerskiej współpracy została podpisana w 1996 roku,
- Sprembergu w Niemczech - umowa o partnerskiej współpracy została podpisana w 1999 roku.

3.5. Organizacje pozarządowe

Gmina Szprotawa współpracuje z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami w sferze zadań publicznych, wymienionych w art. 4 ust. 1 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, będących zadaniami własnymi gminy. Podstawą jest uchwalany corocznie *Program współpracy Gminy Szprotawa z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego*. Burmistrz Szprotawy zgodnie z ustawą o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie z dnia 24 kwietnia 2003 r. ogłasza otwarte konkursy ofert na powierzenie wykonania zadania publicznego lub wspieranie takiego zadania wraz z udzieleniem dotacji na dofinansowanie jego realizacji. Na wniosek organizacji pozarządowej Burmistrz Szprotawy może zlecić, po uznaniu celowości wniosku, z pominięciem otwartego konkursu ofert, realizację zadania publicznego o charakterze lokalnym lub regionalnym, zgodnie z zapisami *Programu*.

Gmina Szprotawa współpracuje z organizacjami pozarządowymi także w charakterze pozafinansowym, co może odbywać się w następujących formach:

- wzajemnego informowania się o planowanych kierunkach działalności,
- konsultowania z organizacjami pozarządowymi projektów aktów normatywnych w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji,
- konsultowania projektów aktów normatywnych, dotyczących sfery zadań publicznych, z Radą Działalności Pożytku Publicznego,
- tworzenia wspólnych zespołów o charakterze doradczym i inicjatywnym,

- organizowania spotkań i szkoleń podnoszących jakość pracy organizacji pozarządowych w sferze realizacji zadań publicznych, doradztwo w zakresie pozyskania środków zewnętrznych,
- promowanie organizacji pozarządowych,
- sprawowanie patronatu Burmistrza Szprotawy nad imprezami realizowanymi przez organizacje pozarządowe.

W gminie funkcjonuje Rada Działalności Pożytku Publicznego Gminy Szprotawa, która jest organem konsultacyjnym i opiniodawczym, w skład którego wchodzi przedstawiciele organu stanowiącego i wykonawczego gminy oraz organizacji pozarządowych. Istnienie Rady Działalności Pożytku Publicznego ma na celu przede wszystkim wzmocnienie i doskonalenie dialogu obywatelskiego oraz wypracowanie standardów współpracy pomiędzy gminą a organizacjami pozarządowymi.

3.6. Analiza wskaźnikowa: sfera gospodarcza

W ramach analizy wskaźnikowej sfery gospodarczej gminy Szprotawa przeanalizowano następujące czynniki:

- podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności;
- jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności;
- osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1 tys. ludności.

Sytuacja gospodarcza według powyższych wskaźników najlepiej wygląda w gminie Szprotawa, gminie miejskiej Żagań oraz gminie wiejskiej Żagań. Najgorzej zaś w gminie Niegosławice, gminie Brzeźnica, gminie Gozdnicza oraz w gminie Wymiarki.

Tabela 48. Wskaźniki dla podmiotów gospodarczych w gminach wchodzących w skład powiatu żagańskiego [stan na 2013]

Wyszczególnienie	Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. Ludności		Liczba nowo zarejestrowanych jednostek w rejestrze REGON na 10 tys. ludności		Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym		Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców		Podmioty na 1 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym		Ogólne miejsce w rankingu z wszystkich kategorii
	Liczba	ranking	liczba	ranking	liczba	ranking	liczba	ranking	liczba	ranking	
Gmina Szprotawa	940	2	90	1	10,8	2	22	5	147,7	2	1
Gmina Brzeźnica	578	8	69	5	7,0	6	26	3	89,7	8	6
Gmina Gozdnicza	785	3	51	9	6,0	9	21	6	121,5	3	6
Gmina Iłowa	704	6	63	6	7,8	4	21	6	109,5	6	5
Gmina Małomice	757	4	88	2	7,7	5	24	4	116,9	4	4
Gmina Niegosławice	509	9	59	7	6,6	8	29	2	79,9	9	7
Gmina Wymiarki	644	7	55	8	6,9	7	38	1	95,7	7	6
Gmina Żagań (gmina wiejska)	739	5	84	3	9,2	3	29	2	112,3	5	3
Gmina Żagań (gmina miejska)	1 166	1	78	4	12,3	1	20	7	180,5	1	2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, www.stat.gov.pl.

4. Rewitalizacja zasobów naturalnych i kulturowych na terenie gminy Szprotawa

W kontekście omówionych w niniejszej diagnozie aspektów społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, przyrodniczych i kulturowych występujących na terenie gminy Szprotawa, należy przedstawić rekomendacje dotyczące rewitalizacji. Zamierzenia te są spójne z dokumentem diagnozy powstałej na potrzeby Gminnego Programu Rewitalizacji dla miasta Szprotawa.

Należy wyszczególnić kluczowe obszary interwencji, które wynikają z jakościowych badań społecznych takich jak: sondaż, spacerzy badawcze, obserwacja, analiza STEEPVL, a także stanowiące priorytet władz miasta i inicjatyw społecznych. Nie wyklucza to jednak realizacji innych projektów w zakresie rewitalizacji przestrzennej, społecznej i gospodarczej na terenie gminy Szprotawa, w tym w zakresie terenów cennych przyrodniczo i kulturowo. Projekty powinny być ze sobą powiązane i komplementarne, w szczególności względem aspektów gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno – funkcjonalnych, technicznych i społecznych. Ważnym elementem jest dążenie do powiązania i synergii różnorodnych projektów rewitalizacyjnych realizowanych w społeczności na terenie gminy Szprotawa. Rekomendowane są działania podejmowane na zasadzie partnerstwa, polegającego na współpracy różnych grup interesariuszy rewitalizacji gminy Szprotawa – zarówno władz samorządowych, instytucji lokalnych, organizacji pozarządowych, podmiotów ekonomii społecznej i biznesu, ze szczególnym uwzględnieniem aktywnego udziału osób zagrożonych wykluczeniem.

1. Renowacja i modernizacja Starówki w Szprotawie

Konieczność rewitalizacji obszaru Starówki jest istotna z perspektywy zarówno mieszkańców Szprotawy jak osób przyjezdnych (turystów, przedsiębiorców, inwestorów). Renowacji i modernizacji wymagają obiekty użyteczności publicznej m. in. ratusz miejski, kościół ewangelicki, wieża ciśnień, budynek, który był siedzibą zakonu Magdalenek, a także budynki mieszkalne. Zauważalna jest także konieczność odnowienia i poprawy funkcjonalności podwórek na Starówce w Szprotawie. Problemem jest także ruch samochodowy i znaczna ilość miejsc parkingowych, które utrudniają spędzanie czasu wolnego na Starówce oraz ograniczają rozwój miejsc przy punktach gastronomicznych (letnie ogródki). Postulowana jest reorganizacja ruchu samochodowego, przekształcenie miejsc niebezpiecznych m.in. skrzyżowania koło poczty i stacji benzynowej „Orlen” oraz reorganizacja miejsc postojowych. Postulaty dotyczące estetyki Starówki odnoszą się nie tylko do modernizacji budynków, ale także wszelkiego typu szyldów, reklam i materiałów informacyjnych na Starówce. Zmiany w ścisłym centrum Szprotawy wpłyną na rozwój społeczno- kulturalnego charakteru Starówki, dając przestrzeń do utworzenia miejsc spotkań pozytywnie oddziałujących na podtrzymywanie więzi społecznych wśród mieszkańców.

2. Poprawa rynku pracy poprzez uzbrojenie terenów inwestycyjnych w Wiechlicach

Kolejnym aspektem wyprowadzenia ze stanu kryzysowego są kwestie gospodarcze. Niezbędne są działania dotyczące poprawy rynku pracy i warunków pracy, w szczególności interwencje lokalnych władz i podejmowanie działań prowadzących do poprawy funkcjonowania lokalnego rynku pracy, wzrostu liczby miejsc pracy, pojawiania się nowych inwestorów na rynku lokalnym. Flagowym projektem wzmocnienia przedsiębiorczości powinno być uzbrojenie terenów inwestycyjnych w Wiechlicach. Omawiane tereny inwestycyjne powinny być szeroko i skutecznie promowane wśród potencjalnych inwestorów.

3. Modernizacja dróg i uruchomienie transportu publicznego

Inwestycje w zakresie poprawy dróg i uruchomienie transportu publicznego są związane z rewitalizacją w aspekcie przestrzennym, społecznym jak i gospodarczym. Wskazane działania pozwolą na podniesienie konkurencyjności gminy zarówno z perspektywy mieszkańców, turystów, przedsiębiorców jak i innych podmiotów zainteresowanych działaniem na rzecz rozwoju Szprotawy.

4. Modernizacja budynku Szprotawskiego Domu Kultury (SzDK) i terenów zielonych, przyległych do obiektu

Rozwój kultury, w tym tworzenie miejsc spotkań, integracja mieszkańców w dużej mierze jest uwarunkowana od potencjału i stanu technicznego głównego miejsca kulturalnego w Szprotawie, tj. Szprotawskiego Domu Kultury. SzDK wymaga realizacji prac remontowych i modernizacyjnych, które poprawią możliwości i komfort korzystania z obiektu. Oferta kulturalna powinna być adekwatna do potrzeb zróżnicowanych grup odbiorców pod względem wieku i zainteresowań. Wskazuje się na wzmocnienie oferty SzDK, skierowanej do osób młodych. Niezbędne są także działania dotyczące rewitalizacji terenów zielonych, na których odbywają się imprezy plenerowe dla mieszkańców i przyjezdnych. Wskazane jest wyposażenie terenów w małą architekturę.

5. Rewitalizacja budynku Miejskiej Biblioteki Publicznej w Szprotawie

Budynek biblioteki w Szprotawie jest ważnym obiektem z perspektywy kultury, jak i walorów historycznych i artystycznych. Niezbędne są prace remontowe i modernizacyjne budynku. Do najpilniejszych potrzeb wewnątrz budynku należy: remont instalacji grzewczej, remont klatki schodowej, adaptacja piwnic. Na zewnątrz budynku niezbędny jest remont elewacji i dachu, wymiana okien, instalacja windy. Należy także przeprowadzić remont ogrodzenia. Możliwe jest również umiejscowienie na terenie przylegającym do budynku biblioteki placu zabaw dla dzieci (np. kreatywnego) oraz miejsc parkingowych. Wskazane są działania związane z poszerzeniem oferty biblioteki skierowanej do mieszkańców (w tym projektów nie dotyczących sensu stricto czytelnictwa), zachęcenie ich do korzystania z usług biblioteki, zmiany w zakresie informacji i promocji działalności biblioteki.

6. Odnowienie i poprawa funkcjonalności podwórek na Starówce

Dla podniesienia poziomu życia mieszkańców Starówki niezbędne jest zagospodarowanie i uporządkowanie podwórek. Uwagę zwraca chaos funkcjonalny (rozmieszczenie śmietników, samochody, składowiska materiałów budowlanych), brak lub niski standard wyposażenia, ciągów pieszych i samochodowych oraz zieleni większości podwórz. Niektóre miejsca uniemożliwiają dotarcie pojazdów specjalnych takich jak karetka czy straż pożarna. Opisany stan rzeczy dostrzegany jest nie tylko przez mieszkańców budynków, do których przyporządkowane są podwórza, ale i pozostałych mieszkańców Szprotawy. Stąd konieczne są działania prowadzące do zagospodarowania i uporządkowania podwórz znajdujących się na Starówce. Gwarantem dopasowania zmian do potrzeb i oczekiwań mieszkańców oraz dbałości o zrewitalizowane mienie będzie włączenie mieszkańców we wszystkie etapy przedsięwzięcia, zarówno w planowanie jak i realizację.

5. Zarządzanie finansowe

5.1. Struktura finansowa budżetu gminy Szprotawa

W latach 2012- 2014 dochody i wydatki gminy Szprotawa oscylowały w przedziale od 67 mln zł do 99 mln zł.

Tabela 49. Struktura finansów gminy Szprotawa w latach 2012- 2014

Kategoria finansowa	Skrót	2012		2013		2014	
		Plan (zł)	Wykonanie (zł)	Plan (zł)	Wykonanie (zł)	Plan (zł)	Wykonanie (zł)
Całkowite dochody budżetowe	DcB	67 260 043,00	66 886 583,59	74 190 686,16	75 264 967,27	97 884 603,59	99 210 010,14
Bieżące dochody budżetowe	DbB	57 506 378,00	57 368 073,89	66 014 676,98	65 168 080,58	70 206 342,41	69 639 270,09
Majątkowe dochody budżetowe	DmB	9 753 665,00	9 518 509,70	8 176 009,18	10 096 886,69	27 678 261,18	29 570 740,05
Całkowite wydatki budżetowe	WcB	69 802 772,00	66 828 733,67	75 310 497,90	72 612 741,99	112 175 926,92	105 469 441,71
Bieżące wydatki budżetowe	WbB	60 057 623,00	57 721 548,02	63 551 781,90	60 866 572,99	65 519 176,73	61 999 752,18
Majątkowe wydatki budżetowe	WmB	9 745 149,00	9 107 185,65	11 758 716,00	11 746 169,00	46 656 750,19	43 469 689,53
Przychody budżetowe	PB	8 008 929,00	8 008 929,00	10 519 811,74	6 019 811,74	14 791 323,33	14 743 444,36
Rozchody budżetowe	RB	5 466 200,00	5 466 200,00	9 400 000,00	4 900 000,00	500 000,00	0,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze Sprawozdania Rb-NDSa za 2012 rok, 2013 rok oraz 2014 rok.

Tabela 50. Struktura dochodów gminy Szprotawa [stan na 2013 r.]

Kategoria budżetowa	2010	2011	2012	2013	Przyrost w latach
	(zł)	(zł)	(zł)	(zł)	2010- 2013 [%]
Rolnictwo i łowiectwo	989 019,01	511 221,23	747 321,37	960 909,28	-2,84%
Leśnictwo	3 490,63	2 721,01	5 330,42	5 851,96	67,65%
Transport i łączność	384 753,00	277 280,71	883 626,40	84 948,61	-77,92%
Gospodarka mieszkaniowa	4 312 783,03	3 092 576,08	3 231 137,26	3 384 586,21	-21,52%
Działalność usługowa	21 227,35	92 028,81	99 236,47	131 778,98	520,80%
Administracja publiczna	265 140,10	396 697,97	298 045,62	310 445,19	17,09%
Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	108 807,97	33 407,85	3 734,85	3 709,96	-96,59%
Obrona narodowa	700,00	700,00	600,00	1 000,00	42,86%
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	303 273,22	106871,48	189 537,60	151 816,22	-49,94%
Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	16 292 857,93	18 749 239,11	21 160 893,26	23 785 712,72	45,99%
Różne rozliczenia	17 576 116,24	17 174 394,75	18 082 181,49	17 587 399,24	0,06%
Oświata i wychowanie	103 635,53	921 845,45	900 237,60	909 645,57	-12,00%
Ochrona zdrowia	11,96	85 512,51	51,62	2 050,23	17 042,39%
Pomoc społeczna	10 727 452,84	10 857 691,15	11 435 882,72	12 476 312,65	16,30%
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	797 225,47	702 749,83	427 981,13	369 081,58	-53,70%
Edukacyjna opieka wychowawcza	554 230,73	557 256,81	527 852,22	641 893,62	15,82%

Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	1 372 741,82	7 661 232,39	8 120 372,87	14 423 930,04	950,74%
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	10 000,00	0,00	9 000,00	4 373,71	-56,26%
Kultura fizyczna i sport	342 480,24	-	-	-	-
Kultura fizyczna	-	20 963,00	763 560,69	29 521,50	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS, www.stat.gov.pl.

6. Analiza SWOT

Celem analizy SWOT jest przeanalizowanie głównych mocnych i słabych stron w aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej dotyczącej gminy Szprotawa. Ponadto do każdego zagadnienia zostały przypisane szanse i zagrożenia, które mogą się wydarzyć w przyszłości oraz wynikają z otoczenia gminy.

Tabela 51. Analiza SWOT dla gminy Szprotawa – przestrzeń, infrastruktura, środowisko

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – korzystne połączenia drogowe: bliskość autostrad A 4 i A18; – dobre połączenie w kierunku Zgorzelec – Wrocław; – nowoczesna oczyszczalnia ścieków i nowoczesny system uzdatniania wody; – atrakcyjne tereny pod rozwój budownictwa mieszkaniowego; – bogata tradycja i historia regionu; – cenne dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze, przynależność do Obszaru Natura 2000; – wysoki odsetek zalesienia gruntów; – atrakcyjne okolice pod względem turystycznym; – rozwinięty system segregacji odpadów. 	<ul style="list-style-type: none"> – zły stan techniczny infrastruktury drogowej i towarzyszącej; – niski stopień zgazyfikowania gminy; – brak skanalizowania większości obszarów wiejskich; – niewystarczająca liczba ścieżek rowerowych i pieszo- rowerowych; – występowanie obiektów użyteczności publicznej niedostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych; – ograniczony dostęp do Internetu szerokopasmowego, – niewystarczająco wykorzystany potencjał turystyczny i rekreacyjny; – słabo wykreowana marka produktów regionalnych; – nieuregulowany stan prawny niektórych zabytków, uniemożliwiający ich pełne wykorzystanie oraz prowadzenie prac remontowych, konserwatorskich, adaptacyjnych.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> – rozwój transportu publicznego zapewniającego spójną, zintegrowaną na poziomie powiatowym komunikację; – promowanie odnawialnych źródeł energii; – wzrost inwestycji zapewniających bezpieczeństwo publiczne; – rozwój turystyki kwalifikowanej, krajoznawczej; – wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców; – rozwój infrastruktury przyjaznej rodzinom, młodym pokoleniom i osobom starszym, niepełnosprawnym; – poprawa stanu technicznego dróg dojazdowych do gminy; – możliwości pozyskiwania kapitału w ramach funduszy zewnętrznych na rozwój infrastruktury. 	<ul style="list-style-type: none"> – wzrost zanieczyszczenia środowiska naturalnego; – postępująca degradacja infrastruktury drogowej i okołodrogowej, ograniczająca dostępność komunikacyjną w powiecie; – niskie kontrakty dla szpitala w Szprotawie – utrudnienie dostępu do opieki medycznej dla mieszkańców; – utrudnione procedury wydawania decyzji lokalizacyjnych dla inwestycji infrastrukturalnych w obszarach Natura 2000; – duża konkurencja lubuskich gmin przy pozyskiwaniu środków finansowych z UE na budowę infrastruktury.

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 52. Analiza SWOT – sfera społeczna

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – dostępność usług opieki zdrowotnej i pomocy społecznej; – dobrze rozwinięty system pomocy społecznej; – wysoki poziom bezpieczeństwa; – potencjał kapitału NGO; – rozwinięta współpraca terytorialna; – bogata oferta programowa instytucji kultury. 	<ul style="list-style-type: none"> – spadek liczby mieszkańców, ujemny przyrost naturalny; – niekorzystna sytuacja demograficzna - wyższy odsetek osób w wieku poprodukcyjnym niż przedprodukcyjnym; – wysoki odsetek ludności korzystającej ze środowiskowej pomocy społecznej; – wysoki udział osób bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym; – mała ilość wykształconej kadry technicznej; – emigracja młodych ludzi w celach zarobkowych; – słaba oferta zagospodarowania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> – prorodzinna polityka państwa; – wzrost liczby terenów przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe; – rozwój oferty spędzania czasu wolnego; – rozwój turystyki pieszej, konnej, wodnej, rowerowej; – wzrost poziomu świadomości zdrowotnej i ekologicznej mieszkańców; – rozwój współpracy z instytucjami sfery społecznej, ośrodkami naukowymi; – rozwój społeczeństwa informacyjnego, w tym szeroka dostępność do e-usług; – efektywne pozyskiwanie funduszy europejskich. 	<ul style="list-style-type: none"> – starzejące się społeczeństwo; – niestabilna polityka społeczna państwa; – wzrost migracji zagranicznych, w tym o charakterze zarobkowym; – pojawiające się nowe formy patologii społecznych na terenie kraju; – rosnący w społeczeństwie poziom takich zjawisk jak obojętność, aspołeczność, apatia.

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 53. Analiza SWOT – gospodarka

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none">– atrakcyjna oferta terenów inwestycyjnych na terenie gminy;– funkcjonowanie specjalnej strefy ekonomicznej;– efektywne wykorzystanie funduszy zewnętrznych na rozwój przedsiębiorczości i powstawanie nowych miejsc pracy;– przynależność do Euroregionu „Sprewa-Nysa-Bóbr”, Aglomeracji Zielonogórskiej oraz LGD Wzgórza Dalkowskie.	<ul style="list-style-type: none">– relatywnie niski potencjał przedsiębiorstw do tworzenia nowych miejsc pracy;– słaba innowacyjność oferty przedsiębiorstw na terenie gminy;– niewystarczający rozwój instytucji otoczenia biznesu;– brak inicjatyw w partnerstwie publiczno-prywatnym;– wąska oferta edukacyjna szkół zawodowych, niedostosowana do potrzeb gospodarki regionalnej;– mała ilość średnich zakładów produkcyjnych.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none">– duże inwestycje z udziałem kapitału zagranicznego i krajowego;– rozwój współpracy międzynarodowej;– rozwój współpracy między przedsiębiorcami, w tym dzielenie się wiedzą i doświadczeniami;– wydłużenie okresu funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych – do 2026 roku.	<ul style="list-style-type: none">– kryzys gospodarczy i pogorszenie sytuacji na rynku pracy;– migracje ludności powodujące ubytek wykształconej kadry specjalistów;– rosnące koszty pracy;– silniejszy gospodarczo sąsiad (Żagań, Żary);– szybki rozwój powiatu nowosolskiego;– brak rozwoju partnerstwa publiczno- prywatnego.

Źródło: Opracowanie własne.

CZĘŚĆ II. ZAŁOŻENIA STRATEGICZNE

Wizja i misja rozwoju gminy Szprotawa

Wizja stanowi **obraz stanu**, który pragnie osiągnąć wspólnota mieszkańców gminy Szprotawa **do 2023 roku**, dążąc do realizacji celów strategicznych oraz wyznaczonych kierunków działań. Podstawą budowania wizji jest skuteczne wykorzystanie mocnych stron gminy oraz jej szans rozwoju, by zwiększyć jej atrakcyjność i poziom życia lokalnej społeczności.

Rozwój gminy Szprotawa powinien być zatem podporządkowany następującej **WIZJI**:

GMINA SZPROTAWA TO OBSZAR ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU Z DOBRĄ INFRASTRUKTURĄ, SPRZYJAJĄCĄ ROZWOJOWI PRZEDSIĘBIORCZOŚCI, USŁUG I ROLNICTWA.

TO OBSZAR PRZYJAZNEGO, LOKALNEGO SAMORZĄDU Z BOGATĄ OFERTĄ KULTURALNO – OŚWIATOWĄ, ZAPEWNIAJĄCY KOMFORT ŻYCIA I WYPOCZYNKU.

GMINA SZPROTAWA TO PRZESTRZEŃ O CHAKTERZE TURYSTYCZNO - REKREACYJNYM, WYKORZYSTUJĄCA ATRAKCYJNE WALORY PRZYRODNICZO- KULTUROWE.

GMINA WSPIERAJĄCA NOWE TECHNOLOGIE W ZAKRESIE OCHRONY ŚRODOWISKA I TECHNIK TELEINFORMATYCZNYCH.

Priorytetem rozwoju gminy powinno być przede wszystkim podnoszenie standardów życia mieszkańców, rozwój przedsiębiorczości oraz promowanie gminy jako atrakcyjnego miejsca do spędzania czasu wolnego. Poza rozwojem infrastruktury mającej bezpośredni wpływ na jakość życia, należy się skoncentrować na wspieraniu aktywności zawodowej i społecznej mieszkańców oraz różnicowaniu źródeł dochodów ludności.

Cele realizowane przez gminę Szprotawa powinny wpisać się zatem w poniższą **MISJĘ**:

PODNIESIENIE STANDARDÓW ŻYCIA POPRZEZ WSPIERANIE INWESTYCJI I INICJATYW LOKALNYCH, GOSPODARCZYCH, SPOŁECZNYCH, KTÓRE SŁUŻĄ ZRÓWNOWAŻONEMU ROZWOJOWI OBSZARU.

Cele strategiczne i operacyjne

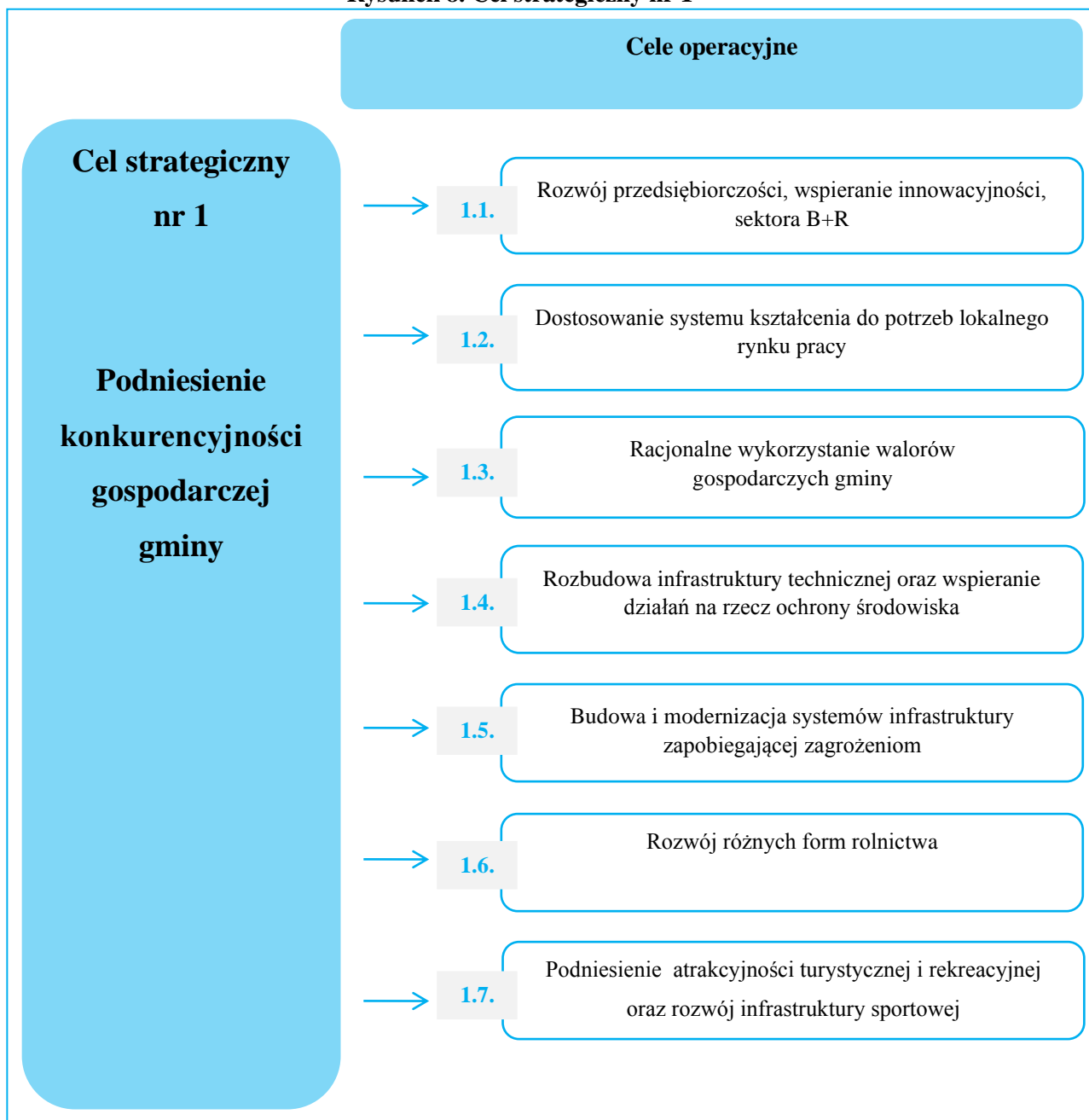
Cele określone w *Strategii rozwoju gminy Szprotawa na lata 2015- 2023* ukazują pełne spojrzenie na problemy gminy. Cele te wynikają z przyjętej wizji i zdefiniowanej misji rozwoju. Dla urzeczywistnienia celów strategicznych zostały sformułowane cele operacyjne. Należy je

traktować jako ogólne ramy koncentracji aktywności programowej, finansowej i organizacyjnej całej wspólnoty gminy Szprotawa w perspektywie lat 2015–2023.

Poniższe schematy prezentują strukturę celów *Strategii rozwoju gminy Szprotawa na lata 2015- 2023*, a w dalszej części dokumentu są one poszerzone o proponowane kierunki działań dla poszczególnych celów operacyjnych:

Cel strategiczny nr 1 – Podniesienie konkurencyjności gospodarczej gminy

Rysunek 8. Cel strategiczny nr 1

Opracowanie: Wydział Rozwoju Gminy, UM w Szprotawie

Tabela 54. Kierunki działania – cel strategiczny nr 1

CEL OPERACYJNY 1.1. Rozwój przedsiębiorczości, wspieranie innowacyjności, sektora B+R.	
Kierunki działania	<p>1.1.1. Projekty i inwestycje B+R dla przedsiębiorstw.</p> <p>1.1.2. Integracja przedsiębiorców oraz wspieranie wymiany doświadczeń i wiedzy.</p> <p>1.1.3. Wprowadzenie i zmodernizowanie narzędzi doradczo- szkoleniowych i mentorskich ukierunkowanych na rozwój lokalnych przedsiębiorstw.</p> <p>1.1.4. Wprowadzenie systemu ulg finansowych i pozafinansowych dla nowo powstałych przedsiębiorstw, w szczególności dla przedsiębiorstw z potencjałem rozwojowym.</p> <p>1.1.5. Promocja lokalnych liderów biznesu.</p> <p>1.1.6. Aktywizacja instytucji otoczenia biznesu i profesjonalizacja usług.</p> <p>1.1.7. Wsparcie szkoleniowo-doradcze na rzecz tworzenia nowych przedsiębiorstw i samozatrudnienia.</p> <p>1.1.8. Aktywizacja mieszkańców w celu zwiększenia aktywności i mobilności zawodowej.</p> <p>1.1.9. Podnoszenie kwalifikacji osób zatrudnionych w lokalnej gospodarce.</p>
CEL OPERACYJNY 1.2. Dostosowanie systemu kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy.	
Kierunki działania	<p>1.2.1. Wprowadzenie doradztwa zawodowego i planowania ścieżki edukacyjnej na poziomie gimnazjalnym.</p> <p>1.2.2. Systemowa współpraca z pracodawcami z zakresie opracowania i wdrażania programów staży i praktyk, tworzenia klas patronackich oraz nowoczesnych metod kształcenia.</p> <p>1.2.3. Promocja kształcenia zawodowego.</p>
CEL OPERACYJNY 1.3. Racjonalne wykorzystanie walorów gospodarczych gminy.	
Kierunki działania	<p>1.3.1. Uzbrojenie terenów inwestycyjnych w Wiechlicach w ramach kontynuacji Projektu POIG 6.2.2.</p>

	<p>1.3.2. Optymalne wykorzystanie terenów inwestycyjnych, w tym budowa hal produkcyjnych.</p> <p>1.3.3. Opracowanie spójnego systemu promocji gospodarczej i inwestycyjnej.</p> <p>1.3.4. Wzmocnienie oferty inwestycyjnej i zapewnienie wysokiej jakości obsługi inwestora.</p>
CEL OPERACYJNY 1.4. Rozbudowa infrastruktury technicznej oraz wspieranie działań na rzecz ochrony środowiska.	
Kierunki działania	<p>1.4.1. Budowa, modernizacja i poprawa bezpieczeństwa infrastruktury drogowej w pasach dróg gminnych, w tym m.in. budowa ronda w Szprotawie przy pl. Komuny Paryskiej, utworzenie spójnej sieci dróg w ramach przebudowy drogi łączącej wieś Wiechlice z osiedlem mieszkaniowym w połączeniu z terenami inwestycyjnymi, poprawa funkcjonalności dróg gminnych w miejscowości Dziećmiarowice oraz dróg Borowina-Witków, Szprotawa-Henryków i ulic: Szewska, Końcowa w Lesznie Górnym.</p> <p>1.4.2. Wspieranie rozbudowy, modernizacji, poprawy bezpieczeństwa i rozwoju infrastruktury okołodrogowej w pasach dróg wojewódzkich i powiatowych na terenie gminy, w tym budowa II nitki obwodnicy i połączenia drogi S3, biegnącej z Nowej Soli przez Szprotawę, z autostradami A4 i A18.</p> <p>1.4.3. Budowa dróg rowerowych na terenie gminy.</p> <p>1.4.4. Budowa i modernizacja infrastruktury odprowadzania i oczyszczania ścieków oraz zagospodarowania osadów ściekowych na terenie gminy, w tym m.in. budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Henryków, budowa przydomowej oczyszczalni ścieków w Siecieborzycach oraz w pozostałych sołectwach w przypadku braku możliwości technicznej lub braku uzasadnienia ekonomicznego dla budowy sieciowej infrastruktury odprowadzania i oczyszczania ścieków.</p> <p>1.4.5. Budowa, przebudowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury niezbędnej do odprowadzania wód opadowych, retencji wód opadowych i zagospodarowywania w miejscu powstawania wód opadowych na terenie gminy.</p> <p>1.4.6. Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury uzdatniania i przesyłu wody, m.in. przebudowa sieci wodociągowej w miejscowości Henryków, budowa wodociągu tranzytowego Siecieborzyce-Długie wraz z przepompownią i zbiornikiem wody uzdatnionej w Długiem.</p>

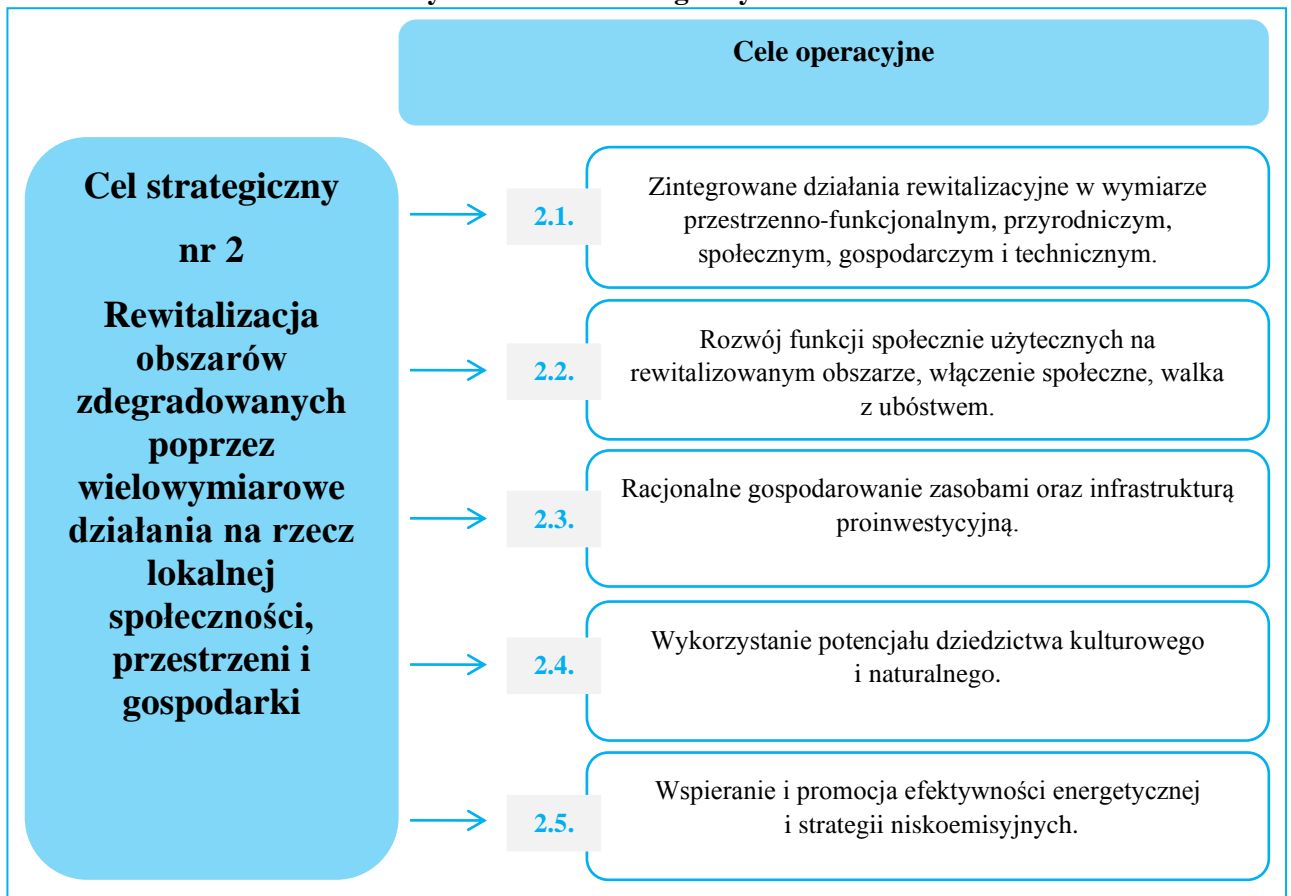
	<p>1.4.7. Rozbudowa sieci wodociągów grupowych na terenie gminy oraz tworzenie systemu magazynowania wody na wypadek suszy, klęsk żywiołowych, budowa zapasowych źródeł pozyskiwania wód głębinowych..</p> <p>1.4.8. Lobbowanie działań na rzecz budowy sieci gazowej.</p> <p>1.4.9. Uzbrojenie wyznaczonych terenów pod budownictwo mieszkalne.</p> <p>1.4.10 Realizacja przedsięwzięć służących poprawie zarządzania energią i efektywności energetycznej.</p> <p>1.4.11. Wspieranie działań rozbudowy systemu przesyłowego gazu na odcinku Polkowice-Żary.</p> <p>1.4.12. Modernizacja energetyczna, termomodernizacja budynków użyteczności publicznej i sektora mieszkaniowego, w tym wymiana źródeł ciepła i zastosowanie odnawialnych źródeł energii (OZE).</p> <p>1.4.13. Tworzenie planu gospodarki niskoemisyjnej oraz promocja nowych technologii grzewczych i odnawialnych źródeł energii.</p> <p>1.4.14 Wspieranie działań na rzecz tworzenia i rozwoju zasobów mieszkaniowych.</p>
CEL OPERACYJNY 1.5. Budowa i modernizacja systemów infrastruktury zapobiegającej zagrożeniom.	
Kierunki działania	<p>1.5.1. Podejmowanie działań mających na celu zapewnienie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego.</p> <p>1.5.2. Zwiększenie bezpieczeństwa i ciągłości dostaw energii elektrycznej i innych mediów energetycznych.</p> <p>1.5.3. Wspieranie działań policji, straży pożarnej i innych służb w celu zapewnienia bezpieczeństwa publicznego mieszkańców gminy.</p> <p>1.5.4. Wspieranie działań na rzecz pozyskiwania środków zewnętrznych na doposażenie w sprzęt jednostek OSP.</p>
CEL OPERACYJNY 1.6 Rozwój różnych form rolnictwa.	
Kierunki działania	<p>1.6.1. Wspieranie rozwoju przedsięwzięć ujętych w Strategii Rozwoju LGD Wzgórza Dalkowskie w ramach programu LEADER (w tym: tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw, różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej, odnowa i rozwój wsi).</p>

	<p>1.6.2. Promocja i wspieranie rozwoju rolnictwa wysokiej jakości, w tym ekologicznego.</p> <p>1.6.3. Edukacja rolników w zakresie korzyści wynikających z łączenia małych gospodarstw rolnych z usługami agroturystycznymi.</p>
CEL OPERACYJNY 1.7 Podniesienie atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej oraz rozwój infrastruktury sportowej.	
Kierunki działania	<p>1.7.1. Tworzenie oferty turystycznej gminy Szprotawa oraz dostosowanie jej do wymagań odbiorcy.</p> <p>1.7.2. Budowa przystani kajakowych na rzece Bóbr i Szprotawa.</p> <p>1.7.3. Modernizacja i ewidencjonowanie szlaków turystycznych.</p> <p>1.7.4. Promowanie oferty turystycznej Szprotawy z wykorzystaniem nowoczesnej informacji turystycznej.</p> <p>1.7.5. Wspieranie przedsięwzięć i inicjatyw zwiększających aktywność fizyczną, zapobiegającą patologiom społecznym, wykluczeniu osób niepełnosprawnych i zjawisku otyłości poprzez budowę i modernizację obiektów sportowo-rekreacyjnych.</p>

Opracowanie: Wydział Rozwoju Gminy, UM w Szprotawie

Cel strategiczny nr 2 – Rewitalizacja obszarów zdegradowanych poprzez wielowymiarowe działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki

Rysunek 9. Cel strategiczny nr 2

Opracowanie: Wydział Rozwoju Gminy, UM w Szprotawie

Tabela 55. Kierunki działania – cel strategiczny nr 2

CEL OPERACYJNY 2.1. Zintegrowane działania rewitalizacyjne w wymiarze przestrzenno-funkcyjnym, przyrodniczym, społecznym, gospodarczym i technicznym.	
Kierunki działania	<p>2.1.1. Stworzenie Gminnego Programu Rewitalizacji.</p> <p>2.1.2. Prowadzenie działań w zakresie optymalnego wykorzystania specyficznych uwarunkowań oraz wzmacnianie lokalnych potencjałów miasta i gminy Szprotawa.</p> <p>2.1.3. Realizacja zasady partnerstwa i otwartego dialogu pomiędzy interesariuszami procesu wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych.</p> <p>2.1.4. Zapewnienie komplementarności działań rewitalizacyjnych z projektami zrealizowanymi i/lub planowanymi do realizacji.</p> <p>2.1.5. Zapewnienie komplementarności źródeł finansowania.</p> <p>2.1.6. Promowanie horyzontalnych typów działań.</p>
CEL OPERACYJNY 2.2. Rozwój funkcji społecznie użytecznych na rewitalizowanym obszarze, włączenie społeczne, walka z ubóstwem.	
Kierunki działania	<p>2.2.1. Maksymalizacja aktywności i partycypacji obywatelskiej.</p> <p>2.2.2. Wsparcie dla tworzenia i działalności podmiotów integracji społecznej.</p> <p>2.2.3. Rozwój infrastruktury opieki nad osobami zagrożonymi wykluczeniem społecznym.</p> <p>2.2.4. Rozwój usług pomocy środowiskowej.</p> <p>2.2.5. Likwidacja barier architektonicznych w obiektach użyteczności publicznej.</p> <p>2.2.6. Rozwój inicjatyw lokalnych, w tym poprzez włączenie się w porządkowanie przestrzeni miejskich – podwórek.</p>
CEL OPERACYJNY 2.3. Racjonalne gospodarowanie zasobami oraz infrastrukturą proinwestycyjną.	
Kierunki działania	<p>2.3.1. Uzbrojenie i promocja terenów inwestycyjnych w Wiechlicach.</p>

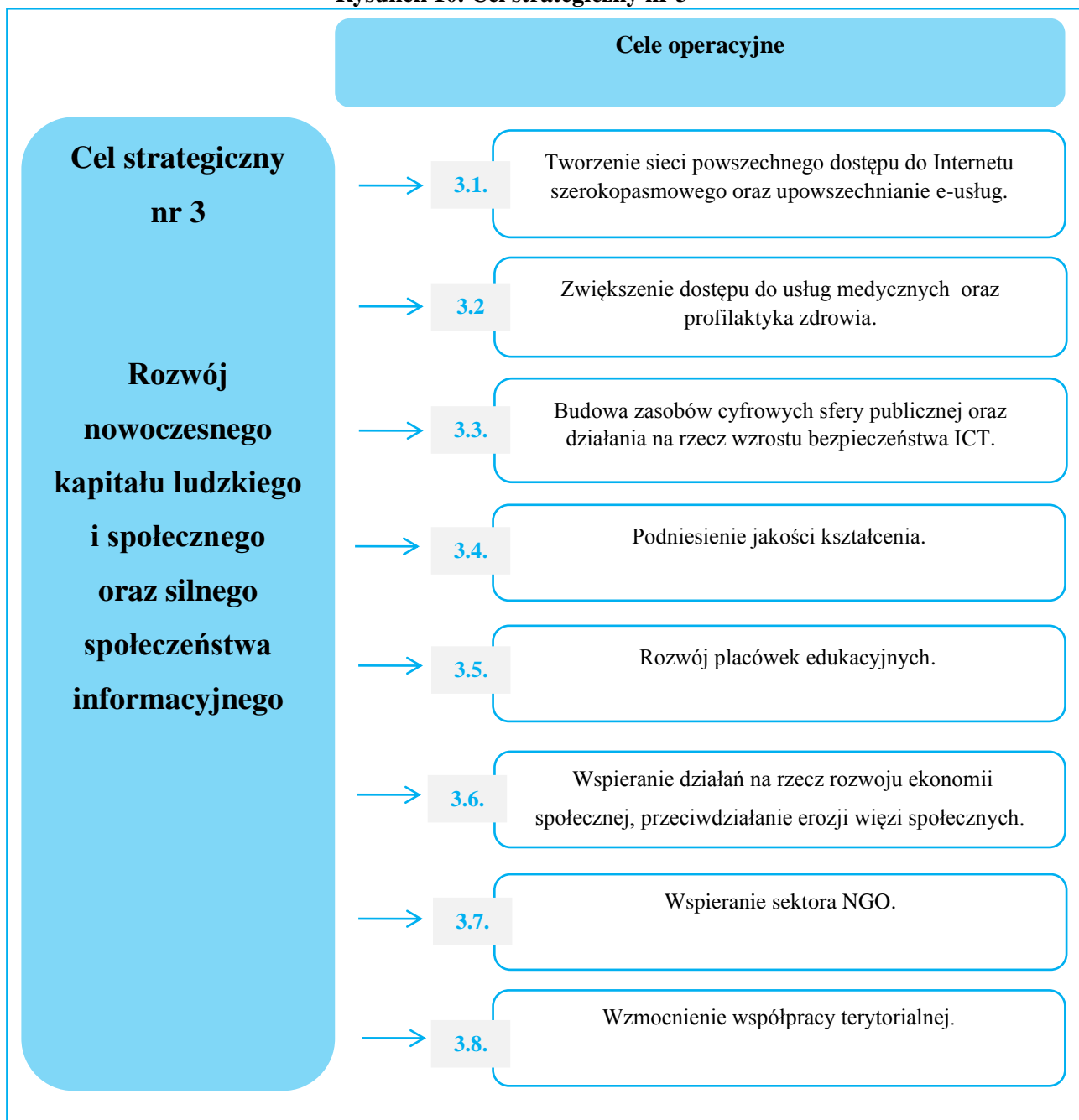
	<p>2.3.2. Promowanie przedsiębiorczości oraz trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia.</p> <p>2.3.3. Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej.</p> <p>2.3.4. Sprzyjanie tworzeniu nowych firm oraz ułatwienie gospodarczego wykorzystania inicjatyw proinwestycyjnych.</p> <p>2.3.5. Wsparcie działań w rozwój zasobów mieszkaniowych w obiekcie przy ul. Jesionowej.</p>
CEL OPERACYJNY 2.4. Wykorzystanie potencjału dziedzictwa kulturowego i naturalnego.	
Kierunki działania	<p>2.4.1. Ochrona i zachowanie obiektów zabytkowych i zasobów kultury.</p> <p>2.4.2. Przeprowadzenie prac konserwatorskich, stratygraficznych obiektów zabytkowych i użyteczności publicznej.</p> <p>2.4.3. Nadawanie nowych funkcji remontowanym i modernizowanym obiektom zabytkowym i użyteczności publicznej.</p> <p>2.4.4. Dostosowanie i adaptacja na cele kulturalne i turystyczne obiektów dziedzictwa historycznego lub kulturowego (w tym: wieża ciśnień, dawny klasztor Magdalenek, brama Żagańska).</p> <p>2.4.5. Poprawa stanu technicznego obiektów użyteczności publicznej m.in. Ratusza, Miejskiej Biblioteki Publicznej, Szprotawskiego Domu Kultury.</p> <p>2.4.6. Restauracja i konserwacja obiektów sakralnych, w tym kościoła pw. WNMP oraz ruin kościoła pw. Bożego Miłosierdzia.</p> <p>2.4.7. Poprawa walorów estetycznych miasta, w tym budowa podziemnych śmietników.</p> <p>2.4.8. Stworzenie systemu informacji turystycznej.</p>
CEL OPERACYJNY 2.5. Wspieranie i promocja efektywności energetycznej i strategii niskoemisyjnych.	
Kierunki działania	<p>2.5.1. Prowadzenie działań na rzecz inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej i w sektorze mieszkaniowym.</p> <p>2.5.2. Modernizacja energetyczna, termomodernizacja Ratusza.</p> <p>2.5.3. Renowacja dla celów efektywności energetycznej, poprawa infrastruktury instytucji kultury oraz ich wyposażenie,</p>

	w tym Szprotawskiego Domu Kultury wraz z przyległym parkiem oraz Miejskiej Biblioteki Publicznej. 2.5.4. Termomodernizacja zdegradowanej wielorodzinnej zabudowy mieszkaniowej.
--	--

Źródło: Opracowanie Wydział Rozwoju Gminy, UM w Szprotawie.

Cel strategiczny nr 3 – Rozwój nowoczesnego kapitału ludzkiego i społecznego oraz silnego społeczeństwa informacyjnego

Rysunek 10. Cel strategiczny nr 3

Opracowanie: Wydział Rozwoju Gminy, UM w Szprotawie

Tabela 56. Kierunki działania – cel strategiczny nr 3

CEL OPERACYJNY 3.1. Tworzenie sieci powszechnego dostępu do Internetu szerokopasmowego oraz upowszechnianie e-usług.	
Kierunki działań	<p>3.1.1. Budowa, rozbudowa i modernizacja sieci telekomunikacyjnych zwiększających dostęp do szerokopasmowego Internetu.</p> <p>3.1.2. Rozwój i promocja e-usług.</p>
CEL OPERACYJNY 3.2. Budowa zasobów cyfrowych sfery publicznej oraz działania na rzecz wzrostu bezpieczeństwa ICT.	
Kierunki działań	<p>3.2.1. Tworzenie nowych, udostępnianie i udoskonalanie istniejących systemów elektronicznej archiwizacji i zasobów cyfrowych w instytucjach użyteczności publicznej.</p> <p>3.2.2. Rozwój interaktywnych usług ułatwiających dostęp do zasobów danych i informacji publicznej.</p> <p>3.2.3. Działania na rzecz bezpieczeństwa ICT.</p>
CEL OPERACYJNY 3.3. Zwiększenie dostępu do usług medycznych oraz profilaktyka zdrowia.	
Kierunki działań	<p>3.3.1. Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną dostosowaną do zidentyfikowanych potrzeb i trendów demograficznych.</p> <p>3.3.2. Rozwój infrastruktury całodobowej opieki nad osobami zagrożonymi wykluczeniem społecznym zgodnie z potrzebami.</p> <p>3.3.3. Wspieranie działań zmierzających do zwiększenia oferty i poprawy jakości świadczonych usług zdrowotnych.</p> <p>3.3.4. Podnoszenie świadomości społecznej w zakresie zdrowego stylu życia oraz promocja profilaktyki zdrowia.</p>

CEL OPERACYJNY 3.4. Podniesienie jakości kształcenia.	
Kierunki działań	<p>3.4.1. Budowanie programów edukacyjnych w zakresie kompetencji kluczowych na rynku pracy, wsparcie nauki języków obcych, nauk matematyczno-przyrodniczych i ICT oraz postaw kreatywności, innowacyjności, przedsiębiorczości, itp. na wszystkich etapach kształcenia.</p> <p>3.4.2. Rozszerzenie oferty edukacji przedszkolnej o zajęcia specjalistyczne, gimnastykę korekcyjną oraz zajęcia edukacyjne rozwijające zdolności społeczno-emocjonalne, językowe i matematyczno-przyrodnicze.</p> <p>3.4.3. Wdrożenie nowych form i programów nauczania z zastosowaniem nowatorskich rozwiązań programowych i organizacyjnych.</p> <p>3.4.4. Rozwój poradnictwa i doradztwa edukacyjno-zawodowego na każdym etapie kształcenia.</p> <p>3.4.5. Wprowadzenie szkoleń, doradztwa oraz innych form podwyższania kwalifikacji dla nauczycieli i pracowników pedagogicznych.</p> <p>3.4.6. Podniesienie kompetencji kadry trenersko-instruktorskiej poprzez szkolenia specjalistyczne.</p> <p>3.4.7. Zapewnienie powszechnego wychowania przedszkolnego.</p>
CEL OPERACYJNY 3.5. Rozwój placówek edukacyjnych.	
Kierunki działań	<p>3.5.1. Budowa przedszkola modułowego zastępującego aktualną placówkę nie spełniającą wszystkich wymagań i warunków określonych w aktualnych przepisach technicznych i przeznaczoną do rozbiórki.</p> <p>3.5.2. Modernizacja infrastruktury placówek edukacyjnych wraz z obiektami sportowymi oraz zakup wyposażenia i pomocy dydaktycznych.</p> <p>3.5.3. Rozwój i wspieranie działań zapewniających powszechny dostęp młodzieży do technologii informacyjno-komunikacyjnych, w tym wyposażenie szkół w infrastrukturę informatyczną.</p>
CEL OPERACYJNY 3.6. Wspieranie działań na rzecz rozwoju ekonomii społecznej, przeciwdziałanie erozji więzi społecznych.	

Kierunki działań	<p>3.6.1. Usprawnianie współpracy między służbami zatrudnienia, a instytucjami pomocy społecznej w zakresie wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.</p> <p>3.6.2. Upowszechnianie aktywnych i twórczych metod spędzania wolnego czasu.</p> <p>3.6.3. Zachęcanie społeczeństwa do współuczestniczenia w życiu publicznym, wzmocnienie zorganizowanych form aktywności obywatelskiej.</p> <p>3.6.4. Wspieranie przedsięwzięć kulturalnych o zasięgu lokalnym i ponadlokalnym.</p>
CEL OPERACYJNY 3.7. Wspieranie sektora NGO.	
Kierunki działań	<p>3.7.1. Inwentaryzacja, integracja, wspieranie oraz aktywizacja organizacji pozarządowych.</p> <p>3.7.2. Promocja i upowszechnianie wolontariatu.</p>
CEL OPERACYJNY 3.8. Wzmocnienie współpracy terytorialnej.	
Kierunki działań	<p>3.8.1. Rozwój różnego rodzaju form współpracy terytorialnej w wymiarach: gospodarczym, kulturowym, sportowym, edukacyjnym, turystycznym i promocyjnym.</p> <p>3.8.2. Wzmocnienie integracji europejskiej na szczeblu gminy poprzez m.in. spotkania integracyjne, kulturalne, uczestnictwo we wspólnych projektach.</p>

Opracowanie: Wydział Rozwoju Gminy, UM w Szprotawie.

Finansowanie

Niniejsza strategia określa cele strategiczne i operacyjne oraz kierunki działania gminy Szprotawa w okresie 2015- 2023. Przed samorządem stoi perspektywa pozyskiwania i zabezpieczenia odpowiednich środków finansowych na realizację zamierzonych, zaplanowanych we wskazanym czasie działań. Budżet gminy Szprotawa – z uwagi na stale rosnącą liczbę zadań własnych – niejednokrotnie nie wystarcza na realizację wszystkich zakładanych celów i osiągnięcie zamierzonych rezultatów. W związku z tym, koniecznością staje się sięgnięcie do innych, zewnętrznych źródeł finansowania.

Podstawowe źródła finansowania kierunków działań przewidzianych w ramach *Strategii rozwoju gminy Szprotawa na lata 2015- 2023* to:

1. Środki własne budżetowe na realizację zadań własnych.
2. Krajowe i zagraniczne mechanizmy finansowe:
 - środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej w ramach Perspektywy Finansowej na lata 2014–2020 (m.in. Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny, Fundusz Spójności, Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich);
 - środki finansowe transferowane w ramach Mechanizmów Finansowych Europejskiego Obszaru Gospodarczego i Norweskiego Mechanizmu Finansowego;
 - inne zagraniczne środki finansowe (m.in. Europejski Fundusz Morski i Rybacki);
 - krajowe środki finansowe;
 - inne źródła finansowania.
3. Komercyjne instrumenty finansowe:
 - pożyczki i kredyty bankowe;
 - leasing finansowy.
4. Fundusze innych uczestników procesu wdrażania strategii, w tym podmiotów społecznych i gospodarczych.

Monitoring i ewaluacja strategii rozwoju gminy Szprotawa na lata 2015-2023

Podstawą skutecznego wdrażania założeń strategii rozwoju jest system informacji o zjawiskach i procesach społeczno-gospodarczych zachodzących na obejmowanym przez nią terenie. Inicjując działania dążące do osiągnięcia wytyczonych w strategii celów, należy systematycznie gromadzić informacje o efektach ich realizacji i skuteczności zastosowanych instrumentów. Głównymi obszarami monitorowania, ewaluacji i aktualizacji strategii są zatem wyznaczone cele jej realizacji oraz przypisane im wskaźniki, a dalej kierunki działań. Istotą prowadzenia monitoringu tychże obszarów jest wyciąganie wniosków z tego, co zostało i nie zostało zrealizowane. Jest nim również modyfikowanie dalszych poczynań w taki sposób, aby osiągnąć zakładane cele w przyszłości. Dlatego też kluczowym elementem monitorowania, ewaluacji i aktualizacji jest wypracowanie takich technik zbierania informacji, które będą jak najbardziej miarodajnie odzwierciedlały efekty prowadzonych działań.

Zatem monitoring, ewaluacja i aktualizacja będą skutecznymi systemami wdrażania założeń strategicznych tylko wówczas, gdy będą kierowały się następującymi zasadami:

- zasada wiarygodności – informacja musi być wiarygodna i musi opierać się na niepodważalnych danych; niedokładne dane w systemie monitorowania oznaczają powstanie ryzyka podjęcia niewłaściwych działań korygujących;
- zasada aktualności – informacje powinny być gromadzone, przekazywane i oceniane w sposób ciągły, który umożliwi podjęcie na czas działań korygujących oraz stosownych korekt w momencie aktualizacji strategii;
- zasada obiektywności – monitorowanie prowadzone w oparciu o analizę wskaźników porównawczych daje możliwość prowadzenia obiektywnej oceny niezakłóconej subiektywnością wynikającą z przywiązania do własnych pomysłów i dążeń;
- zasada koncentracji na punktach strategicznych – monitorowanie powinno skupiać się przede wszystkim na tych obszarach życia społeczno-gospodarczego, w których istnieje prawdopodobieństwo wystąpienia największych odchyleń, mogących wywoływać zahamowania w realizacji założeń strategii lub ich zatrzymanie;
- zasada realizmu – monitorowanie musi być zgodne z realiami realizowanych zadań; dana jednostka wdrażając strategię powinna dostrzegać przede wszystkim te elementy procesu, które świadczą o wydajności i jakości dostarczanych produktów;
- zasada koordynacji informacji – monitorowanie musi być prowadzone w taki sposób, aby było skoordynowane z tokiem prowadzonych prac i jednocześnie nie wpływało na ich zahamowanie oraz nie przeszkadzało w realizacji podejmowanych działań; informacje płynące z prowadzonego monitoringu powinny docierać do wszystkich zainteresowanych tak, aby umożliwić im właściwe podejmowanie decyzji mających znaczenie strategiczne;

- zasada elastyczności – proces monitorowania musi być bardzo elastyczny i zapewniający szybkie reagowanie na zachodzące zmiany; także w przypadku zmian oraz korekt należy modyfikować system oceny w sposób dostosowany do zmieniających się oczekiwań w przyszłości.

Proces weryfikacji stopnia osiągnięcia założeń, uwzględnionych w niniejszej strategii, będzie odbywał się na podstawie wewnętrznej procedury monitoringu, ewaluacji i aktualizacji *Strategii rozwoju gminy Szprotawa na lata 2015- 2023*.

CZĘŚĆ III. RAPORT Z BADANIA ANKIETOWEGO

Badanie ankietowe zostało zrealizowane na zlecenie Burmistrza Szprotawy w ramach opracowywanej *Strategii rozwoju gminy Szprotawa na lata 2015- 2023*. Objęto nim mieszkańców gminy Szprotawa. Badanie było prowadzone techniką ankiety. Dobrana do badań próba nie miała charakteru reprezentatywnego.

Raport powstał w oparciu o dane z badania ankietowego (sondy) prowadzonego w terminie od marca do kwietnia 2015 r. Opracowanie składa się z uwag metodologicznych, charakterystyki badanej populacji oraz analizy zebranych wyników. Wnioski z badań zostały sformułowane w postaci sugerowanych kierunków rozwoju gminy.

Układ przedstawionych wyników stanowi odzwierciedlenie zrealizowanych ankiet. Opracowanie składa się z uwag metodologicznych, charakterystyki badanej populacji oraz tabel zawierających wyniki udzielonych odpowiedzi na pytania zawarte w arkuszach formularzy.

CEL I METODA BADAŃ

Realizacja niniejszego projektu badawczego stanowi integralną część prac nad *Strategią rozwoju gminy Szprotawa na lata 2015-2023*. Zgodnie z założeniem, dokument ten ma nakreślać najważniejsze cele, do których dążyć będzie gmina Szprotawa w perspektywie 2015-2023.

Kształt kwestionariuszy użytych do badania ankietowego i problematyka zawarta w poszczególnych formularzach wychodzi naprzeciw problemom istotnym z punktu rozwoju gminy.

Celem ankiety skierowanej dla mieszkańca było przede wszystkim zbadanie poziomu życia w gminie Szprotawa. A zatem w szczególności istotne było zebranie informacji o problemach, potrzebach i jakości życia w gminie. Było to badanie ukierunkowane na zgromadzenie danych o subiektywnych odczuciach mieszkańców, z tym, że nie w znaczeniu indywidualnych potrzeb, a w formie opinii społeczeństwa gminy w ogóle. Respondenci odpowiadali także na pytania dotyczące m.in. oceny realizacji zadań i inwestycji na terenie gminy w podziale na kategorie takie jak: edukacja,

bezpieczeństwo, rekreacja, kultura. Odpowiadający ponadto mogli wskazać, który obszar rozwoju powinien stanowić ich zdaniem priorytet działań gminy w latach 2015-2023.

Należy przy tym zaznaczyć, iż pytania nie dotyczyły tylko zadań realizowanych przez samorząd terytorialny na poziomie gminy Szprotawa, ale także poruszały kwestie, za które odpowiedzialność spoczywa na poziomie Powiatu Żagańskiego, czy innych jednostek samorządowych realizujących zadania kluczowe dla mieszkańców. Takie podejście związane jest z podstawowym założeniem badania, którego celem było kompleksowe spojrzenie na ogół życia mieszkańców – obywateli w danym regionie zawężonym jego granicami administracyjnymi, a nie ocena stopnia wywiązywania się gminy Szprotawa z przypisanych jej zadań własnych.

Każda osoba wypełniająca ankietę – niezależnie od tego czy był to mieszkaniec, przedstawiciel przedsiębiorstwa czy organizacji pozarządowej – mogła zaproponować zadanie, jego/jej zdaniem priorytetowe, do realizacji na obszarze objętym badaniem. Było to pytanie otwarte, w którym proszono respondenta o podanie tematu przedsięwzięcia wraz z krótkim jego opisem oraz wskazaniem miejsca jego realizacji. Celem tego pytania była możliwość szerszego zaangażowania mieszkańców gminy w proces uspołeczniania i wspólnego budowania dokumentu strategii. Pytanie to miało również na celu zweryfikowanie potrzeb oraz oczekiwań respondentów w zakresie przyszłości gminy, a także nakreślenie ważnych kierunków rozwojowych z poziomu operacyjnego.

Kwestionariusze do przeprowadzenia badania ankietowego zostały przygotowane zarówno w formacie DOC, jak i stworzono ich wersję elektroniczną udostępnioną na portalu www.ebadania.pl.

Kwestionariusze były dystrybuowane różnymi kanałami komunikacyjnymi, w tym m.in. poprzez:

- biuro obsługi interesanta w Urzędzie Miejskim w Szprotawie,
- informację o prowadzeniu badania ankietowego umieszczoną na urzędowej stronie internetowej,
- portal www.ebadania.pl.

Do ostatecznej analizy statystycznej zakwalifikowano wszystkie przesłane drogą elektroniczną ankiety. W wyniku realizacji badania uzyskano łącznie **126 ankiet**. Dane z kwestionariuszy zostały poddane analizie statystycznej i merytorycznej. Przy realizacji ankiet zachowano anonimowość osób ankietowanych.

Przygotowane ankiety przeznaczone były do samodzielnego wypełnienia. Struktura kwestionariusza uwzględniała zarówno pytania zamknięte, jak i otwarte, przy czym zdecydowanie przeważał typ pytania zamkniętego. W wybranych pytaniach o charakterze zamkniętym uwzględniono odpowiedź „inne”, z możliwością udzielenia odpowiedzi, która nie znalazła się w zaproponowanym przez autorów badania katalogu. Ponadto, w ankietach pojawiły się pytania ze skalą odpowiedzi od 1 do 5 (gdzie „1” oznaczało bardzo źle, a „5” – bardzo dobrze).

W niżej przedstawionej analizie wypełnionych ankiet, w części pytań odpowiedzi mogą nie sumować się do 100%. Spowodowane jest to występowaniem pytań, w których respondenci mogli nie

udzielić odpowiedzi. W przedstawionych tabelach są również takie, w których wynik może przekroczyć wartość 100%, co wiąże się z możliwością udzielenia więcej niż jednej odpowiedzi na pytanie.

Niniejsze opracowanie stanowi raport z przeprowadzonych badań. Przy jego opracowaniu kierowano się zasadą precyzyjnego przedstawienia wyników i unikania ich krzyżowej, głębszej interpretacji statystycznej. Dzięki temu potencjalnie zainteresowany tą problematyką czytelnik będzie miał możliwość dokonania samodzielnej analizy w oparciu o przedstawione dane ilościowe i jakościowe.

GMINA SZPOTAWA W PERCEPCJI MIESZKAŃCÓW

Ankieta dla mieszkańca zawiera 6 pytań oraz metryczkę złożoną z 3 pytań. Autorzy ankiety sformułowali łącznie 7 pytań zamkniętych oraz 2 pytania otwarte.

Zakres badania ankietowego obejmował następujące obszary tematyczne:

1. Ogólna ocena jakości życia w gminie;
2. Ogólna ocena rozwoju gminy;
3. Ocena kluczowych problemów występujących na terenie gminy;
4. Wskazanie głównych atutów gminy;
5. Ocena zadań publicznych realizowanych na terenie gminy;
6. Propozycja 3 obszarów rozwoju, które powinny stanowić priorytet działań na terenie gminy w latach 2015-2023;
7. Propozycja zadania do realizacji na terenie gminy w okresie 2015-2023 z punktu widzenia respondenta,
8. Metryczka – informacje o respondentach: płeć, wiek, wykształcenie.

METRYCZKA – INFORMACJE O RESPONDENTACH

Istotne jest, aby scharakteryzować grupę docelową, która wzięła udział w badaniu ankietowym skierowanym do mieszkańców. W tej części ankiety należało odpowiedzieć na pytania dotyczące płci, wieku oraz wykształcenia respondentów.

Tabela 57. Struktura płci respondentów

Płeć respondentów	Liczba wypełnionych ankiet [szt.]	Udział procentowy [%]
Kobieta	71	56,34%
Mężczyzna	55	43,66%
Razem	126	100%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Ponad połowa respondentów biorąca udział w badaniu ankietowym to kobiety.

Tabela 58. Struktura wiekowa respondentów

Wiek	Liczba wypełnionych ankiet [szt.]	Udział procentowy [%]
15-20	6	4,76%
21-30	20	15,87%
31-40	47	37,3%
41-50	28	22,22%
51-60	17	13,49%
61 lat i powyżej	8	6,35%
Razem	126	100%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

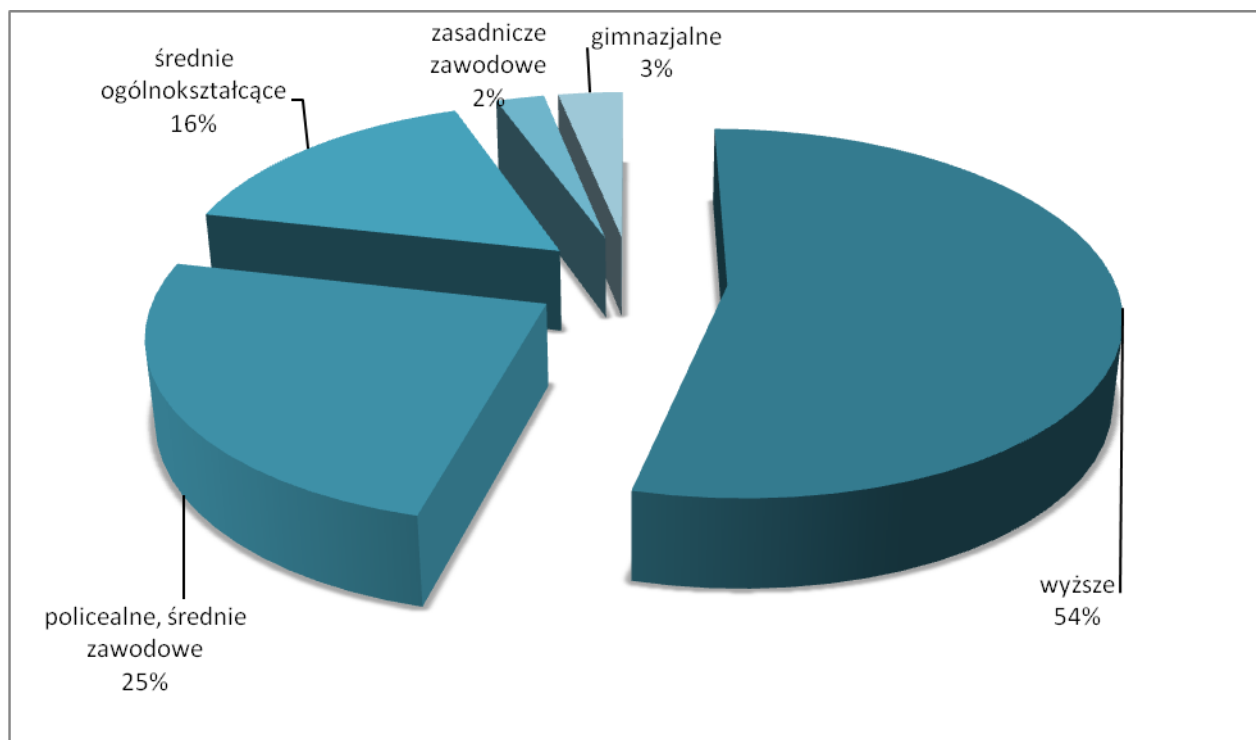
Biorąc pod uwagę strukturę wiekową respondentów, największą aktywnością w wypełnianiu ankiet wykazały się osoby między 31 a 50 rokiem życia. Natomiast zupełnie nieznaczący udział w przeprowadzonym badaniu stanowiła młodzież i osoby po 61 roku życia.

Tabela 59. Struktura wykształcenia respondentów badania ankietowego

Wykształcenie	Liczba wypełnionych ankiet [szt.]	Udział procentowy [%]
Wyższe	68	53,97%
Policealne, średnie zawodowe	31	24,6%
Średnie ogólnokształcące	20	15,87%
Zasadnicze zawodowe	3	2,38%
Gimnazjalne	4	3,17%
Podstawowe	0	0%
RAZEM	126	100%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wykres 6. Struktura wykształcenia respondentów [% respondentów]

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

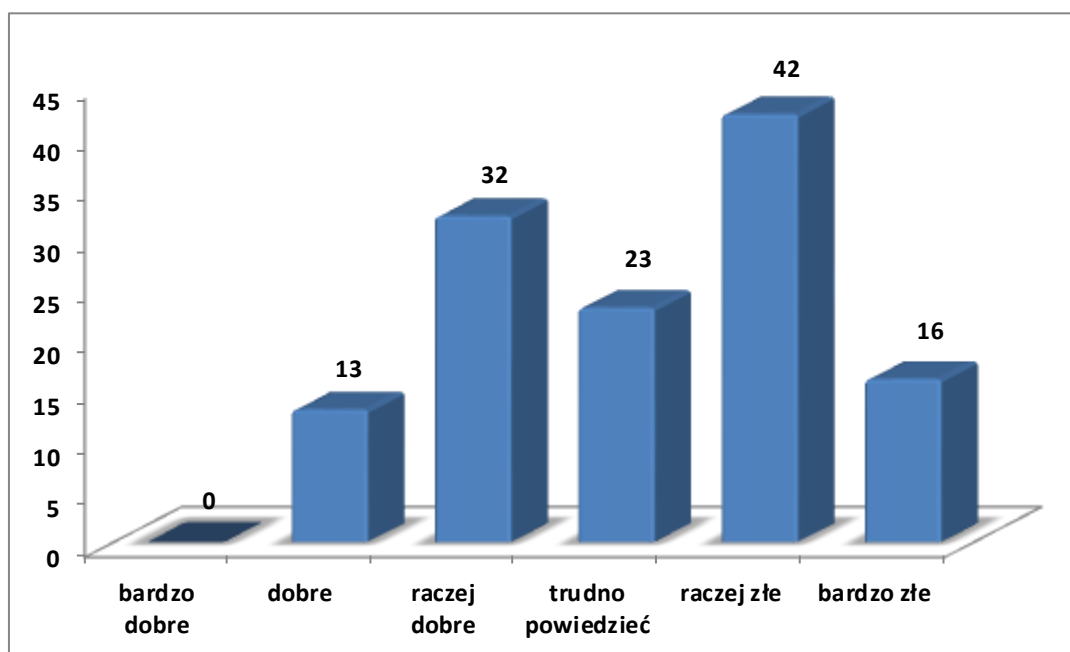
Ponad połowa osób ankietowanych deklaruwała posiadanie wykształcenia wyższego (53,95%). Reprezentatywna była także grupa osób z wykształceniem średnim. Pozostałe grupy stanowiły niewielki odsetek respondentów – od 2 do 3%. W badaniu nie wzięły udział osoby z wykształceniem podstawowym.

BADANIE WŁAŚCIWE – GMINA SZPOTAWA W PERCEPCJI MIESZKAŃCÓW

OGÓLNA OCENA ŻYCIA W GMINIE SZPOTAWA

Celem pytania była próba zaprezentowania ogólnego poziomu jakości życia w gminie. Jest to ważna informacja w szczególności przy diagnozowaniu problemów, celów oraz kierunków rozwoju gminy, które mają na celu podwyższenie jakości życia mieszkańców.

Wykres 7. Ogólna ocena życia w gminie [os.]

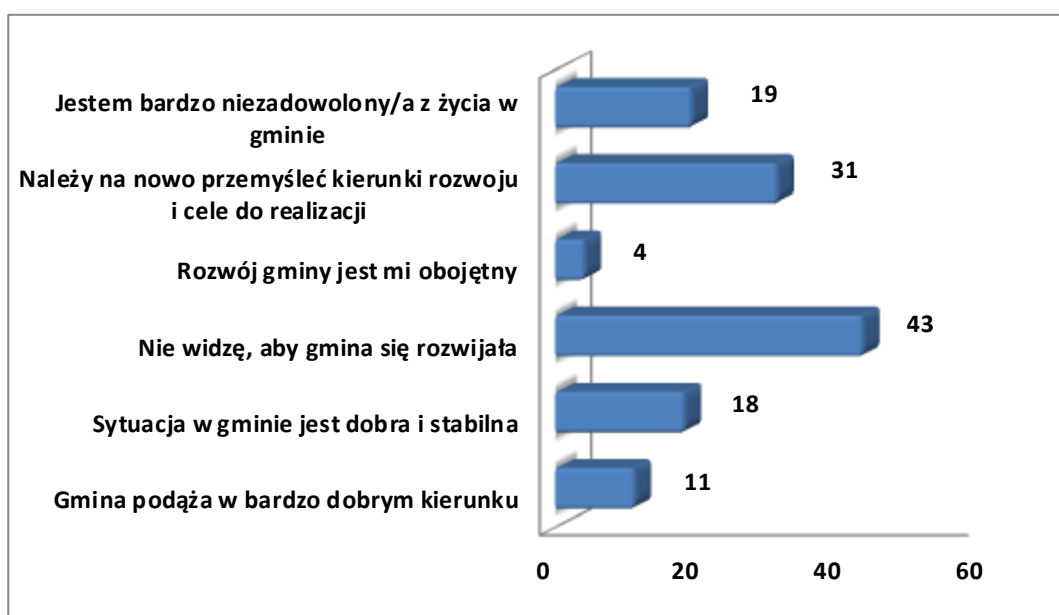

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Opinie respondentów na temat poziomu życia na terenie gminy są zróżnicowane. Wśród odpowiedzi przeważają wskazania oceniające jakość życia na poziomie niezadowolającym. Z drugiej zaś strony- blisko połowa ankietowanych osób oceniła poziom życia w gminie jako dobry i raczej dobry. Zastanawiające jest również to, że przeszło 20 osób nie potrafiło ocenić stopnia zadowolenia.

OCENA ROZWOJU GMINY SZPROTAWA

Wykres 8. Ocena rozwoju gminy Szprotawa [os.]

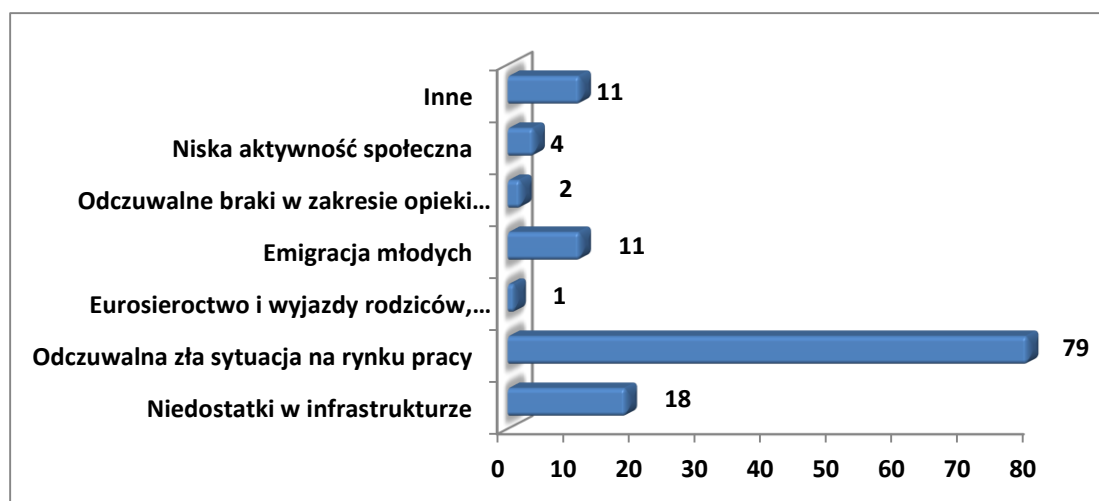

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Duży odsetek badanych (43 osoby) stwierdziło, że nie dostrzega, aby gmina się rozwijała. W drugiej kolejności – 31 respondentów odpowiedziało: *Należy na nowo przemyśleć kierunki rozwoju i cele do realizacji*. Wśród odpowiedzi duży odsetek stanowią również wskazania, że sytuacja w gminie jest dobra i stabilna (18 osób) oraz *gmina podąża w bardzo dobrym kierunku* (łącznie 11 osób).

KLUCZOWE PROBLEMY WYSTĘPUJĄCE NA TERENIE GMINY

Wykres 9. Kluczowe problemy występujące na terenie gminy [os.]

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

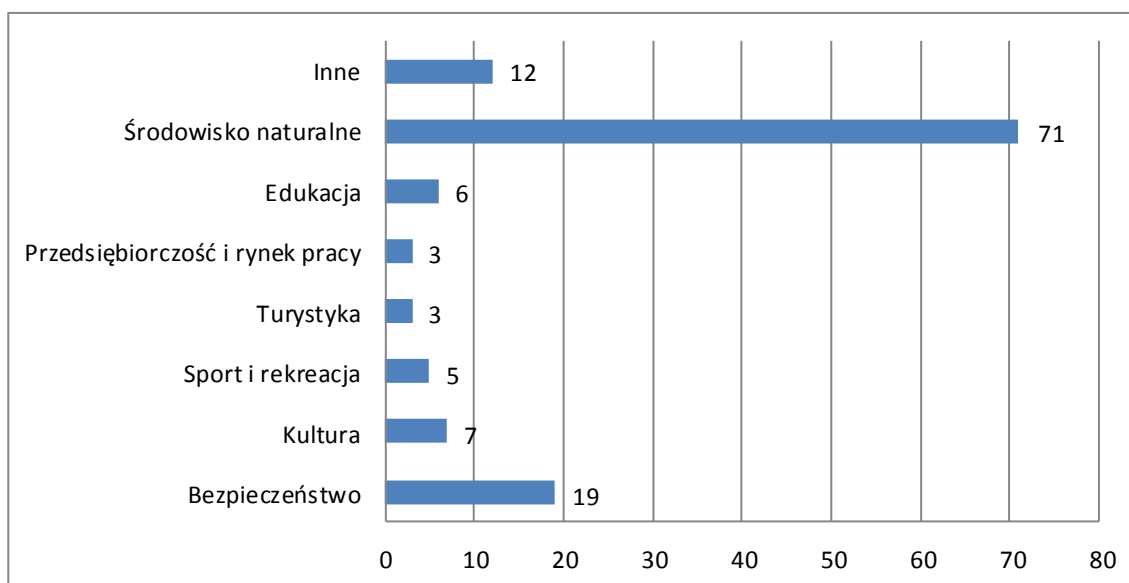
Respondenci zdecydowanie wskazali, że kluczowym problemem w gminie jest zła sytuacja na rynku pracy. Dość znaczącymi czynnikami są również niedostatki w funkcjonującej infrastrukturze oraz emigracja z gminy młodych ludzi.

Część ankietowanych samodzielnie zdenifiowała problemy, które występują w gminie. Są to m.in.

- mała ilość inicjatyw oraz wydarzeń kulturalnych na rzecz ludzi młodych,
- brak aspiracji, zaradności mieszkańców, niska świadomość;
- niska aktywność społeczna, niedostatki w infrastrukturze, eurosieroctwo i wyjazdy rodziców/ opiekunów za granicę;
- brak perspektyw na rozwój gminy w ciągu najbliższych kilku lat;
- bezrobocie, niskie płace, zły stan dróg, braki opieki zdrowotnej.

GLÓWNE ATUTY GMINY, W KTÓREJ PANI/PAN ŻYJE

Wykres 10. Główne atuty gminy, w której Pani/ Pan żyje [os.]

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Zdaniem większości respondentów głównym atutem gminy Szprotawa jest środowisko naturalne. Tak stwierdziło 71 ankietowanych. W drugiej kolejności za najważniejszy atut gminy uznano bezpieczeństwo - 19 osób. Spośród ankietowanych, 12 osób podało inną definicję głównego atutu gminy. Są to m.in. ładne ulice, wszystkie wyżej wymienione. Spośród odpowiedzi „inne” część respondentów podało, że gmina Szprotawa nie posiada żadnych atutów.

OCENA REALIZACJI ZADAŃ I INWESTYCJI NA TERENIE GMINY SZPROTAWA

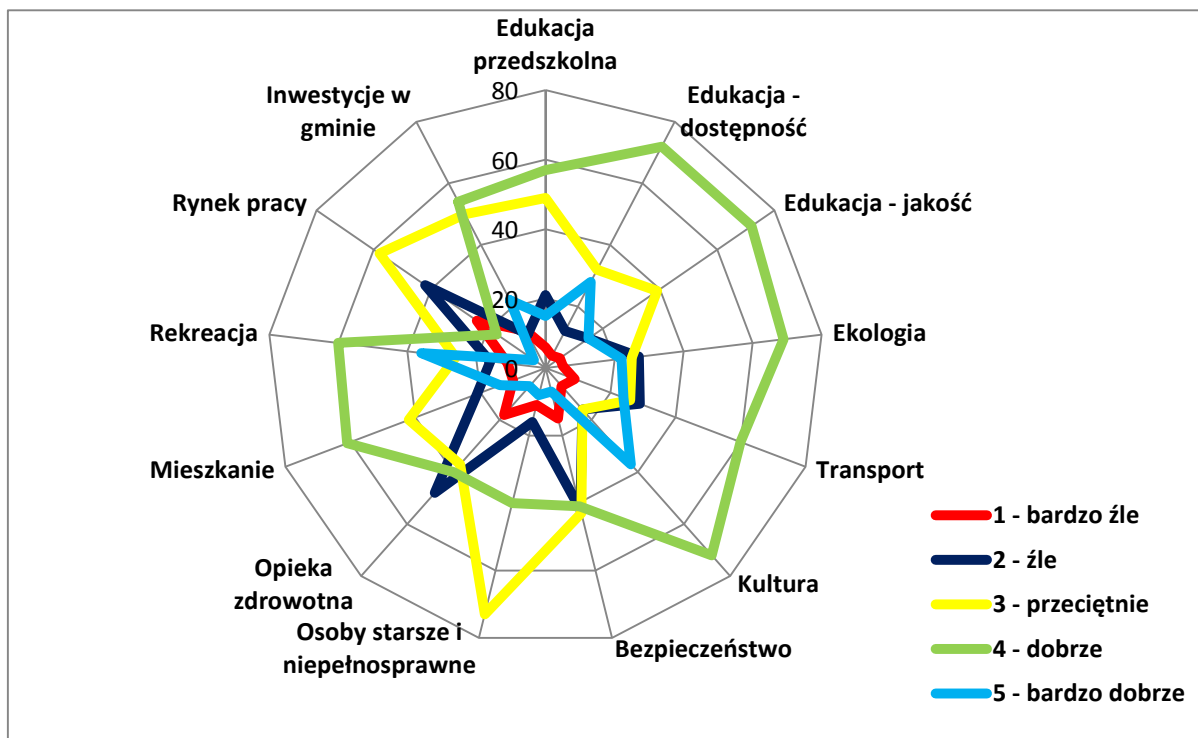
Tabela 60. Ocena realizacji zadań i inwestycji na terenie gminy

Kategoria	1 - bardzo źle	2 - źle	3 - przeciętnie	4 - dobrze	5 - bardzo dobrze	RAZEM
Edukacja przedszkolna	11	47	50	11	7	126
Edukacja szkolna	13	60	34	15	4	126
Ochrona środowiska, ekologia	8	51	35	30	2	126
Transport	1	15	42	47	21	126
Kultura	15	42	40	19	10	126
Bezpieczeństwo	11	36	37	28	14	126
Osoby starsze i niepełnosprawne	2	18	57	38	11	126
Opieka zdrowotna	1	16	36	56	17	126
Mieszkanie	3	27	43	32	21	126
Rekreacja	5	23	46	37	15	126
Rynek pracy	0	2	15	40	69	126
Inwestycje w gminie	2	18	45	31	30	126

Najlepiej oceniona przez respondentów kategoria to rynek pracy: 69 osób oceniło go bardzo dobrze, a 40 dobrze. Jest to odpowiedź o tyle zaskakująca, że w pytaniu dotyczącym problemów gminy ci sami respondenci wskazali rynek pracy jako czynnik najbardziej kluczowy. W pozostałych kategoriach najwięcej jest ocen: „źle”, „przeciętnie” i „dobrze”. Dla przykładu edukację na poziomie przedszkolnym źle ocenia 47 respondentów, a 50 osób przeciętnie; edukację szkolną zaś 60 mieszkańców postrzega jako źle prowadzoną; ochrona środowiska, ekologia oceniana jest przez 51 osób jako źle realizowana na terenie gminy.

Wyniki oceny realizacji zadań i inwestycji na terenie gminy zostały poniżej przedstawione w formie graficznej – wykresu radarowego.

Wykres 11. Ocena realizacji zadań i inwestycji na terenie gminy [os.]

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Wykres radarowy przedstawia linie, które odzwierciedlają skalę oceny od 1 do 5 (1 – bardzo źle, 5 – bardzo dobrze) poszczególnych kategorii. Liczby 0, 20... aż do 80 oznaczają liczbę ocen wyrażonych przez mieszkańców w danej kategorii. W centrum znajdują się kategorie oznaczone kolorem czerwonym – to są te, które zostały ocenione jako „bardzo źle”. A zatem oznacza to, że generalnie było stosunkowo niewiele odpowiedzi sklasyfikowanych jako: „bardzo źle”. Najwięcej respondentów podało w większości kategorii odpowiedź: „dobrze”, co jest zarysowane zielonym kolorem. Linia „dobrze” jest zarysowana w większości pól jako najbardziej zewnętrzna strefa wykresu.

PRIORYTETOWE OBSZARY ROZWOJU NA TERENIE GMINY SZPOTAWA

Kolejne pytanie bezpośrednio wynikało z poprzedniego tj. oceny potrzeb realizacji zadań oraz inwestycji na terenie gminy. Respondenci mieli tutaj za zadanie przedstawić, obszary które są według nich priorytetowe w okresie 2015- 2023.

Tabela 61. Propozycja 3 obszarów rozwoju, które powinny stanowić priorytet działań na terenie gminy w latach 2015- 2023

Nazwa obszaru rozwoju	Liczba wskazań w ankietach [os.]	Udział procentowy [%]
Edukacja przedszkolna	23	4,35%
Edukacja szkolna	17	3,21%
Ochrona środowiska, ekologia	19	3,59%
Transport	5	0,95%
Kultura	34	6,43%
Sport	31	5,86%
Bezpieczeństwo	3	0,57%
Osoby starsze i niepełnosprawne	5	0,95%
Opieka zdrowotna	54	10,21%
Mieszkanie	3	0,57%
Turystyka i rekreacja	17	3,21%
Infrastruktura drogowa	94	17,77%
Gospodarka komunalna	1	0,19%
Rynek pracy	109	20,60%
Inwestycje w gminie	114	21,55%

Zdecydowanie najwięcej osób wskazało, że niezbędnym jest przeprowadzenie w gminie inwestycji twardych. Kolejnym obszarem jest rynek pracy - tworzenie nowych miejsc pracy, znalezienie inwestorów, rozwój terenów inwestycyjnych (przyłączenie sieci technicznej, poprawa infrastruktury drogowej). Kolejny ważny aspekt to poprawa stanu infrastruktury drogowej – w szczególności na terenie miasta, przy nowych osiedlach, a także budowa oświetlenia, dróg rowerowych. Respondenci w tym pytaniu wskazali także wiele innych zadań do realizacji na terenie gminy. Są to m.in.:

- rewitalizacja miasta Szprotawa, reorganizacja Starówki;
- budowa obwodnicy Szprotawy,

- rozbudowa Zalewu Szprotawskiego,
- modernizacja ulic w Szprotawie: Sobieskiego, Chrobrego, Hallera, 11 Listopada, Powstańców Śląskich,
- zagospodarowanie terenu byłego lotniska w Wiechlicach,
- budowa dróg rowerowych,
- rozwój turystyki na Sowinach – budowa oświetlenia, mała architektura,
- monitoring miasta Szprotawa – zwiększenie obszaru,
- zwiększenie wsparcia dla osób bezdomnych i wykluczonych społecznie,
- znalezienie inwestorów zewnętrznych,
- rozwój terenów inwestycyjnych – infrastruktura techniczna, dojazd,
- tworzenie nowych miejsc pracy,
- tworzenie stabilnych warunków rozwoju dla młodych – miejsca pracy,
- odtworzenie rowów melioracyjnych na terenach wiejskich,
- modernizacja Szprotawskiego Domu Kultury,
- dodatkowe zajęcia dla uczniów uzdolnionych – wspieranie młodych talentów w gminie,
- wspieranie mikro, małych i średnich przedsiębiorstw,
- wspieranie inicjatyw edukacyjnych i sportowych dla dzieci i młodzieży,
- rozwój turystyki rowerowej i turystyki tzw. jednego dnia,
- rozwój Nowego Szpitala w Szprotawie Sp. z o.o.– zwiększenie oferty dla mieszkańców,
- rozwój mieszkalnictwa, w tym stworzenie mieszkań socjalnych, ośrodków dla bezdomnych,
- rozwój energii odnawialnej, w tym energii słonecznej,
- rozwój połączeń – przewoźnicy lokalni,
- zwiększenie liczby parkingów,
- modernizacja budynku byłej Huty w dzielnicy Sowiny,
- zagospodarowanie terenów zielonych, rekreacyjnych na terenie gminy,
- rozwój edukacji – niedopuszczenie do uczenia dzieci na 2 lub 3 zmiany,
- otwarcie kina, kawiarni – zwiększenie oferty spędzania czasu wolnego w gminie.

SUGEROWANE KIERUNKI ROZWOJU GMINY SZPROTAWA

Każda ankieta zawierała tzw. kartę zadania, w której poproszono respondentów o zaproponowanie priorytetowego zadania do realizacji na terenie gminy Szprotawa na lata 2015-2023. Ankietowani zostali poproszeni o wskazanie nazwy zadania, krótkiego opisu oraz miejsca jego realizacji.

Zamieszczenie pytania miało na celu zbadanie potrzeb w zakresie zadań o charakterze inwestycyjnym lub nieinwestycyjnym (miękkim). Celem karty zadań było także wytyczenie przykładowych kierunków rozwoju gminy.

Z pewnością propozycje zawarte w karcie zadania należy traktować jak pewną próbę wskazania kierunku rozwoju dla gminy. Elementem uzupełniającym były m.in. warsztaty strategiczne (przeprowadzone 13.04.2015 r.), czy też konsultacje społeczne. Sam sposób dotarcia do respondentów sprawia, że katalog zadań na lata 2015-2023 należy potraktować jako otwarty.

Respondenci wskazali, że ich zdaniem priorytetowe do realizacji w okresie 2015-2023 są takie zadania, jak:

I. TURYSTYKA I REKREACJA

1. Rozbudowa Zalewu w Szprotawie.
2. Poprawa estetyki i zagospodarowanie terenów Parku Słowiańskiego – mała architektura.
3. Budowa budynku sportowo- rekreacyjnego i stworzenie całorocznego kąpieliska krytego; proponowane miejsce realizacji inwestycji – ulica Sobieskiego w Szprotawie.
4. Powstanie miejsc rekreacyjnych dla młodzieży i dorosłych m.in. fitness, siłownia, świetlice na terenie Osiedla Wiechlice.
5. Budowa hali sportowej na terenie byłego lotniska w Wiechlicach.
6. Budowa ścieżek zdrowia, utworzenie terenu rekreacyjnego nad zalewem, drogi rowerowe.
7. Zagospodarowanie obszaru i utworzenie parkingu i parku dla dzieci koło bloku tzw. Sztabowca w Wiechlicach.
8. Budowa przystani kajakowej przy rzece Bóbr i Szprotawa; stworzenie piaszczystej plaży; miejsce realizacji – półwysep przy ulicach Krasinskiego i 3 Maja.

II. INFRASTRUKTURA DROGOWA

1. Budowa chodnika i nawierzchni ulicy Młynarskiej.
2. Modernizacja dróg gminnych na terenie całej gminy Szprotawa.
3. Budowa chodnika przy ulicy Wolności, wzdłuż rzeki na odcinku od mostu do skrzyżowania.
4. Budowa dróg na Osiedlu Piastowskim w Szprotawie.
5. Kompleksowy remont drogi od Szkoły Rolniczej w stronę miejscowości Henryków.
6. Budowa dróg/ ścieżek rowerowych.
7. Budowa chodników i powiększenie poboczy na terenach wiejskich; miejsce realizacji – Siecieborzyce, Długie, Borowina.
8. Budowa pobocza lub chodnika z miejscowości Szprotawa do Nowej Koperni.
9. Remont ulicy Parkowej w Szprotawie z utworzeniem drogi rowerowej.
10. Położenie nowego asfaltu i wykonanie studzienek kanalizacyjnych wraz z odpływem; miejsce realizacji – Osiedle Lotnisko Wiechlice.

11. Budowa oświetlenia, wytyczenie i utwardzenie nawierzchni dróg dojazdowych na Osiedlu Mały Puszczyków przy ulicy Miłosza (nowo powstające osiedle domków).
12. Modernizacja infrastruktury drogowej na terenie Leszna Górnego.
13. Modernizacja parkingów i budowa nowych miejsc parkingowych.

III. REWITALIZACJA MIASTA SZPROTAWA I RENOWACJA OBIEKTÓW

1. Renowacja budynków zabytkowych i użyteczności publicznej.
2. Poprawa stanu technicznego kamienic, poprawa otoczenia: place, skwery; miejsce realizacji – Starówka (teren wokół ratusza i w promieniu 100 m od ratusza).
3. Renowacja kamienic w rynku i przy ulicy Kopernika.
4. Kompleksowa rewitalizacja okolicy przystani kajakowej przy ulicy Krasieńskiego 23, uprzątnięcie starego koryta rzeki Szprotawa na moście przy pomniku św. Jana Nepomucena.
5. Rewitalizacja cypla pomiędzy rzekami Bóbr i Szprotawa; wycięcie krzaków i niektórych drzew, umocnienie brzegów, utwardzenie terenu, wybudowanie ławek, zadaszenia i miejsca na ognisko.

IV. MIESZKALNICTWO

1. Budowa mieszkań wielorodzinnych m.in. przy ulicy Kościuszki w Szprotawie.
2. Budowa całorocznej noclegowni dla bezdomnych.

V. OCHRONA ŚRODOWISKA, EKOLOGIA

1. Dofinansowanie gminy do kolektorów słonecznych na budynkach mieszkalnych.
2. Odtworzenie rowów melioracyjnych m.in. w miejscowości Kartowice.
3. Obniżenie kosztów utrzymania biogazowni przy oczyszczalni w Wiechlicach.

VI. TRANSPORT

1. Poprawa połączeń autobusowych oraz zagospodarowanie dworca autobusowego w Szprotawie.

VII. RYNEK PRACY I GOSPODARKA LOKALNA

1. Rozwój oferty szkoleń dla młodych, która pozwoli na zdobycie pracy.

VIII. SPOŁECZEŃSTWO OBYWATELSKIE

1. Rozwój społeczeństwa obywatelskiego – zmobilizowanie mieszkańców do zadbania o swoją okolicę, przestrzeganie zasad dobrego współżycia.

2. Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców. Prowadzenie kursów samoobrony, zwiększone działania policji, monitoring; miejsce realizacji – Wiechlice Lotnisko.

IX. EDUKACJA

1. Kompleksowy remont szkoły w Wiechlicach wraz z budową hali sportowej.
2. Stworzenie oferty szkoleń dla rodziców i nie tylko na temat profilaktyki ochrony zdrowia, pierwszej pomocy, profilaktyki wad wymowy, wychowania.
3. Modernizacja budynku Przedszkola nr 1 w Szprotawie.
4. Organizacja szkoleń dla nauczycieli.

X. KULTURA

1. Modernizacja i remont Szprotawskiego Domu Kultury wraz z zagospodarowaniem terenu wokół budynku.

Spisy

Spis rysunków

Rysunek 1. Usytuowanie gmin powiatu żagańskiego na tle województwa lubuskiego.....	8
Rysunek 2. Gmina Szprotawa na tle powiatu żagańskiego	9
Rysunek 3. Obszary chronione na terenie gminy Szprotawa - część południowa gminy	15
Rysunek 4. Obszary chronione na terenie gminy Szprotawa – część północna gminy.....	16
Rysunek 5. Mapa zagrożenia powodziowego na terenie gminy Szprotawa.....	18
Rysunek 6. Mapa wykorzystywania energii ze źródeł odnawialnych w pow. żagańskim i okolicach .	21
Rysunek 7. Mapa Parku Słowiańskiego na terenie gminy Szprotawa	46
Rysunek 8. Cel strategiczny nr 1.....	86
Rysunek 9. Cel strategiczny nr 2.....	91
Rysunek 10. Cel strategiczny nr 3.....	95

Spis tabel

Tabela 1. Powierzchnia gminy Szprotawa na tle powiatu żagańskiego, województwa lubuskiego i Polski [stan na 31.12.2013 r.].....	7
Tabela 2. Struktura użytkowania gruntów w gminie Szprotawa [stan na 2013 r.].....	10
Tabela 3. Charakterystyka bonitacyjna gruntów ornych gminy Szprotawa	19
Tabela 4. Gospodarka ściekami w gminie Szprotawa w latach 2010- 2014	24
Tabela 5. Charakterystyka sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na terenie gminy Szprotawa, powiatu żagańskiego oraz województwa lubuskiego [planowany stan na rok 2015]	24
Tabela 6. Charakterystyka sieci gazowej na terenie gminy Szprotawa, powiatu żagańskiego, województwa lubuskiego [stan na rok 2013]	25
Tabela 7. Charakterystyka gospodarki odpadami na terenie gminy Szprotawa [stan na rok 2013].....	26
Tabela 8. Liczba mieszkań oraz ich średnia powierzchnia na terenie gminy Szprotawa, powiatu żagańskiego, województwa lubuskiego, Polski [stan na rok 2013]	27
Tabela 9. Analiza wskaźnikowa gmin wchodzących w skład powiatu żagańskiego [stan na 2013 r.] .	29
Tabela 10. Liczba ludności gminy Szprotawa na tle powiatu żagańskiego, województwa lubuskiego i Polski [stan na czerwiec 2014].....	30
Tabela 11. Liczba ludności i gęstość zaludnienia w gminach należących do powiatu żagańskiego [stan na czerwiec 2014].....	30
Tabela 12. Liczba ludności gminy Szprotawa z podziałem na płeć w latach 2009 -2013	31
Tabela 13. Zmiany w zakresie liczebności populacji w poszczególnych grupach wiekowych w gminie Szprotawa w latach 2009- 2013	32
Tabela 14. Udział procentowy ludności gminy Szprotawa według ekonomicznych grup wieku w latach 2010- 2013.....	34

Tabela 15. Urodzenia, zgony i przyrost naturalny w gminie Szprotawa w latach 2010–2013	35
Tabela 16. Saldo migracji na pobyt stały w gminie Szprotawa w latach 2010–2013	36
Tabela 17. Saldo migracji w gminie Szprotawa, powiecie żagańskim, województwie lubuskim, w Polsce w latach 2010–2013	36
Tabela 18. Charakterystyka szkolnictwa na poziomie podstawowym w gminie Szprotawa w latach 2010- 2013.....	37
Tabela 19. Charakterystyka szkolnictwa gimnazjalnego w gminie Szprotawa w latach 2010- 2013... ..	38
Tabela 20. Charakterystyka szkolnictwa zawodowego w gminie Szprotawa w latach 2010- 2013	38
Tabela 21. Charakterystyka szkolnictwa ponadgimnazjalnego zawodowego i ogólnokształcącego	39
Tabela 22. Wykaz jednostek i placówek oświatowych na terenie gminy Szprotawa [stan na 2014r.] .	40
Tabela 23. Wskaźniki dotyczące absolwentów szkół ponadgimnazjalnych na terenie gminy Szprotawa w latach 2010- 2013	41
Tabela 24. Współczynnik skolaryzacji brutto i netto w szkołach podstawowych i gimnazjach w gminie Szprotawa w latach 2010- 2013	42
Tabela 25. Liczba osób zewidencjonowanych w rejestrach sekcji sportowych na terenie gminy Szprotawa w latach 2010 i 2013.....	43
Tabela 26. Charakterystyka imprez odbywających się na terenie gminy Szprotawa w latach 2011-2013 [dane GUS].....	45
Tabela 27. Charakterystyka noclegów w gminie Szprotawa w latach 2010-2013.....	49
Tabela 28. Zestawienie zabytków z rejestru z terenu gminy Szprotawa.....	51
Tabela 29. Charakterystyka pacjentów w Nowym Szpitalu Sp. z o.o. w latach 2010- 2014	56
Tabela 30. Liczba lekarzy zatrudnionych w Nowym Szpitalu Sp. z o.o. w 2014 r.....	57
Tabela 31. Liczba zatrudnionego personelu medycznego według oddziału w Nowym Szpitalu Sp. z o.o. w 2014 r.....	57
Tabela 32. Przyczyny trudnej sytuacji życiowej w gminie Szprotawa w latach 2010-2014.....	59
Tabela 33. Liczba mieszkańców gminy Szprotawa, która otrzymała pomoc społeczną w latach 2010-2013.....	60
Tabela 34. Stan wyszkolenia OSP na terenie gminy Szprotawa [stan na 23.12.2013 r.]	62
Tabela 35. Przesłanki stwierdzone na terenie gminy Szprotawa w latach 2010-2013.....	62
Tabela 36. Dane statystyczne dotyczące czynów karalnych popełnianych przez nieletnich w gminie Szprotawa w latach 2009- 2013	63
Tabela 37. Analiza wskaźnikowa gmin wchodzących w skład powiatu żagańskiego [stan na 2013 r.]	64
Tabela 38. Struktura wielkości gospodarstw rolnych na terenie gminy Szprotawa [stan na 2010 r.]... ..	65
Tabela 39. Liczba gospodarstw rolnych, które prowadzą działalność rolniczą w gminie Szprotawa... ..	65
Tabela 40. Struktura upraw rolnych na terenie gminy Szprotawa [stan na 2010 r.]	66
Tabela 41. Liczba podmiotów gospodarczych w gminie Szprotawa w latach 2010- 2013.....	67
Tabela 42. Struktura podmiotów gospodarczych w gminie Szprotawa w latach 2010- 2013.....	68

Tabela 43. Szczegółowe zestawienie podmiotów według sekcji PKD 2007	68
Tabela 44. Podmioty gospodarcze według klas wielkości na terenie gminy Szprotawa [stan na rok 2013].....	69
Tabela 45. Podmioty gospodarcze w gminie Szprotawa według klas wielkości w latach 2010–2013 .	69
Tabela 46. Wskaźniki dla podmiotów gospodarczych w gminie Szprotawa, powiecie żagańskim, województwie lubuskim i w Polsce [stan na rok 2013]	70
Tabela 47. Charakterystyka bezrobocia w gminie Szprotawa w latach 2010- 2014.....	70
Tabela 48. Wskaźniki dla podmiotów gospodarczych w gminach wchodzących w skład powiatu żagańskiego [stan na 2013]	75
Tabela 49. Struktura finansów gminy Szprotawa w latach 2012- 2014.....	79
Tabela 50. Struktura dochodów gminy Szprotawa [stan na 2013 r.]	80
Tabela 51. Analiza SWOT dla gminy Szprotawa – przestrzeń, infrastruktura, środowisko	82
Tabela 52. Analiza SWOT – sfera społeczna.....	83
Tabela 53. Analiza SWOT – gospodarka.....	84
Tabela 54. Cel strategiczny nr 1	87
Tabela 55. Cel strategiczny nr 2.....	92
Tabela 56. Cel strategiczny nr 3.....	96
Tabela 57. Struktura płci respondentów	103
Tabela 58. Struktura wiekowa respondentów	104
Tabela 59. Struktura wykształcenia respondentów badania ankietowego.....	104
Tabela 60. Ocena realizacji zadań i inwestycji na terenie gminy.....	109
Tabela 61. Propozycja 3 obszarów rozwoju, które powinny stanowić priorytet działań na terenie gminy w latach 2015- 2023	111

Spis wykresów

Wykres 1. Liczba ludności w podziale na płeć w gminie Szprotawa w latach 2010–2013	31
Wykres 2. Struktura wiekowa mieszkańców gminy Szprotawa w podziale na płeć [stan na rok 2013]	32
Wykres 3. Zmiany w strukturze wieku mieszkańców gminy Szprotawa między rokiem 2009 a 2013	33
Wykres 4. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku w gminie Szprotawa w 2013 r.	35
Wykres 5. Liczba bezrobotnych z podziałem na płeć w gminie Szprotawa [stan na rok 2013]	71
Wykres 6. Struktura wykształcenia respondentów [% respondentów]	105
Wykres 7. Ogólna ocena życia w gminie [os.].....	106
Wykres 8. Ocena rozwoju gminy Szprotawa [os.].....	106
Wykres 9. Kluczowe problemy występujące na terenie gminy [os.]	107
Wykres 10. Główne atuty gminy, w której Pan/ Pani żyje [os.].....	108
Wykres 11. Ocena realizacji zadań i inwestycji na terenie gminy [os.].....	110